

МІЖНАРОДНИЙ ПРОТОКОЛ ІЗ ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ КОНФЛІКТУ

Основні стандарти належної практики щодо документування
сексуального насильства як злочину згідно міжнародного права

Перше видання: Червень 2014 р.

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

**Основні стандарти належної практики щодо
документування сексуального насильства як
злочину згідно міжнародного права**

Перше видання: Червень 2014 р.

НЕОФІЦІЙНА ВЕРСІЯ

Переклад на українську мову здійснено громадською організацією «Інформаційно-консультативний жіночий центр» в рамках проекту “Посилення жінок як рівних учасниць розбудови миру в Україні” за підтримки Проекту Матра Міністерства закордонних справ Королівства Нідерландів.

Видання не для продажу

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА **5**

I. ВСТУП **7**

II. КОРИСТУВАННЯ ПРОТОКОЛОМ **12**

- a) Мета 12
- b) Аудиторія 12
- c) Що таке Протокол 13
- d) Використання в майбутньому 14

ЧАСТИНА I: СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО **15**

1. РОЗУМІННЯ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА **16**

- 1.1 Контекстуалізація сексуального насильства 16
- 1.2 Реагування на сексуальне насильство 17

2. СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК ЗЛОЧИН ЗГІДНО МІЖНАРОДНОГО ПРАВА **18**

- 2.1 Довідкова інформація 18
- 2.2 Загальні визначення злочинів у формі сексуального насильства 19
- 2.3 Частина А: Конкретні злочини в формі сексуального насильства чи злочини, які можуть вчинятися за допомогою сексуального насильства: «що сталося?» 19
- 2.4 Частина В: Контекстні елементи міжнародних злочинів: «який був контекст, в якому відбувся (акт сексуального насильства)»? 24
 - (i) Сексуальне насильство як воєнний злочин або порушення законів і звичаїв ведення війни 24
 - (ii) Сексуальне насильство як злочин проти людства 25
 - (iii) Сексуальне насильство як геноцид 25
- 2.5 Частина С: Режими відповідальності за вчинення міжнародних злочинів: «як підозрюваний(і) у скоєнні злочину несе(уть) відповідальність за акт сексуального насильства як злочин проти міжнародного права?» 26

ЧАСТИНА 2: ДОКУМЕНТАЦІЯ НА ПРАКТИЦІ **31**

3. ПОПЕРЕДНІ МІРКУВАННЯ **31**

- 3.1 Не нашкодь 31
- 3.2 Навчання 31
- 3.3 Оцінки 32
 - (i) Дослідження 33
 - (ii) Оцінка ризиків 35
- 3.4 Загальне планування 37

4. ОСНОВНІ ТЕМИ ПЛАНУВАННЯ **38**

- 4.1 Координація 38
- 4.2 Переклад 40
- 4.3 Упорядкування інформації 42

ЗМІСТ

5. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПОСТРАЖДАЛИХ ТА ІНШИХ СВІДКІВ	42
5.1 Пряма ідентифікація	43
5.2 Посередники	44
6. ПОКАЗАННЯ	45
6.1 Інформована згода	46
6.2 Конфіденційність	49
6.3 Направлення	49
7. СПІВБЕСІДА	52
7.1 Умови проведення інтерв'ю	52
7.2 Контрольний список інтерв'ю	53
7.3 Типи питань	54
7.4 Методи проведення інтерв'ю	57
7.5 Запис інформації з інтерв'ю	62
8. ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	62
8.1 Речові докази	62
(i) Місця нападів	64
8.2 Документальні свідчення	67
(i) Види документів	67
9. ЗБЕРЕЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ	69
9.1 Зберігання документів та іншої фізичної інформації	70
9.2 Зберігання цифрової інформації	71
9.3 Зберігання медичної правової/судової інформації	72
БІБЛІОГРАФІЯ	73
ПЕРЕЛІК ДОДАТКІВ	77
1. Робочий зошит доказів для документування злочинів у формі сексуального насильства: інструмент, що допомагає слідчим заповнювати прогалини у наявних доказах	77
2. Основні елементи міжгалузевих заходів у відповідь на сексуальне насильство	117
3. Інтерв'ю: засадничі принципи та основні практичні поради	118
4. Шаблон для персональних даних, які збирають у постраждалих/свідків	122
5. Системи перенаправлення та види допомоги постраждалим/свідкам	124
6. Речові докази: принципи порядку передачі та зберігання	125
7. Документальні свідчення: принципи порядку передачі та зберігання	128
8. Керівництво щодо фотофіксації та замальовування місць злочину, речових доказів і фізичних пошкоджень	131
9. Правила поводження з доказами та процедура як інструменти захисту постраждалих/свідків	139
10. Зразок медичної довідки про сексуальний напад	142

ПЕРЕДМОВА

Цей перший у своєму роді Міжнародний протокол розроблений завдяки мудрості та досвіду сотень людей по всьому світу. Ми хочемо подякувати понад 200 експертам, постраждалим і організаціям, які поділилися своїми знаннями та співпрацювали під час його розробки.

Протягом багатьох десятиліть (якщо не століть) спостерігалася майже повна відсутність правосуддя для жертв зґвалтування та сексуального насильства в умовах конфлікту. Ми сподіваємося, що цей Протокол буде внеском до нових глобальних зусиль, направлених в першу чергу на те, щоб зруйнувати таку культуру безкарності, допомогти постраждалим і стримувати людей від скоєння цих злочинів.

Ми віддаємо належне мужнім спеціалістам-практикам на національному та міжнародному рівні, які розслідують та документують випадки сексуального насильства в усьому світі. Протокол покликаний допомогти їм у роботі, а також сприяти тому, щоб винні в скоєнні зґвалтувань і сексуального насильства в умовах конфлікту були притягнені до відповідальності.

Ми сподіваємося, що Протокол стане не лише життєво важливим практичним інструментом, що буде з часом вдосконалюватися та підсилюватися, а й надихатиме безперервну глобальну увагу, діяльність і адвокацію щодо цієї вкрай важливої проблеми.

Високоповажний Вільям Хейг,
член Парламенту Державний секретар

Анжеліна Джолі,
Спеціальний посланник Верховного комісара
ООН у справах біженців

Протягом багатьох десятиліть (якщо не століть) спостерігалася майже повна відсутність правосуддя для жертв зґвалтування та сексуального насильства в умовах конфлікту. Ми сподіваємося, що цей Протокол стане внеском до нових глобальних зусиль, направлених в першу чергу на те, щоб зруйнувати таку культуру безкарності, допомогти постраждалим і стримувати людей від скоєння цих злочинів.

Високоповажний Вільям Хейг,
член Парламенту, Державний секретар
із закордонних справ і у справах Співдружності

I. ВСТУП

Контекст: Сексуальне насильство, чи то скоєне як військовий злочин, злочин проти людяності і/або як акт геноциду, часто є складовою трагічної та жорстокої картини злочинних діянь, що сколюється під час збройного конфлікту та в контексті масових злодіянь. Сексуальне насильство зачіпає не тільки сотні тисяч жінок і дівчаток, а й також впливає на чоловіків і хлопчиків і віктимізує їх. На додаток до надзвичайної фізичної та психологічної травми, завданої постраждалим/свідкам, сексуальне насильство може породжувати та посилювати етнічні, міжконфесійні та інші розколи в громадах. Це вкорінює конфлікти та нестабільність і підриває миротворчі та стабілізаційні зусилля. Проте, переважна більшість постраждалих так і не добиваються справедливості та стикаються зі значними труднощами на шляху отримання доступу до медичної, соціально-психологічної та економічної підтримки, яка необхідна, щоб допомогти їм відновити своє життя. Відсутність відповідальності для тих, хто скоює злочини в формі сексуального насильства в умовах конфлікту, посилює безкарність. Міжнародне співтовариство починає визнавати тісні зв'язки між відсутністю відповідальності та правосуддям і відсутністю примирення.

Цей Протокол не має на меті охопити всю сферу злочинів сексуального насильства; він зосереджений на конкретному питанні документації та розслідування злочинів сексуального насильства в межах міжнародного кримінального права. Утім, очевидно, що постраждалі від злочинів у формі сексуального насильства поза цим контекстом також гостро потребують правосуддя, підтримки та правового захисту; ми сподіваємося, що цей Протокол стане каталізатором активізації роботи як із профілактики, так і документування всіх форм сексуального насильства в умовах конфлікту.

Розробка протоколу: У 2012 році була проведена низка консультацій із зацікавленими сторонами з метою охоплення наявної передової міжнародної практики документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту та для оцінки прогалин і проблем, до розв'язання яких необхідно залучати міжнародне співтовариство. Ті консультації та міжнародні конференції, які відбулися після цього виявили загальну підтримку нового Міжнародного протоколу, що не має обов'язкової сили, який встановлює основні стандарти належної практики документації та розслідування сексуального насильства як злочину відповідно до міжнародного права.

Подальша підтримка розробки Протоколу була надана в межах Декларації "Великої вісімки" щодо запобігання сексуального насильства в умовах конфліктів у квітні 2013 року та Декларації про зобов'язання щодо припинення сексуального насильства в умовах конфліктів, яка була введена в дію протягом тижня роботи на рівні міністрів Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (ООН) у вересні 2013 р.

Департамент із закордонних справ і у справах Співдружності Великої Британії хотів би подякувати всім тим, хто вклав свої знання, досвід і час у розробку даного Протоколу. Зокрема, Департамент закордонних справ і у справах Співдружності високо поцінує внесок тих осіб і організацій, які брали участь у роботі нарад експертів у Гаазі а Лондоні в травні, червні та липні 2013 року та в лютому 2014 року:

Учасники нарад робочих експертних груп: Letitia Anderson, ініціатива ООН по боротьбі з сексуальним насильством в умовах конфліктів; Gloria Atiba-Davies Міжнародний кримінальний суд (МКС); Véronique Aubert, організація "Save the Children"; Stephanie Barbour, Amnesty

I. ВСТУП

International; Shamila Batohi, MKC; Veronica Birga, Управління Верховного комісара з прав людини (УВКПЛ); Théo Boutruche (в минулому) REDRESS, (наразі) науковий співробітник і викладач у галузі прав людини, Лондонський університетський коледж; Diane Brown, Ініціативи жінок за гендерну справедливість; Gloria Carrera, команда експертів ООН з проблеми сексуального насильства в умовах конфлікту й УВКПЛ; Evelyn Chijarira, Панафриканська спілка адвокатів; Božidarka Dodik, Спеціальний відділ із військових злочинів прокуратури Управління Боснії і Герцеговини і судді у Верховному суді Федерації Боснії і Герцеговини; Erin Gallagher, Лікарі за права людини; Клаудія Гарсія Морено, Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ); Лізл Гернтхольц, Human Rights Watch; Niamh Hayes, Інститут міжнародних кримінальних розслідувань; Бренда J. Холліс, Залишкова Спеціальний суд по Сьєрра-Леоне; Бріджід Індер, Ініціативи жінок за гендерну справедливість; Michelle Jarvis, Міжнародний кримінальний трибунал у справах колишньої Югославії (МТКЮ); Kristin Kalla, Цільовий фонд для потерпілих, MKC; Erin Kenn, Фонд народонаселення ООН (ЮНФПА); Maxine Marcus (у минулому) МТКЮ, (наразі) провідний радник із питань міжнародного кримінального права та з гендерних питань ІЗСН; Cristina Michels, УВКПЛ; Kate Orlovsky, Ініціативи жінок за гендерну справедливість; Martina Pomeroy, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ); John Ralston, Інститут міжнародних кримінальних розслідувань; Madeleine Rees, Міжнародна ліга жінок за мир і свободу; Cristina Ribeiro, MKC; Indira Rosenthal, Amnesty International; Nina Sahinpasic, Спеціальний департамент із військових злочинів прокуратури Боснії та Герцеговини; Susannah Sirkin, Лікарі за права людини; Danaé van der Straten Ponthoz, TRIAL (Track Impunity Always); Silke Studzinsky, Цільовий фонд для потерпілих, MKC; Margriet Veenmaб УВКБ і Monika Volkhausen, Прокуратура, Кельн (Generalstaatsanwaltschaft Köln).

Департамент із закордонних справ і у справах Співдружності також цінує внесок тих осіб і організацій, які виступали додатковими рецензентами Протоколу:

Додаткові рецензенти: Kelly Askin, Правова ініціатива відкритого суспільства (ПІВС); Elisabeth Baumgartner, Swisspeace; Leah Bellshaw, Державний департамент США; Linda Bianchi, канадська прокуратура; Megan Bradley, Інститут Брукінгса; Anne-Marie de Brouwer, Тілбурзький університет; Jeannette Böhme, Medica Mondiale; Jorge Calderón Gamboa, Міжамериканський суд із прав людини; Danya Chaikel, Міжнародна асоціація прокурорів; Juliet Cohen, Freedom From Torture; Alison Cole, ПІВС; Shukria Dini, Сомалійський навчальний центр для жінок; Ingrid Elliott, Команда експертів ІЗСН Велика Британія; Laura Francis, Survivors Speak OUT!; Renata Giannini, IGARAPE; Gavin Ganendran, Freedom From Torture; Erica Hall, World Vision; Kolbassia Haoussou, Survivors Speak OUT! Network and Members; Claire Hawkins, ООН Жінки; Elizabeth Howe, Міжнародна асоціація прокурорів; Amrita Kapur, Міжнародний центр з питань правосуддя перехідного періоду; Andy Keefe, Freedom From Torture; Baudouin Kipaka, Arche d'Alliance; Gisela de León, Центр правосуддя та міжнародного права; Anna Lise Domanski, канадський Підрозділ миротворчих операцій та політики стосовно нестабільних держав; Mendy Marsh, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ); Faiza Mohamed, Equality Now; Jaimie Morse, Північно-Західний університет; Lars Munk Plum, заступник державного прокурора, Данія; Tamah Murfet, Міжнародний комітет порятунку; Antonia N'Gabala-Sodonon, Департамент миру та безпеки Комісії Африканського союзу; Valerie Oosterveld, Університет Західного Онтаріо; Blake Peterson, Державний департамент США; Feride Rushiti, реабілітаційний центр для жертв тортур Косово; Alejandro Sanchez, підрозділ сексуальне насильства в ситуації конфліктів, МООНСДРК; Duong Savorn, Камбоджийський проект захисників; Sandesh Sivakumaran, Ноттингемський університет; Isabelle Solon Helal, фахівець із питань державного управління та прав людини, Канада; Kim Thuy Seelinger, Центр з прав людини, Каліфорнійський університет у Берклі; Sidney Thompson, прокуратура Канади; Charlotte Triggs, Королівська прокурорська служба; Diana Trimiño, Міжнародний комітет порятунку; Catherine Turner, World Vision; Aneeta Williams, Tearfund.

Міжнародний протокол

із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

Департамент із закордонних справ і у справах Співдружності Великої Британії також визнає надзвичайно цінний внесок тих осіб і організацій, які виступали учасниками польових консультацій щодо Протоколу в Боснії, Колумбії, Демократичній Республіці Конго, Лондоні й Уганді.

Протокол є результатом спільної роботи над його розробкою, що включала проведення широких консультацій з експертами, вказаними вище. Редакторська робота над Протоколом була сферою відповідальності Департаменту із закордонних справ і у справах Співдружності Великої Британії та основного автора Протоколу, Sara Ferro Ribeiro, а також Chido Dunn - координатора проекту по Протоколу (відряджених TOO Freshfields Bruckhaus Deringer) та Maxine Marcus, старшого радника з міжнародного кримінального права і гендерних питань в ІЗСН. Роль Великої Британії полягає в тому, щоб сприяти, фінансувати та стимулювати розробку Протоколу, забезпечуючи участь найбільш кваліфікованих фахівців і просування своїх цілей у роботі з державами та міжнародними партнерами. Департамент із закордонних справ і у справах Співдружності Великої Британії прагнув спиратися на існуючі роботи та надати можливість вивчити та поширити на глобальному рівні оригінальні й ефективні підходи, що довели свою успішність на низовому рівні.

Департаменту із закордонних справ і у справах Співдружності Великої Британії хотів би також подякувати іншим організаціям, які підтримали цей процес: TOO Freshfields Bruckhaus Deringer, Save the Children і TRIAL (Track Impunity Always).

У злочинців не повинно бути можливості сховатися; не повинно бути амністії чи безпечної гавані. Їх будуть переслідувати будь-якими та всіма наявними в нашому колективному розпорядженні засобами.

Zainab Hawa Bangura,
зустріч міністрів закордонних «Великої вісімки»,
квітень 2013 р.

ВСТУП

Тимчасова окупація України не лише позбавила велику кількість людей своєї домівки, звичного розкладу, роботи, близьких друзів і подруг. Вона не лише назавжди забрала тисячі загиблих, а тисячам поранених поставила нові завдання в цьому житті. Ще одним викликом суспільству стало сексуальне насильство в умовах конфлікту.

Документування фактів сексуального насильства, непросте в силу багатьох причин, проведене Інформаційно-консультативним жіночим центром, коаліцією “Справедливість для миру в Донбасі”, Українською Гельсінської спілкою з прав людини, іншими організаціями, групами, окремими волонтерами показало, що

- Випадки порушення прав людини та насильства на тимчасово окупованих територіях, зокрема, проти жінок були, але через високу стигму у суспільстві люди частіше не готові про них говорити.
- Погрози та імітації насильства, зокрема, сексуального, не сприймаються як насильство, хоча наносять глибокі рани постраждалим і важко долаються протягом тривалого періоду.
- Відсутні підстави стверджувати, що протягом тимчасової окупації мали місце масові зґвалтування як засіб ведення війни, що мали місце в інших зонах конфлікту (Руанда, Боснія тощо).
- Є опосередковані свідчення, що на територіях, які зараз не знаходяться під контролем України, факти порушень прав людини, насильства, і, зокрема, сексуального, мають більш жорстокий характер, відбуваються частіше і не документуються.

Документування таких злочинів має відбуватись відповідно до стандартів міжнародного права, зокрема, і тому, що 17 квітня 2014, Верховна Рада України ухвалила заяву, якою визнала юрисдикцію Міжнародного кримінального суду відповідно до статті 12(3) Римського статуту. Прокурор Міжнародного кримінального суду Фату Бенсуда відкрила стосовно України попередню оцінку ситуації щодо злочинів скоєних з 21 листопада 2014 року по 22 лютого 2015 року, а також на тимчасово окупованій території України. Зрозуміло, що Міжнародний кримінальний суд не підмінює собою українську систему правосуддя, для якої сексуальні злочини в період військових дій є також новим викликом і важливо здійснювати документування таких злочинів відповідним чином, щоб гарантувати жертвам розслідування, доступ до суду та відновлення.

Важливо, щоб Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту було включено до навчання відповідальних осіб за надання допомоги жертвам гендерно-обумовлених злочинів, які є нерозривними супутниками військових конфліктів, такі як зґвалтування, примусова проституція, незаконні утримання жінок у місцях обмеження волі на тимчасово окупованих територіях тощо. Підвищення обізнаності представників правоохоронних органів, органів правосуддя є важливим кроком виконання Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека”, прийнятого на виконання Рекомендації Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок №30 «Роль жінок у попередженні конфліктів, жінки під час конфліктних та постконфліктних ситуацій».

*Інформаційно-консультативний жіночий центр,
Україна*

II. КОРИСТУВАННЯ ПРОТОКОЛОМ

а) Мета

Основна мета Протоколу полягає в тому, щоб сприяти підсиленню відповідальності за злочини в формі сексуального насильства в межах міжнародного права. Він це забезпечує, визначаючи основні принципи документування сексуального насильства як злочину згідно міжнародного права, що ґрунтуються на передовій практиці в цій галузі. Протокол не є зобов'язуючим для держав. Радше, він може служити в якості інструменту підтримки зусиль з боку національних та міжнародних практиків у сферах правосуддя і прав людини щодо ефективного, призначеного для захисту документування сексуального насильства як злочину згідно міжнародного права - як військовий злочин, злочин проти людяності або акт геноциду.

Відповідальність за сексуальне насильство може наступити в багатьох формах. Її можна досягнути шляхом кримінального переслідування, але також вона може бути реалізована в судовому порядку в справах щодо порушення прав людини проти відповідальних держав або недержавних суб'єктів, у межах цивільного законодавства, репараційних претензій з боку жертв/свідків сексуального насильства, а також процесів перехідного правосуддя.

У ситуаціях, коли в зоні конфлікту або в постконфліктному контексті наявні механізми забезпечення відповідальності, чи коли вони дуже віддалені, інформація, зібрана практиками, які мають негайний і полегшений доступ до постраждалих і свідків, може стати критично важливим доказом у майбутніх зусиллях щодо забезпечення відповідальності. Зокрема, спосіб забезпечення доступу до інформації та збору інформації та методологія, яка використовується в процесі документування, є ключовими елементами забезпечення повноти доказів, захисту громади-бенефіціара, а також розширення прав і можливостей постраждалих за рахунок участі в процесі здійснення правосуддя. Цей Протокол визначає прості та чіткі основні принципи, яких слід дотримуватися для досягнення цих цілей.

Протокол робить особливий акцент на документуванні злочинів у формі сексуального насильства в межах міжнародного права. Втім, багато основоположних принципів, викладених в Протоколі, також будуть актуальні для документування цих злочинів в інших контекстах, порушень прав людини та зловживань, а також порушень норм міжнародного кримінального права, не пов'язаних із сексуальним насильством.

б) Аудиторія

Ці рекомендації призначені для використання в першу чергу активістами правозахисної діяльності та суб'єктами правосуддя на національному та міжнародному рівнях, а також будь-якими іншими особами або організаціями, які стикаються з проблемою документування сексуального насильства як злочину відповідно до міжнародного права.

Використовувати Протокол також рекомендується в межах роботи з нарощування потенціалу національної та місцевої безпеки, судових, правоохоронних органів, судової медицини та науки, а також слідчих установ, щоб підсилювати їхнє розуміння того, як збирати та документувати інформацію про сексуальне насильство як міжнародний злочин.

Ці керівні принципи конкретно не спрямовані на гуманітарні організацій, працівників охорони здоров'я, соціальних працівників та інших постачальників послуг, які можуть документувати

сексуальне насильство у відповідності зі своїми власними методиками та для цілей відповідно до сфер їхньої відповідальності. Однак багатогалузевий підхід, який включає в себе взаємодію між фахівцями-медиками, юристами, поліцією та судовою системою має важливе значення для забезпечення правосуддя для потерпілих.

Тому ми сподіваємося, що ці фахівці зможуть виділити певні елементи керівних принципів, включених до Протоколу, що будуть корисними в їхній роботі, визнаючи необхідність поліпшення координації та узгодження підходу усіма практиками, які працюють у сферах користування, підтримки та представлення прав потерпілих і свідків сексуального насильства, будь то в контексті національного або міжнародного правосуддя, механізмів забезпечення відповідальності або адвокатури.

Вкрай важливо, щоб особи й організації, які прагнуть документувати сексуальне насильство у відповідності до керівних принципів цього Протоколу, спочатку переконалися, що вони належним чином підготовлені та оснащені проводити таку роботу. Практикуючі спеціалісти також повинні бути поінформовані про відповідні національні закони, що стосуються проведення розслідувань третіми особами в районі оперування, зокрема про ті закони, що регулюють збір доказової бази та будь-які зобов'язання щодо передачі доказів національним органам влади.

с) Що таке Протокол

Частина 1 Протоколу пропонує визначення сексуального насильства як міжнародного злочину: що це таке, дії, які становлять злочини у формі сексуального насильства, а також які існують вимоги щодо притягнення до відповідальності за сексуальне насильство як злочин відповідно до міжнародного права. У ній також описані важкі наслідки, пов'язані з сексуальним насильством, та перешкоди, з якими стикаються постраждалі

та свідки при отриманні доступу до правосуддя, а також деякі міфи та невірні уявлення про сексуальне насильство, які можуть перешкоджати зусиллям щодо ефективного розслідування та документування злочинів і підтримки постраждалих/свідків.

Частина 2 описує те, як документування виглядає на практиці: що робити, щоб вивчити, підготувати та сформулювати процеси розслідування та документування, як проводити безпечні та ефективні інтерв'ю, а також мінімальні вимоги при роботі з аудіовізуальними, речовими та документальними доказами сексуального насильства. У цьому розділі наголошується на основному принципі «не нашкодь», і він пропонує практичні стратегії, які спеціалісти можуть застосовувати для пом'якшення та усунення можливих ризиків, пов'язаних із документуванням та розслідуванням сексуального насильства в умовах конфлікту, а також для подолання деяких перешкод які можуть втручатися до роботи з притягнення до відповідальності.

Додатки містять певні інструменти та додаткову інформацію, яка, як ми сподіваємося, виявиться безпосередньо корисною тим, хто займається документуванням, коли вони проводитимуть свої розслідування. Вони включають робочий зошит для свідчень (див. Додаток 1, «Робочий зошит свідчень для документування злочинів у формі сексуального насильства: інструмент, що допоможе слідчим заповнити прогалини в доказовій базі»), в якому викладені приклади того, якого виду інформацію корисно збирати, щоб довести конкретний, контекстний елементи та елемент зв'язку сексуального насильства як військового злочину, злочину проти людяності або акту геноциду. Додатки також включають резюме та рекомендації щодо інтерв'ю, роботи з фізичними та документальними доказами, а також використання моделі багатогалузевої підтримки, й інформацію про основні види перенаправлень та медичної документації для цілей формування доказової бази.

II. КОРИСТУВАННЯ ПРОТОКОЛОМ

d) Використання в майбутньому

У майбутньому, ми сподіваємося, Протокол буде виступати практичним інструментом подолання деяких із проблем, з якими стикаються ті, хто документує та розслідує випадки сексуального насильства як злочину відповідно до міжнародного права. Це буде живий документ, який необхідно буде оновлюватися в міру розробки кращої практики.

Зокрема, ми сподіваємося, що: Держави будуть підтримувати, сприяти та розширювати можливості документування злочинів у формі сексуального насильства у відповідності до основних принципів і методів, викладених у Протоколі; Держави-донори при фінансуванні зарубіжних ініціатив, пов'язаних із відповідальністю за вчинення міжнародних злочинів у формі сексуального насильства, заохочуватимуть те, щоб ці ініціативи включали до проектів основні принципи та методи цього Протоколу; Держави, що постраждали від конфлікту, розроблятимуть національні плани дій з використанням Протоколу з метою підвищення обізнаності та нарощування потенціалу в межах уряду, громадянського суспільства, медичних і юридичних професій, а також інших відповідних партнерів; донори надаватимуть фінансову підтримку урядам і неурядовим організаціям (НУО) з використанням Протоколу та/або розроблятимуть пакети навчальних матеріалів із підвищення обізнаності та нарощування потенціалу; а провідні НУО, що працюють в цій галузі, використовуватимуть протокол в якості основної та базової методології навчання персоналу документувати сексуальне насильства як злочин згідно міжнародного права в зонах конфліктів.

ЧАСТИНА I: СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО

1. РОЗУМІННЯ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА	16
1.1 Контекстуалізація сексуального насильства	16
1.2 Реагування на сексуальне насильство	17
2. СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК ЗЛОЧИН ЗГІДНО МІЖНАРОДНОГО ПРАВА	18
2.1 Довідкова інформація	18
2.2 Загальні визначення злочинів у формі сексуального насильства	19
2.3 Частина А: Конкретні злочини в формі сексуального насильства чи злочини, які можуть вчинятися за допомогою сексуального насильства: "що сталося?"	19
2.4 Частина В: Контекстні елементи міжнародних злочинів: "який був контекст, в якому відбувся (акт сексуального насильства)"?	24
(i) Сексуальне насильство як військовий злочин або порушення законів і звичаїв ведення війни	24
(ii) Сексуальне насильство як злочин проти людства	25
(iii) Сексуальне насильство як геноцид	25
2.5 Частина С: Режими відповідальності за вчинення міжнародних злочинів: "як підозрюваний(і) у скоєнні злочину несе(уть) відповідальність за акт сексуального насильства як злочин проти міжнародного права?"	26

ЧАСТИНА I:

Сексуальне насильство

ЧАСТИНА I: СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО

1. РОЗУМІННЯ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА

1.1 Контекстуалізація сексуального насильства

Сексуальне насильство є особливо огидною формою насильства, що включає в себе зґвалтування та будь-який інший напад сексуального характеру, вчинений стосовно жінок і дівчат, чоловіків і хлопців. Його наслідки можуть бути важкими, включаючи тяжкі фізичні та психологічні наслідки для постраждалих і свідків, а також мати глибокий дестабілізуючий вплив на громади та населення в цілому.

Важливо визнавати, що жінки, чоловіки, дівчата та хлопці можуть стати жертвами сексуального насильства. Проте, історичні та структурні нерівності, які існують між чоловіками та жінками, а також різні форми дискримінації за ознакою статі, яким піддаються жінки в усьому світі, сприяють тому, що жінки та дівчата більше за інших страждають від сексуального насильства в умовах конфлікту. Крім того, поширеність сексуального насильства по відношенню до дітей, зокрема, надзвичайно висока та може мати руйнівний вплив.

Деякі групи можуть частіше ставати ціллю актів сексуального насильства, ніж інші. Серед них внутрішньо переміщені особи, біженці, діти, жінки, що ведуть свої домогосподарства, жінки-правозахисники, затримані (в тому числі ті, хто знаходиться під контролем озброєного угруповання), ті, хто пов'язаний зі збройними силами або збройними угрупованнями, ті, хто належить до певної етнічної групи, а також інші вразливі групи.

В умовах конфлікту та в умовах, коли вчиняються масові звірства чи в ситуації конфлікту, чи ні, сексуальне насильство часто здійснюють члени озброєних угруповань по відношенню до багатьох осіб, у тому числі цивільних: як стратегію досягнення військових цілей, що може стати частиною поширених або систематичних нападів на цивільне населення. Сексуальне насильство можуть використовувати, щоб послабити громади та отримати контроль над ними. Його можуть застосовувати, щоб покарати або знищити певну групу, вселити в неї жах, помститися або змусити її йти з місця свого перебування. Сексуальне насильство також включає в себе акти (що розглядаються як складова нападу чи ні), які вчиняють в результаті розпаду общинних і сімейних структур, брак безпеки та відсутність верховенства права. Це характерно для ситуацій конфліктів, надзвичайного стану та переміщення, коли злочинці можуть скористатися браком безпеки й атмосферою безкарності та вчинити сексуальне насильство.

За певних обставин сексуальне насильство становить злочин згідно міжнародного права: військовий злочин, злочин проти людяності та/або акт геноциду, якщо наявні складові цих категорій злочинів, і можуть розслідуватися та переслідуватися як такі на національному та на міжнародному рівнях. Сексуальне насильство як злочин у межах міжнародного права часто становить елемент ширшої картини порушень проти окремих осіб і громад - цей патерн включає в себе як сексуальні, так і не сексуальні злочини. У контексті військових злочинів, злочинів проти людяності та геноциду зґвалтування та інші види злочинів у формі сексуального насильства можуть здійснюватися паралельно з багатьма актами жорстокості, що є складовими нападу на цивільне населення, може бути пов'язано зі збройним конфліктом і/або може вчинятися з наміром знищити певну групу в цілому або частково.

Розуміння впливу, який має сексуальне насильство, вкрай важливе для направлення постраждалих/свідків у відповідні служби та для точного документування шкоди, завданої сексуальним насильством фізичним особам, їх родинам і громадам. Сексуальне насильство може мати довгострокові та небезпечні для життя фізичні та психологічні наслідки, а також соціальні, економічні та правові наслідки й призводити до зростання ризиків і вразливості постраждалих.¹ Важливо відзначити, що жінки, чоловіки, дівчата та хлопці можуть зазнати різного впливу внаслідок сексуального насильства. Громади та громадські структури можуть бути зруйновані або суттєво пошкоджені через вчинення злочинів у формі сексуального насильства по відношенню до їхніх членів.

1.2 Реагування на сексуальне насильство

Реагування на сексуальне насильство вимагає надійного багатогалузевого підходу, що включатиме скоординоване надання медичних послуг, захисту, соціально-психологічної підтримки, а також доступ до правосуддя для потерпілих (**див. Додаток 2 «Основні елементи багатогалузевого реагування на сексуальне насильство»**). Формування таких служб із надання підтримки має ключове значення для підвищення ймовірності того, що потерпілі повідомлятимуть про злочини в формі сексуального насильства.

Проте, постраждалі від сексуального насильства стикаються з серйозними перешкодами при отриманні доступу до послуг, механізмів правосуддя та інших постконфліктних засобів захисту. Деякі потерпілі не мають доступу до правосуддя через стигму, сором, приниження та травму, яку пережили самі потерпілі та їхні родини.

Інші бояться остракізму з боку партнерів у шлюбі, інших членів сім'ї та їхньої громади, вони бояться подальшого насильства та не мають достатньої довіри до національної поліції.

Ті практики, що займаються реагуванням і, зокрема, розслідуванням і документуванням сексуального насильства, не повинні вважати, що потерпілі не заявляються про себе, тому що вони відчують непереборний сором - часто їхня неспроможність отримати доступ до правосуддя пов'язана з відсутністю безпечного та сприятливого середовища, в якому вони могли б це зробити, та/або з ризиками, на які йде потерпілий/свідок, заявляючи про себе. Всі практики повинні прагнути колективно створити безпечне та сприятливе середовище, в якому потерпілі та свідки сексуального насильства почуватимуться в достатній безпеці та комфорті, аби заявляти про себе та повідомляти про злочини.

Слід зазначити, що основна відповідальність за розслідування та документування випадків сексуального насильства лежить на Державах. Національні інститути безпеки та правосуддя повинні бути відповідним чином підготовлені й оснащені, щоб ефективно та справедливо працювати з потерпілими від сексуального насильства, розслідувати злочини, а також захищати постраждалих і свідків. Утім там, де національні інститути не можуть або не хочуть розслідувати та документувати злочини в формі сексуального насильства, коли національні визначення сексуального насильства носять обмежувальний характер або внутрішні засоби правового захисту вичерпані, фахівці з відповідною підготовкою, інструментами та мандатом в змозі ефективно та забезпечуючи захист документувати сексуальне насильство як міжнародний злочин.

1 Для отримання додаткової інформації про вплив та наслідки сексуального насильства, див.: УВКБ, Сексуальне та гендерне насильство по відношенню до біженців, осіб, що повертаються та внутрішньо переміщених осіб: рекомендації щодо попередження та реагування, 2003; Інститут медицини, соціальних і економічних наслідків насильства по відношенню до жінок: значення профілактики, 2011 р.; Світовий банк, "Ціна та наслідки гендерного насильства в країнах, що розвиваються: методологічні міркування та нові свідчення", 2004 р. Відповідно до статуту МТКЮ і МТР, між актом і збройним конфліктом повинен існувати сполучний елемент.

ЧАСТИНА I:

Сексуальне насильство

2. Сексуальне насильство як злочин згідно міжнародного права

2.1 Довідкова інформація

Протягом останніх 20 років міжнародне право розвивалося в напрямку забезпечення більшої відповідальності за найбільш кричущі злочини, в тому числі злочини в формі сексуального насильства, коли вони відбуваються як військові злочини, злочини проти людяності й акти геноциду. У процесі розвитку міжнародної кримінальної юриспруденції (спочатку в межах Міжнародного кримінального трибуналу в справах колишньої Югославії та Міжнародного кримінального трибуналу по Руанді (спеціальні трибунали або МТКЮ і МТР), згодом - додаткової кодифікації в Римському статуті Міжнародного кримінального суду (МКС) та в процесі застосування Спеціальним судом по Сьєрра-Леоне (СССЛ)) зґвалтування й інші форми сексуального насильства розслідуються та переслідуються в судовому порядку: як військові злочини, якщо вони відбуваються в контексті збройного конфлікту або у зв'язку з ним;² в якості злочинів проти людяності, якщо вони відбуваються в контексті широкомасштабного або систематичного нападу на цивільне населення, та/або як акт геноциду, якщо вони вчинені з наміром знищити етнічну, релігійну, національну чи расову групу в цілому або частково.³

Відправною точкою для обговорення міжнародних злочинів, до яких можна застосувати поняття актів сексуального насильства в контексті цього Протоколу, є Римський статут МКС (Римський статут). Положення, кодифіковані в Римському статуті, переважно відтворюються у багатьох національних системах, коли держави ратифікують Римський статут і включають ці міжнародні положення до свого внутрішнього законодавства. Римський статут, утім, не є найповнішою розробкою застосовних норм міжнародного кримінального права; звичаєве міжнародне право в багатьох сенсах є значно ширшим. Спеціальні трибунали, надзвичайні палати в судах Камбоджі (НПСК) і СССР застосовували принципи звичаєвого міжнародного права,⁴ і судова практика, яку створили ці установи, також інформативна та відображає ці загальні принципи. Тоді як цей Протокол зосереджений на положеннях, викладених у Римському статуті, практикуючі спеціалісти повинні мати на увазі важливість юриспруденції спеціальних і змішаних трибуналів як джерела застосовних принципів, зокрема тому, що багато положень Римського статуту ще не застосовувалися, й рішення за ними не приймалися. У цьому випадку судова практика спеціальних і змішаних трибуналів може служити єдиним доступним орієнтиром.

Визначення злочинних дій, а також елементів, які їх містять, можуть дещо відрізнитися в залежності від юрисдикції, в якій ведеться розслідування та кримінальне переслідування за скоєння злочину. Хоча багато держав-учасників Римського статуту включили визначення сексуального насильства зі Статуту до національного законодавства, багато інших цього не зробили. Практики, що документують злочини в формі сексуального насильства, повинні бути знайомі з обома елементами злочинів - як це визначено в Римському статуті та в тій правовій базі, в межах якої вони працюють, а також брати до уваги юриспруденцію спеціальних і змішаних трибуналів.⁵

2 Відповідно до статуту МТКЮ і МТР, між актом і збройним конфліктом повинен існувати сполучний елемент.

3 Злочини в формі сексуального насильства також можуть переслідуватися як тортури, жорстоке поводження та переслідування (що на міжнародному рівні буде розслідуватися та розглядатися судом відповідно до міжнародного кримінального права як військовий злочин або злочин проти людяності, в залежності від обставин) відповідно до усталеної практики. Тортури в деяких внутрішніх судах можуть розслідуватися та розглядатися судом в якості окремого злочину.

4 Зверніть увагу, що в межах цього Протоколу ці установи будуть іменуватися "спеціальні та змішані трибунали".

5 Як докладно викладено в Робочому зошиті свідчень (див. Додаток 1), елементи злочинів, як вони визначені в Римському статуті, можуть служити в якості корисного контрольного списку, щоб допомогти практикам у зборі всеосяжної інформації про сексуальне насильство. Практики можуть підвищити цілісність та ефективність своїх розслідувань, орієнтуючись на те, яка інформація необхідна та чому; а елементи злочинів, що застосовуються в тій юрисдикції, в якій діє спеціаліст, можуть служити в якості допоміжного керівництва. Практики

2.2 Загальні визначення злочинів у формі сексуального насильства

Як докладно викладено в Робочому зошиті для свідчень (див. Додаток 1, «Робочий зошит свідчень для документування злочинів у формі сексуального насильства: інструмент, що допомагає слідчим заповнювати прогалини в наявних доказах»), для того, щоб кожний акт зґвалтування та сексуального насильства міг бути кваліфікований як міжнародний злочин, практики повинні знайти інформацію, що доведе три категорії елементів:

- **специфічні елементи** (інформація, яка показує, яке саме діяння було вчинене);
- **контекстні елементи**⁶ (інформація, яка описує обставини, за яких був здійснений конкретний акт і які ставлять цей акт на рівень військового злочину, злочину проти людяності або акту геноциду);
- **елементи зв'язку**⁷ (інформація, яка описує, яким чином один або більше підозрюваний(і) злочинець(ці) вчинили цей акт як міжнародний злочин).

Ці три категорії інформації можна вважати такими, що складають частини А, В і С цієї повної інформації, що необхідна, аби продемонструвати, що злочини в формі сексуального насильства (або будь-які інші злочини згідно міжнародного права) могли бути здійснені, та вказати на те, хто в індивідуальному порядку має бути притягнений до кримінальної відповідальності за вчинення цих злочинів.

У наступних розділах будуть викладені вимоги щодо кожного з цих трьох кроків розслідуванні практиками злочинів у формі сексуального насильства. Приклади питань, які можна задавати свідкам і свідчення, документальні та фотографічні/візуальні докази, які могли б відобразити ці елементи, включені до Робочого зошиту свідчень (див. Додаток 1).

2.3 Частина А: Конкретні злочини в формі сексуального насильства чи злочини, які можуть вчинятися за допомогою сексуального насильства: «що сталося?»

Індивідуальну кримінальну відповідальність за акти сексуального насильства як військові злочини, злочини проти людяності та/або акти геноциду можна забезпечити за злочини, які явно містять компонент сексуалізованого насильства, а також за рахунок злочинів, що не містять компоненту сексуалізованого насильства, в залежності від фактів.

Деякі приклади тих типів злочинів, які можуть ґрунтуватися на актах сексуального насильства, викладені нижче. Перелік прикладів перерахованих злочинів, що викладені в цьому Протоколі, включає в себе злочини, які явно містять компонент сексуального насильства або насильства за ознакою статі, а також декілька прикладів злочинів, які можуть застосовуватися до вчинення дій, що включають сексуальне насильство або насильство за ознакою статі, але які явно не вказують на сексуалізований характер такого злочину. Римський статут охоплює й інші злочини, які можуть здійснюватися або сексуалізованим, або не сексуалізованим способом та не перераховані тут через обмежений обсяг. Також існують інші злочини, які ґрунтуються на актах сексуального

повинні прагнути сформулювати свій власний "робочий зошит свідчень" (на основі моделі Робочого зошиту свідчень) як довідковий інструмент, щоб забезпечити відсутність прогалин у процесі збору інформації.

6 Часто згадуються як "шапкові" (chapeau) або "загальні" елементи.

7 Також відомо як "режим відповідальності".

ЧАСТИНА І:

Сексуальне насильство

насильства, але не містяться в Римському статуті, і деякі з яких підпадали під міжнародний розгляд. Наприклад, у СССЛ, що виносив вироки за злочини в формі примусового шлюбу як нелюдські діяння (злочин проти людяності).⁸

У межах міжнародного права є злочини, які завжди пов'язані з актами сексуального насильства, такі як зґвалтування або примус до проституції, але є й інші злочини, які можуть бути здійснені шляхом сексуальної або несексуальної поведінки, такі як катування. Деякі приклади обох видів злочинів викладені нижче.

Рекомендується, щоб коли практикуючі спеціалісти починають процес кваліфікації злочинів, які вони будуть документувати та розслідувати, вони не обмежувалися лише тими злочинами, які можуть бути здійснені тільки шляхом сексуального насильства. Радше (за умови, що факти це підтверджують) вони повинні намагатися документувати та розслідувати поведінку, що становить сексуальне насильство, в контексті як перерахованих злочинів сексуального насильства, так і інших злочинів. Це може сприяти підвищенню відповідальності за сексуальне насильство, демонструючи, що будучи злочином згідно міжнародного права, така поведінка є однією з форм злочинного насильства, а не чимось окремим від інших злочинів, які скоюються в контексті масових злодіянь. Це також може допомогти гарантувати, що природа конкретного вчинку буде відображена та розглянута точно.

Римський статут перераховує злочини в формі сексуального насильства, які можуть являти собою військові злочини, злочини проти людяності й акти геноциду. Він також включає в себе злочини, які можуть бути сексуалізованими та становити воєнні злочини, злочини проти людяності й акти геноциду. Вони також можуть розслідуватися та розглядатися судом на підставі фактів, які включають у себе сексуальне насильство.

Конкретні злочини в формі сексуального насильства та деякі злочини, які можна застосувати до актів сексуального та несексуального насильства, викладені разом із відповідними елементами в Робочому зошиті свідчень (див. Додаток 1). Ширша добірка злочинів згідно міжнародного права та їхніх елементів, що викладені в Римському статуті, міститься в «Елементах злочинів» МКС. Крім того, статuti й елементи злочинів спеціальних і змішаних трибуналів, а також положення національних кримінальних кодексів можуть служити в якості додаткових джерел застосовних положень і визначень.

Деякі із злочинів, перелічених у Римському статуті, які можуть застосовуватися до актів сексуального насильства, перераховані нижче.

Військові злочини (міжнародний збройний конфлікт) (стаття 8.2 (b))

Конкретні злочини в формі сексуального насильства:

- зґвалтування, оборнення в сексуальне рабство, примус до проституції, примусова вагітність,⁹ примусова стерилізація і будь-які інші види сексуального насильства.

⁸ Зверніть увагу, що такий злочин примусового шлюбу або примусового сполучення може переслідуватися і як нелюдський акт, і як інші форми сексуального насильства в межах Римського статуту.

⁹ "Примусова вагітність" означає незаконне позбавлення волі жінки, яка насильно завагітніла, з метою зміни етнічного складу будь-якого населення або здійснення інших серйозних порушень міжнародного права. Це визначення в жодному разі не повинно тлумачитися як таке, що зачіпає національне законодавство, що стосується вагітності.

Інші злочини, які можуть включати злочинну поведінку сексуалізованого характеру:

- заподіяння особам, які перебувають під владою супротивної сторони, фізичних каліцтв або вчинення над ними медичних або наукових експериментів будь-якого роду, які не виправдані необхідністю медичного, стоматологічного або лікарняного лікування відповідної особи та не здійснюються в її інтересах та які викликають смерть або серйозно загрожують здоров'ю такої особи або осіб.¹⁰
- оголошення такими, що скасовані, припинені або неприйнятні в суді, прав і позовів громадян іншої сторони;¹¹
- посягання на людську гідність, зокрема образливе та принизливе ставлення.¹²
- набір або вербування дітей у віці до п'ятнадцяти років до складу національних збройних сил або їх використання для активної участі в бойових діях.¹³

Військові злочини (внутрішній збройний конфлікт) (стаття 8.2(с)–(е))

Конкретні злочини в формі сексуального насильства:

- зґвалтування, оборнення в сексуальне рабство, примус до проституції, примусова вагітність, примусова стерилізація та будь-які інші види сексуального насильства, що також представляють собою грубе порушення статті 3, загальної для чотирьох Женевських конвенцій.

Інші злочини, які можуть включати злочинну поведінку сексуалізованого характеру:

- посягання на життя й особистість, зокрема вбивство в будь-якій формі, заподіяння каліцтв, жорстоке поводження та катування;
- посягання на людську гідність, зокрема образливе та принизливе ставлення;
- набір або вербування дітей у віці до п'ятнадцяти років до складу збройних сил або груп або їх використання для активної участі в бойових діях;
- заподіяння особам, які перебувають під владою супротивної сторони конфлікту, фізичних каліцтв або вчинення над ними медичних або наукових експериментів будь-якого роду, які не

10 Наприклад, затримання цивільних осіб і проведення експерименту над ними, що включає заподіяння шкоди їхнім геніталіям, або проведення експерименту, що включає насильницьку наготу, наприклад, роздягнення догола та поливання все гарячішою водою, щоб "перевірити", через який час у них з'являться ознаки опіків.

11 За тих обставин, коли права, які оголошуються скасованими, призводять до сексуального насильства, наприклад, злочинець (у своєму положенні) наказує жінкам, які є громадянами іншої сторони, робити аборти.

12 Це положення може бути застосоване до злочинів у формі сексуального, а також несексуального насильства - наприклад, примус затриманого чоловічої статі до того, щоб лизати геніталії злочинця або іншої особи, або змушення затриманого лизати взуття злочинця або іншої особи. Обидва ці приклади можуть становити образливе та принизливе поводження. Це положення традиційно використовувалося як узагальнююче для злочинів у формі сексуального насильства; проте, гендерна юриспруденція заохотила до точного відображення шкоди, заподіяної сексуальним насильством, що, хоча і є посяганням на людську гідність, також є актом насильства та нанесення фізичної та психічного шкоди, що є складовими катувань і жорстокого поводження.

13 "Використання" дітей як активних учасників військових дій може включати в себе, наприклад, примус дітей до вчинення актів сексуального насильства або до вступу в статеві акти з метою якимось чином вплинути на їхню готовність вчиняти інші акти насильства. Це також може включати в себе сценарій, коли діти-солдати неодноразово піддаються сексуальним катуванням, щоб вони своєю чергою здійснювали такі акти сексуального катування щодо цивільних осіб.

ЧАСТИНА I:

Сексуальне насильство

виправдані необхідністю медичного, стоматологічного або лікарняного лікування відповідної особи та не здійснюються в її інтересах та які викликають смерть або серйозно загрожують здоров'ю такої особи або осіб.

Злочини проти людяності (стаття 7)

Будь-яке з таких діянь, коли вони відбуваються в межах широкомасштабного або систематичного нападу на будь-яких цивільних осіб, якщо такий напад здійснюється свідомо:

Конкретні злочини в формі сексуального насильства:

- Зґвалтування.
- Сексуальне рабство.
- Примус до проституції.
- Примусова вагітність.

Примусова стерилізація або будь-які інші форми сексуального насильства співставної тяжкості. Інші злочини, які можуть включати злочинну поведінку сексуалізованого характеру:

- Вбивство.¹⁴
- Винищення.¹⁵
- Ув'язнення або інше жорстоке позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права.¹⁶
- Каткування.
- Переслідування будь-якої ідентифікованої групи або спільноти за політичними, расовими, національними, етнічними, культурними, релігійним, гендерними, як це визначається в пункті 3 статті 7, або іншими мотивами, які повсюдно визнані неприпустимими згідно з міжнародним правом, у зв'язку з будь-якими діями, зазначеними в даному пункті, або будь-якими злочинами, що підпадають під юрисдикцію МКС.
- Насильницьке зникнення людей.¹⁷
- Злочин апартеїду.¹⁸
- Інші нелюдські діяння аналогічного характеру, що полягають в умисному спричиненні

14 Наприклад, групове зґвалтування, що призвело до смерті.

15 Наприклад, коли цивільних осіб зібрали разом, затримали, роздягнули та били по статевим органам (і іншим ділянкам) до смерті в контексті масового вбивства цивільних осіб.

16 Наприклад, місця утримання під вартою, де цивільні особи знаходяться в рабстві як сексуальному, так і несексуальному та піддаються катуванню в сексуальних і несексуальних формах.

17 Наприклад, якщо жінок або дівчат викрадають і вивозять, і під час їхньої відсутності вони піддаються сексуальному катуванню.

18 Наприклад, примусове одруження, що відбувається в контексті інституціоналізованого режиму систематичного гноблення та панування однієї расової групи над іншою расовою групою.

сильних страждань або серйозних тілесних ушкоджень або серйозної шкоди психічному або фізичному здоров'ю.

Геноцид (стаття 6)

Будь-яке з наступних діянь, що вчиняються з наміром знищити, повністю або частково, будь-яку національну, етнічну, расову або релігійну групу:¹⁹

- вбивство членів такої групи.
- заподіяння серйозних тілесних ушкоджень або розумового розладу членам такої групи.
- навмисне створення для будь-якої групи таких життєвих умов, які розраховані на повне або часткове її фізичне знищення.
- заходи, розраховані на запобігання дітородіння в середовищі такої групи.
- насильницька передача дітей з однієї групи до іншої.

Катування як окремий злочин

У міжнародній кримінальній практиці сексуальне насильство в формі катування переслідується як військовий злочин або злочин проти людяності. Тим не менше, багато національних кримінальних кодексів криміналізують катування як окремий автономний злочин, що не підпадає під загальні категорії військових злочинів, злочинів проти людяності та геноциду. У своїх відповідних юрисдикціях практики можуть проводити розслідування та порушувати переслідування за злочини в формі сексуального насильства як злочини катування. Для того, щоб це зробити, вони повинні переконатися, що вони знайомі з відповідними елементами злочину катування, що містяться в національному кримінальному кодексі.

19 Хоча міжнародна кримінальна судова практика щодо злочинів сексуального насильства як актів геноциду дуже обмежена, та невелика практика, що існує, пов'язує злочини в формі сексуального насильства з геноцидом через положення про "заподіяння важких тілесних та психологічних ушкоджень". Утім, звичайно можливо розслідувати та переслідувати за злочини в формі сексуального насильства як акти геноциду не лише за допомогою цього положення; наприклад, центр утримання, де затримані чоловіки систематично піддаються кастрації з метою запобігання дітородженню та тим самим знищення їхньої групи в цілому або частково, можуть також розглядатися відповідно до положення про застосування заходів для запобігання дітородженню чи створення таких умов життя, що мають привести до знищення.

ЧАСТИНА І:

Сексуальне насильство

Інші злочини

Положення про СССЛ і Римський статут передбачають такі злочини проти людяності, як «інші нелюдські діяння». Цей злочин виступає залишковим або всеохоплюючим для інших злочинних діянь, які конкретно не перераховані. У СССЛ цей злочин використовувався як основа для розслідування, кримінального переслідування та, зрештою, засудження примусових шлюбів. Інша кримінальна поведінка, яка може переслідуватися як злочин проти людяності в категорії «інші нелюдські діяння», може включати примусову кон'югацію, примусовий аборт і примусова нагота.

Коли національні юристи-практики працюють над документуванням і порушенням справ про злочини в формі сексуального насильства в національному контексті, в різних кримінальних кодексах можуть існувати й інші положення, які можуть охоплюватися такими злочинними діяннями. Практики повинні переконатися, щоб вони ознайомлені з відповідними положеннями, щоб максимально розширити можливості доступу до правосуддя.

2.4 Частина В: Контекстні елементи міжнародних злочинів: «яким був контекст, в якому відбувся (акт сексуального насильства)?»

Кримінальне переслідування актів сексуального насильства як злочину згідно міжнародного права потребує доказування контекстних елементів цих злочинів на додаток до тих елементів, що стосуються самих дій, що становили сексуальне насильство. Контекстні елементи є тими елементами, які піднімають конкретний злочин до рівня міжнародного злочину - військового, злочину проти людяності або акту геноциду. Для того, щоб стверджувати про вчинення злочинів у формі сексуального насильства як порушення міжнародного кримінального права, інформація, отримана командою практиків, повинна включати до себе факти, які будуть підтримувати контекстні елементи категорії застосовного міжнародного злочину. Контекстні елементи (кодифіковані в Римському статуті) коротко викладені нижче.²⁰ В Робочому зошиті доказів (**Додаток 1**) практики зможуть переглянути приклади тих питань, які можна поставити під час інтерв'ю, щоб виявити цю інформацію, а також деякі приклади свідчень, документальних і фотографічних/візуальних доказів, які можуть служити для доказу контекстних елементів цих міжнародних злочинів. Короткий огляд наводиться нижче.

(і) Сексуальне насильство як воєнний злочин або порушення законів і звичаїв ведення війни

Акт сексуального насильства може являти собою воєнний злочин або порушення законів і звичаїв ведення війни, якщо він вчинений у контексті міжнародного або неміжнародного збройного конфлікту та пов'язаний з ним злочинця, який знає про фактичні обставини, що робить ситуацію збройним конфліктом.²¹ Римський статут конкретизує перелік злочинів у формі сексуального

20 Юриспруденція спеціальних і змішаних трибуналів дає інформацію щодо того, як інтерпретувалися положення міжнародного кримінального права. Багато аспектів розвитку юриспруденції відображені в Римському статуті, тоді як деякі інші до нього не увійшли. Хоча визначення й елементи міжнародних злочинів можуть дещо відрізнятися в залежності від суду, консультування з судовою практикою трибуналів може виявитися вельми корисним для розуміння того, як деякі з цих питань були інтерпретовані суддями, та щоб потенційно передбачити, як факти та закон можуть аналізуватися в майбутніх контекстах.

21 Міжнародне право щодо збройних конфліктів визначає комплексний режим по відношенню до статусу жертви воєнних злочинів. Загальне правило таке, що необхідно показати, що жертва була "захищеною особою" в межах Женевських конвенцій, щоб злочин являв собою воєнний злочин або порушення законів і звичаїв ведення війни. Простіше кажучи, це означає, що в цілому жертва повинна бути або цивільною особою або "такою, що перестала брати участь в бойових", тобто не брала активної участі у військових діях на момент скоєння злочину. Утім, у випадку злочинів у формі сексуального насильства, вчинених під час збройного конфлікту, не потрібно доводити, що жертви були захищеними особами, за умови, що наявні інші елементи воєнних злочинів або порушення законів і звичаїв ведення війни. Акт

насильства як воєнних злочинів у міжнародних і неміжнародних збройних конфліктах. Практики, що збирають інформацію про злочини в формі сексуального насильства, вчинені в контексті збройного конфлікту (відповідно до визначень Римського статуту), мають переконатися, що вони зібрали достатню кількість інформації, що продемонструє, що таке діяння було вчинене в контексті та у зв'язку зі збройним конфліктом, а також що підтримає висновок про те, що безпосередні виконавці злочину усвідомлювали наявність збройного конфлікту.²²

(ii) Сексуальне насильство як злочин проти людяності

Сексуальне насильство також може являти собою злочин проти людяності, коли акт сексуального насильства було скоєно в межах широкомасштабного або систематичного нападу на цивільне населення. Повсюдний і систематичний характер повинне мати *не саме сексуальне насильство, для того, щоб воно являло собою злочин проти людяності, а напад*²³ *на цивільне населення, і безпосереднім виконавці повинні усвідомлювати, що таке діяння є частиною широкомасштабного або систематичного нападу на цивільне населення або передбачається як таке. Насправді, один акт зґвалтування або інших форм сексуального насильства може бути злочином проти людяності.*²⁴

МКС долучив додаткову вимогу, що стосується його юрисдикції: ²⁵ що напад, який представляє собою злочин проти людяності, повинен бути вчинений «відповідно до або з метою сприяння державній або організаційній політиці, спрямованій на вчинення такого нападу». Ця вимога може вимагатися юрисдикцією, в якій практик збирає інформацію, або ні; обов'язком практика є знати, що вимагає законом в контексті, в якому він збирає інформацію, щоб бути впевненим, щоб він зібрав достатню кількість інформації, на основі якої можна зробити висновок, що були скоєні злочини проти людяності.

Злочини проти людяності не вимагають зв'язку зі збройним конфліктом - вони можуть відбуватися в мирний час. Тим не менше, загалом військові злочини та злочини проти людяності відбуваються в тому ж самому або подібному контексті.

(iii) Сексуальне насильство як геноцид

Геноцид визначається як будь-яке з наступних діянь, що вчиняються з наміром знищити повністю або частково національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку: вбивство членів такої групи; заподіяння тяжких тілесних чи психологічних ушкоджень членам такої групи; навмисне створення для групи життєвих умов, які розраховані на її повне або часткове знищення; заходи,

сексуального насильства являтиме собою воєнний злочин або порушення законів і звичаїв ведення війни незалежно від статусу потерпілого як цивільного, особи, що припинила брати участь у бойових діях чи ін. Див. Jean-Marie Henckaerts і Louise Doswald-Beck, Дослідження звичаєвих норм міжнародного гуманітарного права МКЧХ, Том I Правила, Vol. II Практика, Cambridge University Press, березень 2005 р.: Правило 93: Зґвалтування та інші форми сексуального насильства заборонені в міжнародних і неміжнародних збройних конфліктах. Див. також МКЧХ, "Сексуальне насильство в збройних конфліктах: питання та відповіді" (7 березня 2014 р.), "Кожне зґвалтування, скоєне під час збройного конфлікту та у зв'язку з ним являє собою воєнний злочин, і за нього повинна наступити відповідальність", доступно за адресою: <http://www.icrc.org/eng/resources/documents/faq/sexual-violence-questions-and-answers.htm>.

22 "Безпосередні" або "фізичні" порушники - це ті, хто фактично особисто та безпосередньо вчинив злочин. Обвинувачені особи та цілі міжнародних кримінальних розслідувань можуть бути безпосередніми винуватцями, але вони також можуть бути злочинцями, які знаходилися на відстані від фактичних злочинів, але які, тим не менше, несуть індивідуальну кримінальну відповідальність за вчинення злочину. Дивіться розділ "Режими відповідальності", де надаються роз'яснення.

23 Стаття 7 Римського статуту визначає "напад" у цьому контексті як "лінію поведінки, що включає багаторазове вчинення актів", які є злочинами проти людяності.

24 Якщо він був скоєний у межах широкомасштабного або систематичного нападу на цивільне населення.

25 Оскільки ця є вимогою юрисдикції, це не вважається контекстним елементом злочину проти людяності відповідно до звичаєвого міжнародного права. Положення про спеціальні та змішані трибунали не містять цієї додаткової вимоги. Включення цієї вимоги до елементів злочинів проти людяності МКС окреслює ті злочини проти людяності, які можуть підлягати юрисдикції МКС.

ЧАСТИНА І:

Сексуальне насильство

розраховані на запобігання дітородінню в середовищі такої групи; насильницька передача дітей з однієї групи до іншої. Сексуальне насильство може являти собою акт геноциду, якщо зібрана інформація підтверджує контекстні елементи геноциду. Якщо, наприклад, сексуальне насильство «вчиняється з наміром знищити повністю або частково національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку» шляхом «заподіяння тяжких тілесних чи психологічних ушкоджень членам такої групи», такий акт сексуального насильства може являти собою акт геноциду.²⁶

Практики, які розслідують ймовірні акти геноциду, повинні шукати інформацію на підтримку того, що: (а) статевий акт призвів до основоположного акту геноциду (вбивство, тяжкі тілесні/психічні ушкодження, умов життя, вжиття заходів щодо запобігання дітонародженню та т.і.); й інформацію, яка підтверджує висновок про те, що акт був (б) вчинений із наміром знищити повністю або частково національну, етнічну, расову чи релігійну групу.

2.5 Частина С: Режими відповідальності за вчинення міжнародних злочинів: «як підозрюваний(і) у скоєнні злочину несе(уть) відповідальність за акт сексуального насильства як злочин проти міжнародного права?»

«Режим відповідальності» описує правову теорію, яка застосовується для застосування кримінальної відповідальності до обвинуваченого за вчинення різних злочинів, описаних вище. Наприклад, чи обвинувачуваний вчинив злочин, сприяв і потурав йому, замовив, спланував і т.п.? Для того, щоб когось можна було в індивідуальному порядку притягнути до кримінальної відповідальності за вчинення злочину відповідно до міжнародного права, елементи основного/конкретного злочину (наприклад, зґвалтування), контекстні елементи категорії злочинів (таких, як злочини проти людяності) та режим відповідальності (наприклад, вчинення) повинні бути доведені поза будь-яких розумних сумнівів.

Разом положення про спеціальні та змішані трибунали та МКС перераховують численні форми індивідуальної кримінальної відповідальності, відповідно до яких особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності за вчинення сексуального насильства як військового злочину, злочину проти людяності або акту геноциду. Режими, викладені тут, є прикладами з Римського статуту, деталізовані з причин, викладених вище. Практики повинні так само пам'ятати про те, що внутрішнє законодавство в конкретному контексті, в якому вони працюють, може встановлювати зовсім відмінні режими відповідальності від тих, які застосовуються на міжнародному рівні.

Основний принцип, що лежить в основі цього розділу, - так само, як збір інформації про саме злочинне діяння, та на додаток до збору інформації про контекст, в якому це злочинне діяння було вчинено, в процесі документації важливо прагнути зібрати інформацію про те, як передбачуваний виконавець(ці) може(уть) понести відповідальність за злочини. Тобто, як було скоєно злочин, згідно звинувачень, та який характер мала роль передбачуваного злочинця у здійсненні цього злочинного акту сексуального насильства.

Римський статут встановлює режими відповідальності, які застосовуються до судового переслідування осіб МКС.²⁷ Деякі з них викладені нижче.

26 Слід зазначити, що інші акти геноциду, які перераховані в контекстних елементах (крім "заподіяння тяжких тілесних чи психологічних ушкоджень") можуть також застосовуватися до дій, пов'язаних із сексуальним насильством.

27 Зауважимо, що режими відповідальності за міжнародним звичаєвим правом є потенційно набагато ширшими, ніж ті, що кодифіковані в Римському статуті.

Спільне вчинення злочину (стаття 25(3)(а)) і відповідальність за переслідування спільної мети (стаття 25(3)(d))

Ці режими відповідальності застосовуються до груп осіб, які об'єднуються, щоб спланувати та здійснити злочини згідно міжнародного права. Спеціальних трибунали сформували прецеденти щодо спільного вчинення злочинів у межах теорій того, що має назву «спільне злочинне підприємство».

Опосередковане вчинення (стаття 25(3)(а))

Якщо факти свідчать про те, що порушник(и) може(уть) бути відповідальним(и) за режимом опосередкованого вчинення злочину, практики повинні зібрати інформацію, яка свідчить про те, що підозрюваний у скоєнні злочину здійснював контроль над злочинцем. Такий контроль можна продемонструвати різними способами, наприклад, здійснення контролю над волею безпосереднього виконавця або здійснення контролю над організованим владним апаратом, наприклад, поліцією або військовою структурою. Крім того, злочинець повинен мати намір вчинити злочин та розуміння обставин, які дозволили йому здійснювати контроль над злочинцем.²⁸

Наказ (стаття 25(3)(b))

Для того, щоб припустити, що злочинець(ці) міг(могли) наказати здійснити злочин у формі сексуального насильства, практики повинні зібрати інформацію, яка свідчить про те, що злочинець мав право видавати накази й очікувати, що вони будуть виконані.

Підбурювання/спонування (стаття 25(3)(b))

Інформація, яка показує, що підозрюваний у скоєнні злочину підбурював або спонукав когось іншого до вчинення злочинів у формі сексуального насильства як злочину в межах міжнародного права, продемонструє, що порушник заохочував, провокував, стимулював або переконував безпосередніх виконавців до скоєння злочинів.

Сприяння та пособництво (стаття 25(3)(c))

Щоб показати, що злочинець здійснював сприяння та пособництво в скоєнні сексуального насильства як міжнародного злочину, необхідно довести, що злочинець надавав безпосереднім виконавцям практичну допомогу (наприклад, шляхом надання коштів для здійснення злочину), заохочення або моральну підтримку.

Відповідальність командирів та інших начальників (стаття 28)

Винуватці сексуального насильства як злочину відповідно до міжнародного права можуть також вчинити ці злочини, маючи статус вищого начальника або командира над безпосередніми виконавцями.

Якщо злочинець є військовим командиром, практикам потрібна буде інформація, яка підтверджує, що він мав фактичний контроль над підлеглими, що він знав або повинен був знати, що підлеглі скоювали злочини, що він не вжив розумних заходів для запобігання або покарання

28 Зверніть увагу, що деякі з фактичних елементів, що лежать в основі цього режиму відповідальності, можуть також служити для доказу інших режимів, таких як відповідальність командування військових командирів відповідно до статті 28(а).

ЧАСТИНА І:

Сексуальне насильство

та не передав інформацію компетентним органам для проведення розслідування, та що, як наслідок, було скоєно злочин.

Якщо злочини були скоєні цивільною особою-начальником, інформація, зібрана практиком, має продемонструвати, що між начальником і безпосередніми виконавцями на місцях існують відносини «начальник-підлеглий», що начальник знав або свідомо та проігнорував інформацію, яка чітко вказувала на те, що підлеглі скоювали злочини, що злочини становили діяння в межах фактичної відповідальності та контролю начальника, що він не вжив усіх необхідних та розумних заходів для запобігання та не передав інформацію органам для проведення розслідування, та що, як наслідок, було скоєно злочин.

Слабкість внутрішнього переслідування за злочини в формі сексуального насильства, обмежений обсяг міжнародних переслідувань за ці злочини та масштаб злочинів у формі сексуального насильства в усьому світі – особливо в ситуаціях збройного конфлікту – продовжують створювати виразну прогалину безкарності...

Jane Adong Anywar,
Жіночі ініціативи за ґендерну справедливість,
дебати в РБ ООН, 2013 р.

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

ЧАСТИНА 2: ДОКУМЕНТАЦІЯ НА ПРАКТИЦІ	31
3. ПОПЕРЕДНІ МІРКУВАННЯ	31
3.1 Не нашкодь	31
3.2 Навчання	31
3.3 Оцінки	32
(i) Дослідження	33
(ii) Оцінка ризиків	35
3.4 Загальне планування	37
4. ОСНОВНІ ТЕМИ ПЛАНУВАННЯ	38
4.1 Координація	38
4.2 Переклад	40
4.3 Упорядкування інформації	42
5. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПОСТРАЖДАЛИХ ТА ІНШИХ СВІДКІВ	42
5.1 Пряма ідентифікація	43
5.2 Посередники	44
6. ПОКАЗАННЯ	45
6.1 Інформована згода	46
6.2 Конфіденційність	49
6.3 Направлення	49
7. СПІВБЕСІДА	52
7.1 Умови проведення інтерв'ю	52
7.2 Контрольний список інтерв'ю	53
7.3 Типи питань	54
7.4 Методи проведення інтерв'ю	57
7.5 Запис інформації з інтерв'ю	62
8. ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	62
8.1 Речові докази	62
(i) Місця нападів	64
8.2 Документальні свідчення	67
(i) Види документів	67
9. ЗБЕРЕЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ	69
9.1 Зберігання документів та іншої фізичної інформації	70
9.2 Зберігання цифрової інформації	71
9.3 Зберігання медичної правової/судової інформації	72

ЧАСТИНА II: ДОКУМЕНТУВАННЯ НА ПРАКТИЦІ

3. ПОПЕРЕДНІ МІРКУВАННЯ

3.1 “Не нашкодь”

Залучення осіб, членів їхніх сімей та громад з метою вивчення та документування інформації щодо сексуального насильства має проводитися таким чином, щоб забезпечити максимальний доступ до правосуддя для постраждалих і звести до мінімуму будь-який негативний вплив, який на них може мати процес документування.

При документуванні інформації про сексуальне насильство практики повинні прагнути "не нашкодити" або звести до мінімуму шкоду, яку вони можуть ненавмисно заподіяти через свою присутність або мандат.

З цією метою практики повинні, як мінімум:

- 1. Розуміти ризики, пов'язані з документуванням сексуального насильства.**
- 2. Забезпечити те, що члени команди, що документують сексуальне насильство, були належним чином підготовлені.**
- 3. Переконатися, що потерпілі та свідки дали свою інформовану згоду на участь у розслідуванні.**
- 4. Захищати задокументовану інформацію.**
- 5. Вжити особливих запобіжних заходів при роботі з постраждалими та свідками, які є дітьми.**

Стратегії забезпечення застосування принципу "не нашкодь" у процесі документування наводяться по всьому тексту Протоколу.

3.2 Навчання

Практики повинні мати відповідний рівень кваліфікації та підготовки для проведення документації сексуального насильства. Зокрема, практики повинні:

- Забезпечити, щоб всі члени команди, в тому числі інтерв'юери, перекладачі, аналітики й допоміжний персонал належним чином були перевірені та підготовлені до документування порушень відповідно до основних стандартів, викладених у цьому Протоколі.
- Переконатися в тому, що всі члени команди мають знання та досвід роботи з випадками сексуального насильства та, зокрема, знайомі з відповідними техніками ведення інтерв'ю, термінологією та стратегіями чуйного реагування на розкриття випадків сексуального насильства потерпілими/свідками чоловічої та жіночої статі.

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

- Там, де це можливо, навчати персонал роботи з травмою та тим, як розпізнавати та реагувати на посттравматичні стресові розлади та ризики вчинення самогубства та самоушкодження.

При роботі з постраждалими та свідками-дітьми¹ практики повинні, зокрема:

- Мати професійну підготовку з підходу, інтерв'ювання та перенаправлення дітей, що дозволяє практикам реагувати на специфічні вразливості та здібності дитини.
- Розуміти, як застосовувати принципи "не нашкодь", конфіденційності й інформованої згоди спеціально в роботі з дітьми, в тому числі використовувати відповідні віку методи при спілкуванні з постраждалими та іншими свідками.²
- Пройти навчання з навичок інтерв'ювання дітей із чутливістю до віку, а також враховувати те, що взаємодія з дуже маленькими дітьми вимагає навичок, відмінних від тих, які необхідні при роботі з підлітками.
- Пройти навчання з методів запобігання повторної травматизації дітей, наприклад, дозволяти їм відчувати тілесні відчуття й емоції (тремтіння, тряску та плач).
- Розуміти різні проблеми, з якими можуть зіткнутися різні групи вразливих дітей, наприклад, ризик відторгнення громадою, з яким можуть стикатися молоді дівчата, пов'язані з озброєними групами та збройними силами.

3.3 Оцінки

Існує багато питань, які практикам необхідно ретельно оцінити та дослідити перед початком процесу документування. Ця інформація може стати основою, на якій має ґрунтуватися план документації, – необхідні велика обережність і знання контексту громади для того, щоб потерпілі від злочинів у формі сексуального насильства не виявилися безправними, мали доступ до правосуддя, та щоб не було загрози їхній безпеці.

В якості першого кроку практики повинні оцінити, наскільки це можливо, чи необхідна інформація вже була задокументована іншими практиками та організаціями, чи ця інформація доступна та необхідне повторне документування, в тому числі інтерв'ю. Якщо мета – доступ до механізмів правосуддя, то може виявитися, що повторного інтерв'ю не уникнути. Проте, якщо мандат – адвокація, це може не знадобитися.

Перед інтерв'ю з потерпілими й іншими свідками або збором додаткової інформації практики повинні: **(i) дослідити передбачувані злочини, контекст і спільноту; (ii) оцінити ризики для потерпілих, практиків та інформації; (iii) визначити, до яких послуг потерпілі вже могли отримати доступ.** Практикам рекомендується розглядати ці завдання не в певному порядку, а скоріше одночасно. Наприклад, неможливо оцінити певні ризики безпеки постраждалих, не

1 Конвенція про права дитини визначає дитину як "будь-яку людину до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, що застосовується до даної особи, вона не досягає повноліття раніше". З'ясування точного віку конкретного постраждалого/свідка є ключем до визначення того, як забезпечити інформовану згоду, а також матиме наслідки для кримінальної справи. Якщо діти не мають реєстраційні документи про народження, необхідно вжити інших заходів, щоб визначити вік дитини, в тому числі за допомогою записів про хрещення, записів про народження в громаді, а також тимчасових або надзвичайних систем, утворених гуманітарними організаціями. Для отримання додаткових рекомендацій, див. ЮНІСЕФ, Дослідницький центр Innocenti, Innocenti Insight: Реєстрація народження та збройні конфлікти, 2007 р.

2 Див. МЧК, ЮНІСЕФ "Догляд за дітьми, які пережили сексуальне насильство: рекомендації для надавачів медичних і психосоціальних послуг в умовах гуманітарних операцій, 2012 р.

дослідивши картину порушень в певному регіоні; аналогічним чином, аналіз перешкод на шляху до притягнення до відповідальності обов'язково включатиме певний рівень оцінки ризиків для постраждалих.

(i) Дослідження

Нижче наведені деякі з основних, особливо пов'язаних з документацією сексуального насильства, з якими практики повинні ознайомитися в якості відправної точки своїх розслідувань.

Деяка з наведеної нижче інформації буде легко доступна з відкритих джерел, звітів, документів і веб-сайтів. Деяка вимагатиме більш ретельного дослідження та може бути доступна від ООН та інших міжнародних організацій, міжнародних та національних НУО, місцевих і низових організацій, а також аналітичних центрів. Інша інформація буде безпосередньо та локально доступна практикам, яку працюють у власному національному контексті. Практик може бути не в змозі відповісти на всі ці питання до власне процесу збору інформації. Проте, відповіді на якомога більшу кількість із цих питань дозволять практикам краще спланувати свій підхід, зібрати найактуальнішу та корисну інформацію, а також знизити ризик для потерпілого/свідків і самого себе.

Попереднє дослідження конкретних злочинів

- Яка динаміка гендерних відносин у регіоні (як у країні, так і на місцевому рівні), в якому відбуваються порушення? Які традиційні та культурні переконання цієї громади щодо ролі чоловіків і жінок? Як це може вплинути на здатність постраждалих повідомляти про злочини сексуального насильства та мати доступ до правосуддя?³
- Яка природа та масштаби актів сексуального насильства, які, ймовірно, мали місце? Який патерн цих злочинних дій, і як вони вписуються в загальну картину нападу?
- Що було офіційно повідомлене? Кому подавалися доповіді? На що спрямовані особи?
- Як громада розуміє та ставиться до різних форм сексуального насильства, в тому числі по відношенню до дітей? Які наслідки, якщо такі є, для потерпілих/свідків? Як би зреагували громада або родина, якби їм стало відомо про злочин сексуального насильства по відношенню до членів цієї громади? Чи різнилася б реакція в залежності від віку чи статі потерпілого/свідка?
- Яка ситуація в сфері безпеки, та які перешкоди на шляху потерпілих зашкоджують доступу до механізмів відповідальності?
- Як криміналізовані різні форми сексуального насильства, якщо таке взагалі є? Які юридичні вимоги щодо доведення звинувачень у сексуальному насильстві? Чи забезпечує національна правова система рівність перед законом? Якщо так, то чи вона застосовується на практиці? Чи правила процедури та доведення полегшують чи перешкоджають доступу до правосуддя для потерпілих? Наприклад, чи показанням чоловіків і жінок надають однакову вагу? Чи існують конкретні правові норми по відношенню до дітей?

3 Корисний інструмент для проведення цього дослідження – "Індикатори традицій гендерної рівності" (ТГР) Жіночих ініціатив за гендерну справедливість, контрольний список із публікації "Гендер на практиці: керівні принципи та методи боротьби з злочинністю на основі статі в збройних конфліктах, с. 9-14 (доступний за адресою http://www.iccwomen.org/whatwedo/training/docs/Gender_Training_Handbook.pdf).

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

- Як розслідуються справи та як ведеться судове переслідування на національному та місцевому рівнях? Чи існують спеціальні підрозділи поліції, навчені розслідувати та переслідувати за злочини в формі сексуального насильства, в тому числі підрозділи з особливим досвідом роботи з дітьми?
- Які різні форми правосуддя, як офіційні, так і неофіційні, доступні для потерпілих/свідків? Які сильні та слабкі сторони цих форм правосуддя? Чи неформальні механізми відображають або закріплюють гендерну нерівність у країні? Чи до чоловіків і жінок рівне ставлення в механізмах неформального правосуддя? Які наслідки для потерпілого/свідка, який вирішив не йти в межах звичаєвих механізмів, а звернутися до механізмів на державному рівні (якщо такі існують)? Чи він має доступ до обох механізмів? Чи діти мають доступ до обох механізмів?

Попереднє дослідження в контексті

- Яка політична та безпекова ситуація? Яка історія конфлікту або військових дій? Чи існує історія етнічного, релігійного чи расового переслідування? Чи існує, зокрема, історія переслідувань за ознакою статі (тобто серйозне позбавлення основних прав за ознакою статі)?
- Хто є їхньою ціллю? Чи вони були спрямовані проти конкретних груп? Чи діти були окремою ціллю? Звідки відомо, що ці групи були ціллю? Хто їх переслідував? Чи їх переслідували чоловіки, хлопці, жінки чи дівчата?
- Чи були сформовані звіти та записи щодо інших злочинних діянь, скоєних у межах цього нападу? Чи повідомлялося про випадки нападів на будинки, арешти та затримання цивільних осіб, нападів на села або на контрольно-пропускні пункти, або повідомлення про катування сексуального та несексуального характеру? Який патерн злочинів?

Попереднє дослідження щодо ймовірних виконавців

- Як організована військова та безпекова інфраструктура? Які збройні групи діють у цьому регіоні? Які їхні стосунки з місцевим населенням?
- Звідки прийшли збройні групи? Яка їхня приналежність? Чи ці групи складаються з чоловіків і жінок? Чи ці групи складаються з дівчат і хлопців? Які в цих групах існують різні ролі?
- Який зв'язок (якщо такий існує) між групою ймовірних злочинців і силами безпеки, які перебувають в районі, де буде проходити документування? Чи злочинці або будь-хто, пов'язаний з ними, має якийсь вплив на громаду, що постраждала, на момент проведення розслідування?

Попереднє дослідження щодо доступних послуг і тих послуг, до яких було отримано доступ

- Яку медичну допомогу та психосоціальні послуги отримали потерпілі?
- Які варіанти медичної, психосоціальної, правової та економічної допомоги доступні потерпілим/свідкам сексуального насильства? Які впроваджені системи або маршрути перенаправлень?
- Які сторони надають ці послуги на місцевому, регіональному та національному рівні?

- Чи існують будь-які перешкоди на шляху доступу потерпілих/свідків до цих послуги (наприклад, з міркувань безпеки, через фінансові обмеження або дискримінаційні погляди або політики)?

(ii) Оцінка ризиків

При плануванні документування та розслідування сексуального насильства практики повинні оцінити загрози (реальні, уявні чи такі, що сприймаються), які потенційно можуть завдати шкоди потерпілим й іншим свідкам, а також ризик того, що ці загрози будуть реалізовані. До початку розробки плану документування практики також повинні оцінити ризики та проблеми безпеки для всіх членів команди, що займатиметься документацією, та всіх тих, хто буде проходити інтерв'ю. Міркування щодо кадрової політики, матеріально-технічного забезпечення, усного та письмового перекладу, систем організації інформації та стратегій доступу до потерпілих/свідків будуть більш обґрунтованими після проведення оцінки ризиків для потерпілих/свідків, команди практиків і самої інформації.

Оцінка ризиків для потерпілих/свідків

1. Ризики для потерпілих/свідків, пов'язані з документацією сексуального насильства, включають у себе:

- помста/заякування/загрози з боку передбачуваних злочинців/їхніх сімей/їхніх прихильників проти потерпілих/свідків і/або членів їхніх сімей;
- покарання, включаючи фізичне насильство, членами самої громади/сім'єю/опікуном;
- жорсткий тиск, щоб змусити потерпілих/свідків помиритися зі злочинцями (потерпілих/свідків можуть змушувати вступати в шлюб або жити зі злочинцями);
- намагання забезпечити фінансові вигоди для сімей потерпілих/свідків, що отримують пріоритет над правосуддям для потерпілих/свідків;
- ретравматизація;
- відторгнення подружжям, іншими членами родини або громади, що призводить до ізоляції або відмови від дітей;
- втрата засобів до існування;
- втрата доступу до шкіл і професійних можливостей для дітей;
- в деяких крайніх випадках – арешт і покарання (наприклад, коли сексуальна поведінка поза шлюбом або гомосексуальні акти криміналізовані).

2. Зокрема, практики повинні запитати себе:

- Чи є поблизу медичний закладу, та, якщо так, чи ви можете отримати доступ до нього? Чи він обслуговуватиме всіх потерпілих/свідків, з якими ви взаємодієте, чи лише деякого з них, і якщо не всіх, то хто може забезпечити догляд за рештою?

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

- Чи відбуватиметься документування в районі, де тривають бойові дії, чи злочинці все ще знаходяться в цьому районі, чи потерпілі/свідки піддаються ризику залякування, подальших нападів (в тому числі як помсту за розкриття) або переселення? Якщо так, то які стратегії ви будете використовувати, щоб подолати ці перешкоди?
- Чи інформація про місцезнаходження сайту від потерпілого/свідка супроводжується ризиком викриття, чи ця інформація веде до нього? Якщо так, то які механізми ви будете використовувати, щоб захистити потерпілого/свідка або джерело від будь-якого ризику?
- Чи створить відвідування конкретного місця злочину ризик додаткової небезпеки для осіб, які розповіли вам про ці місця? Якщо так, то чи є інші способи (наприклад, через посередника) зібрати інформацію про ці місця?
- З якими конкретними ризиками стикаються діти, якщо вони заявляють про себе? Чи діти можуть піддаватися стигматизації або ізоляції, якщо вони повідомляють про злочин? Які впроваджені протоколи для роботи з виявленими ризиками або шкодою для дітей?
- Чи ви приймали до уваги як свої власні знання про ризики, так і знання потерпілих/свідків? Практики повинні консультиватися з потерпілими/свідками, адже лише вони можуть бути в курсі певних особливих ризиків для осіб, місцевих ризиків або ризиків у громаді.

Оцінка ризиків для практиків

1. Чи доступ до району та пересування по ньому потенційно ризиковані?
 - Чи є ризик того, що в районі або на самому сайті діють збройні угруповання, терористичні або злочинні мережі?
 - Чи ваша команда піддається ризику стати окремою ціллю? Чи є ризик того, що ви або ваша команда можете піддаватися загрозам з боку злочинців, їхніх сімей та прихильників (це особливо проблематично для національних практиків)?
2. Чи розглядали ви будь-які додаткові, нефізичні ризики? (зокрема, національним НУО)? Наприклад, національні НУО можуть перебувати під загрозою скасування реєстрації, якщо вони продовжать працювати.
3. Чи конкретні райони фізично безпечно відвідувати?
 - Чи доступ до району або місця безпечний, і немає ризику повеней, зсувів або екстремальних погодних умов?
 - Чи конкретні місця занадто віддалені для доступу без ночівлі, а якщо так, чи можлива там ночівля?
 - Чи є ризик нерозірваних боєприпасів на сайті?
 - Чи знаходиться місце всередині або поблизу структурно ненадійних будівель?

4. Які будуть наслідки, якщо вас викриють у володінні будь-якої інформації та доказів, які ви можете зібрати?
5. Які процедури ви можете застосувати, щоб пом'якшити ці ризики?
 - Чи є у вас план забезпечення безпеки та евакуації?
 - Чи є у вас план комунікації?
 - Чи будете ви належним чином підготовлені для реагування на будь-які непередбачені обставини? Наприклад, чи є у вас достатня кількість додаткового палива, витратних матеріалів, аптечки першої допомоги та засоби зв'язку?
 - Чи може ваша команда отримати доступ до сусіднього медичного закладу?
 - Чи за необхідності ви зможете зняти відкриті позначення з ваших транспортних засобів та устаткування?
 - Чи є у вас план, політика та варіанти направлення на випадок надання надзвичайної допомоги або транспортування будь-яких потерпілих/свідків, безпритульних дітей або інших осіб, яких ви знайдете на конкретному сайті?
6. Чи є ризик того, що ви або ваша команда страждають від вікарної травми? Якщо практики мають справу з вікарною травмою та займаються багатьма випадками, їм слід рекомендувати брати довгі/часті відпустки для відновлення. Практиків також слід заохочувати говорити про стрес, якому вони піддаються.

Оцінка ризиків для інформації

- Чи є у вас план безпечного збору та зберігання інформації?
- Чи ви будете зберігати інформацію, яку ви збираєте, безпечно та конфіденційно? Коли, чому та як ви знищите інформацію, якій загрожуватиме конфіскація? (див. розділ 9 "Зберігання інформації").
- Як ви будете транспортувати будь-яку інформацію та докази, які зберете?
- Ви в змозі підтримувати "ланцюг доставки", чи є у вас можливість безпечно зберігати інформацію протягом тривалих періодів часу? (див. Додатки 6 і 7, "Речові докази: принципи порядку передачі та зберігання" та "Документальні свідчення: принципи порядку передачі та зберігання").

3.4 Загальне планування

Перш ніж приступати до процесу документування сексуального насильства, практики повинні сформулювати чітку стратегію або план, який братиме до уваги вищевказані питання та відповіді на такі ключові питання:

У світлі вашого дослідження та оцінки ризиків:

- **Чому ви документуєте сексуальне насильство?** Якого результату або результатів ви прагнете?
- **Чи є у вас спроможність належним чином задокументувати сексуальне насильство?** Чи

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

ви відповідним чином підготовлені, оснащені та готові до цього? Чи ви знаєте нормативно-правову базу, в межах якої ви працюєте?

- **Що ви будете робити з інформацією?** Як ви її безпечно організуєте, оціните та зберігатимете? Кому ви її надасте? Що ви відкриєте громадськості, а щодо чого ви прагнутимете зберігати конфіденційність?
- **Як ви обиратимете пріоритети та напрямки, яких будете дотримуватися?** Можливо, інформації, яку треба відстежити, більше, ніж вам це дозволять зробити час або ресурси – якщо так, то як ви зробите свій вибір?
- **На чому будуть зосереджені ваші зусилля?** Що є основою для вибору, що ви зосередитеся на конкретному районі, інциденті або спільноті? Чи буде ваша стратегія географічною, тематичною або їх комбінацією?
- **Які існують проблеми безпеки для постраждалих, інформації та вашої команди?** Які стратегії ви можете застосувати, щоб пом'якшити ці ризики? Які варіанти направлень ви зможете використати?
- **Як ви збираєтеся документувати?** Які ваші матеріально-технічні, фінансові та експертні потреби?
- **Які джерела інформації вам доступні?** До яких джерел інформації ви будете прагнути отримати доступ? Як ви будете отримувати до них доступ? Якими джерелами інформації ви обмежитеся?
- **Як ви збираєтеся повідомляти мету свого дослідження громадам і потерпілим?** Який процес ви будете використовувати для отримання інформованої згоди, у тому числі для неповнолітніх?
- **Як довго ви працюватимете?** Який ваш ліміт часу?

4. ОСНОВНІ ТЕМИ ПЛАНУВАННЯ

4.1 Координація

У будь-який момент часу можуть здійснюватися декілька зусиль щодо збору, запису та аналізу інформації про сексуальне насильство в районах, які зазнали впливу конфлікту. Це особливо актуально в тих районах, де сексуальне насильство вважається дуже поширеним, де були запуснені програми гуманітарного реагування, або там, де були розпочаті офіційні міжнародні або національні розслідування. Існування множинних форм і ліній дізнання може бути шкідливим для окремих осіб і громад, вплинути на якість зібраної інформації та можливість використовувати її в кримінальному процесі, а також вплинути на роботу організацій, які працюють в цій галузі. Деякі з наслідків множинних розслідувань включають у себе наступне:

- Потерпілі/свідки можуть бути змушені неодноразово повторно розповідати свою історію для різних цілей і різним людям. У деяких випадках це може призвести до ретравматизації. Коли потерпілим/свідкам задають питання, навіть чутливо, вони можуть це сприймати як допит.

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

- Втома від оцінки – громади стикаються з численними розпитуваннями, втручаннями й обіцянками, а допомога не надається.
- Окремі особи та громади знаходяться в небезпеці через підвищену уваги й сприйняття того, що вони зраджують членів своєї громади або звинувачують інших.

Для того, щоб поважати потерпілих/свідків і забезпечити збір кращої інформації, ці процеси повинні бути максимально скоординовані. З цією метою практики повинні:

- Розвинути відносини з іншими організаціями до поїздки до району та, де це можливо, оцінити тип, якість, частоту і призначення інформації, яку вони можуть або не можуть зібрати.
- Дізнатися про існуючі координаційні механізми щодо насильства за ознакою статі на національному, регіональному та місцевому рівнях. Обізнаність щодо існуючих систем може сприяти обміну інформацією та доступу до даних, а також забезпеченню захисту для постраждалих/свідків.
- Усвідомлювати виклики щодо безпеки та додаткові проблеми інших організацій, що займаються збором інформації. Деякі організації можуть збирати інформацію потай, і до них не слід публічно звертатися із запитом про надання інформації.
- Відстежуйте організації та приватних осіб, які погано поводитися з потерпілою спільнотою шляхом маніпулювання інформацією, погрожування наслідками, якщо вони заявлять про себе та подадуть неправдиву інформацію з метою підриву роботи з документування.
- Ознайомтеся з існуючими системами збору даних про сексуальне насильство: їхньою метою, як вони реалізуються, та які існують обмеження обміну зібраною ними інформацією. Це включає в себе Систему інформації про насильство за ознакою статі (GBVIMS)⁴ і Механізми моніторингу, аналізу та звітності (MARA)⁵, впроваджені постановою⁶ Ради Безпеки ООН 1960 року.
- Поважайте мандат інших організацій, що працюють з громадами у відповідності до різних цілей. Часто постачальники послуг працюють, щоб пропонувати безсторонню допомогу всім, і медіацію конфлікту, збереження незалежності від зусиль щодо переслідування, інтеграція з усією громадою є основними чинниками цієї ролі. Практики повинні вжити додаткових заходів обережності при відвідуванні організацій і громад у таборих та місцях поселення біженців і переміщених осіб, офісів гуманітарних працівників, клінік і безпечних громадських місць. Там, де це доречно, вони повинні планувати ці візити заздалегідь і не з'являтися без попередження, розпитуючи інформацію.

4 Ініціатива GBVIMS, запущена в 2006 році ЮНОКХА, УВКБ і МЧХ, була створена з метою гармонізації збору даних щодо гендерного насильства (ГН) в гуманітарних ситуаціях, щоб забезпечити просту систему для менеджерів проектів ГН, аби ті збирали, зберігали й аналізували дані, а також для того, щоб зробити можливим безпечно й етично спільне використання наданих даних про інциденти ГН. (Див. <http://www.gbvims.org>).

5 Мета MARA – забезпечити систематичний збір своєчасної, точної, достовірної та об'єктивної інформації про сексуальне насильство по відношенню до жінок, чоловіків і дітей у зв'язку з конфліктами у всіх ситуаціях, що викликають стурбованість. Інформація, зібрана через MARA використовується для сприяння розширеним і своєчасним заходам щодо запобігання а реагування на сексуальне насильство у зв'язку з конфліктами. Див. "Попередні вказівки: виконання резолюції Ради Безпеки 1960 р. (2010 р.) щодо питань жінок, миру та безпеки (сексуальне насильство, пов'язане з конфліктами)".

6 ОР8, Рада Безпеки ООН, резолюція Ради Безпеки 1960 (2010) [щодо жінок, миру та безпеки], 16 грудня 2010 року, S/RES/1960 (2010). ОР8, UN Security Council, Security Council resolution 1960 (2010) [on women and peace and security], 16 December 2010, S/ RES/1960 (2010).

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

- Майте на увазі, що часто надання послуг потерпілим/свідкам ґрунтується на очікуваннях конфіденційності, які не повинні бути порушені, в тому числі шляхом спільного використання анонімних даних, які можуть бути корисні для відображення патернів, розташування, реагування та видів сексуального насильства, які мали місце.
- Майте на увазі резолюцію 1888 Ради Безпеки ООН⁷, у якій ООН, державні установи та НУО як на національному, так і на міжнародному рівні закликають підтримувати удосконалення моніторингу, документування та звітності про злочини, пов'язані з сексуальним насильством. Постачальники послуг та інші установи, що підтримують потерпілих, можуть вирішити відповісти на цей заклик шляхом обміну інформацією про потерпілих у відповідності до передової етичної практики та інформованої згоди потерпілих.

4.2 Переклад

Перекладачі часто є ключовою частиною команди практиків. Перекладачі повинні бути відповідним чином підготовлені, не тільки в аспекті самого перекладу, а й щодо роботи з потерпілими/свідками сексуального насильства та, у відповідних випадках, з дітьми.

Перекладачі повинні бути в змозі забезпечити команду практиків послугами перекладу під час будь-якої взаємодії, яка може виникнути у практиків із членами громади, в тому числі під час інтерв'ю. Вони також повинні бути в змозі надати практикам правильні мовні та культурні інтерпретації ключових слів, поведінки та виразів, пов'язаних з сексуальним насильством в тій чи іншій ситуації, не змінюючи та не впливаючи на інформацію, яка надається потерпілим або іншим свідком.

Особливо під час інтерв'ю перекладачі повинні вміти працювати делікатно та професійно, відповідно до етичних принципів “не нашкодь”. Вони також повинні в повній мірі розуміти концепцію інформованої згоди та дотримуватися кодексу конфіденційності команди.

Зокрема, перекладачі повинні:

- Комфортно почуватися з точки зору безпеки, працюючи в регіоні та в контексті, в якому їх проситимуть працювати практики.
- Розуміти місцевий контекст, але бути об'єктивним у своїй точці зору.
- Мати досвід роботи з (і бути чутливими до) взаємозв'язком між сексуальним насильством і місцевою культурою, розуміти, як ці проблеми можуть вплинути на комунікацію з тими, хто дає інтерв'ю.
- Комфортно почуватися щодо докладного вивчення теми сексуального насильства та її термінології, в тому числі знати слова й евфемізми, які можуть використовуватися для опису сексуального насильства в відповідному районі.

⁷ Резолюція 1888 Ради Безпеки ООН
http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_i27

- Використовувати тільки слова потерпілого/свідка і інтерв'юера; жодні власні слова не слід використовувати під час інтерв'ю.
- Бути чутливим до індивідуальних потреб і можливостей дітей – в тому числі пройти навчання щодо методів роботи зі специфічними дитячими труднощами спілкування.
- Показувати співпереживання, але не жалість, шок або засудження.
- Чутливо усвідомлювати той вплив, який їхня фізична присутність може мати на потерпілого/свідка, та бути обережним, ходячи, рухаючись по кімнаті та сидючи, щоб не залякувати або не загрожувати потерпілому/свідку.

Перекладач *не* повинен:

- Обмінюватися ніякими словами щодо інформації, представленої потерпілим/свідком, крім тих, які безпосередньо каже практик. Перекладач не є стороною розмови, а скоріше цінним засобом комунікації між інтерв'юером і респондентом. Слова, якими обмінюються перекладач і потерпілий/свідок, повинні обмежуватися тим, що не стосується суті питань, тобто, де сидіти, дружня соціальна взаємодія, і вони повинні ними обмінюватися тільки під час перерв у процесі інтерв'ю.
- Пояснювати будь-що потерпілому/свідку або інтерв'юеру, якщо практик чітко не вказав це зробити.
- Змінювати слова будь-кого. Якщо потерпілий/свідок використовує евфемізм, перекладач повинен використати той самий термін у перекладі практику та припустити, що це може мати й інше значення, щоб практик міг задавати уточнюючі питання.
- Опускати частини інтерв'ю, які, на їхню думку, є неважливими.
- Брати участь в обговоренні про те, як проводити інтерв'ю.

При виборі перекладачів

- Виділяти достатні фінансові та людські ресурси для знаходження та утримання кваліфікованих незалежних перекладачів. Такі особи не завжди легко доступні.
- Ніколи не використовуйте членів сім'ї в якості перекладачів із міркувань конфіденційності. З тієї ж причини перекладачі з тієї ж громади, що потерпілі/свідки, можуть залучатися лише в крайньому випадку – зокрема, коли мова йде про корінні громади.
- Приділіть час для оцінки потенційних перекладачів. Перевіряйте всіх потенційних перекладачів на предмет судимостей, неупередженості, надійності, спроможності виконати цю роль, прихильності та вміння працювати з дітьми.
- Визнайте, що стать, вік, ідентичність та етнічна, культурна та політична приналежність перекладача може бути фактором, що впливає на ступінь того, наскільки потерпілий/свідок довіряє йому, але будьте чутливими, беручи до уваги такі фактори, щоб не закріплювали стереотипи або ідеології переслідування.

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

- Завжди оцінюйте особисті погляди кандидата щодо сексуального насильства та ґендерної рівності до їх прийому на роботу. Переконайтеся, що вони достатньо комфортно почуваються щодо термінології сексуального насильства, аби їхній власний дискомфорт (наприклад, дистрес, шок) не має негативного впливу на процес збору доказів.
- Включайте до команди, де це можливо, перекладачів-жінок і чоловіків.
- При опитуванні дітей користуйтеся послугами лише тих перекладачів, які отримали спеціальну підготовку та мають досвід роботи з дітьми.

4.3 Упорядкування інформації

Те, як збирається, організується та зберігається інформація, є одним з найважливіших аспектів підготовки процесу документації, це необхідно ретельно продумати до початку будь-якої роботи щодо документування. В ідеалі повинна використовуватися електронна база даних, до якої вноситиметься вся зібрана інформація. Дані повинні бути внутрішньо пов'язані та включати в себе, як мінімум, таку інформацію (див. також розділ 9 "Зберігання інформації"):

- Особисті дані кожного потерпілого/свідка, що дає інтерв'ю.
- Питання щодо безпеки кожного потерпілого/свідка, що дає інтерв'ю.
- Свідоцтво інформованої згоди на участь в інтерв'ю.
- Показання, надані цим потерпілим/свідком.
- Документальна інформація, надана цим потерпілим/свідком.
- Інформація щодо наявності медичних або поліцейських записів.
- Фотографічна або аудіовізуальна інформація, що стосується цього потерпілого/свідка.
- Якщо це може бути застосовано, переклади будь-чого із зазначеного вище.

Якщо це взагалі можливо, база даних повинна бути достатньо розвиненою, щоб дані були доступні для пошуку за багатьма різними критеріями.

5. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПОСТРАЖДАЛИХ ТА ІНШИХ СВІДКІВ

Ідентифікація потерпілих та інших свідків сексуального насильства іноді може бути складнішим завданням, ніж ідентифікація потерпілих та інших свідків інших злочинів у межах міжнародного права. Навіть у тих районах, щодо яких існують численні чутки щодо сексуального насильства, потерпілі та інші свідки можуть не захотіти офіційно заявити про себе з багатьох різних причин. Потерпілі можуть не захотіти ризикувати повертатися до травматичних спогадів про сексуальне насильство, думати, що сексуальне насильство було їхньою провиною, або що ніхто їм не повірить, якщо вони не мають доказів. Залежно від соціального, традиційного або культурного контексту, потерпілі від злочинів сексуального насильства можуть бути під загрозою або стати жертвою маніпуляцій з боку своїх громад. Це можуть робити члени групи злочинців,

що знаходяться в безпосередній близькості, або навіть їхні власні сім'ї та громади, які можуть обвинувачувати їх, змушувати їх відчувати сором, карати їх або використовувати сексуальне насильство як привід вигнати потерпілих зі своїх будинків, сімей, відділити від засобів до існування чи можливості отримати освіту. Потерпілі можуть хотіти, але бути неспроможними говорити. Деякі з них можуть мати особливі труднощі, якщо вони мають психічні або фізичні вади.

Важливо створити сприятливе та безпечне середовище, в якому потерпілі та свідки почуватимуться в безпеці, щоб заявити про себе та повідомити про злочини. Якщо аутріч-робота є доцільною, визначте рівень охоплення, який необхідний для отримання інформації про випадки сексуального насильства в тій чи іншій громаді. Крім того, практики повинні мати на увазі, що корисна інформація про сексуальне насильство може збиратися з багатьох джерел, не лише від потерпілих/свідків. **(Див. розділ 6 “Показання”).**

5.1 Пряма ідентифікація

Потерпілі й інші свідки іноді заявляють про себе та пропонують дати свідчення за власним бажанням. Практики повинні бути добре підготовлені, аби зреагувати швидко, ефективно та безпечно, коли це станеться. Більшість досліджень, оцінок ризиків і планів повинні вже бути наявними, перш ніж практики почнуть роботу з потерпілими/свідками.

Потерпілі іноді безпосередньо ідентифікуються за допомогою оцінок, скринінгових інструментів та інших обстежень. Якщо це так, важливо, щоб будь-які підходи до потерпілих/свідків відповідали їхнім явно вираженим бажанням і тому, чому вони віддають перевагу, про що вони висловилися, коли погодилися взяти участь в оцінці, в тому числі це будь-які прохання залишатися анонімними або будь-які запобіжні заходи, які повинні бути вжиті до початку роботи.

Ідентифікація дітей. При наближенні до дітей-постраждалих та свідків треба бути дуже обережними

– якщо практики не впевнені в тому, що вони можуть належним чином підійти до дітей, не можуть гарантувати належне звернення до дітей або не знають, як отримати доступ до ресурсів для підтримки дітей у разі виникнення кризової ситуації, вони не повинні намагатися до них наблизитися. Практикам також слід мати на увазі, що якщо вони вступають у контакт з дітьми, які, на їхню думку, постраждали, вони зобов'язані повідомити про це відповідні органи.

У випадках сексуального насильства, що було вчинене дітьми, пов'язаними зі збройними групами та силами, практики повинні пам'ятати, що дітьми, які здійснюють акти сексуального насильства, часто маніпулюють або їх примушують до таких актів, і вони самі є жертвами.

Діти повинні розглядатися як потерпілі/свідки, а не як злочинці, відповідно до Керівних принципів ООН щодо судочинства в питання участі дітей-жертв і дітей-свідків злочинів⁸ і Конвенції ООН про права дитини.⁹

8 ЮНІСЕФ, ЮНОДК, Керівні принципи щодо судочинства в питання участі дітей-жертв і дітей-свідків злочинів, 2005 р. Офіційну версію Керівних принципів ООН див. у резолюції 2005/20 Економічної та соціальної ради від 22 липня 2005 року. Вказана вище версія, яка була підготовлена ЮНІСЕФ і ЮНОДК за підтримки науково-дослідного центру Innocenti та МБПД, розроблялася в якості керівництва для дітей і фахівців у справах дітей і не є офіційним документом ООН.

9 Генеральна Асамблея ООН, Конвенція про права дитини, 20 листопада 1989 року.

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

5.2 Посередники

Посередниками є особи, яких практики можуть залучати, щоб ті допомагали їм ідентифікувати та підтримувати зв'язок з членами спільноти, долати культурні та соціальні бар'єри, а також виявляти потенційних потерпілих та інших свідків. Посередників можуть використовувати в тих випадках, коли практик не знайомий із спільнотою та її членами та динамікою, якщо постраждалі й інші свідки можуть бути під загрозою, якщо будуть взаємодіяти з практиками безпосередньо, або там, де потерпілі й інші свідки побоюються взаємодії з людьми з-за меж громади.

Посередники можуть бути дуже ефективними співрозмовниками від громади, хоча слід бути обережними та гарантувати їхню неупередженість. Це часто будуть члени місцевих низових організацій, національних та міжнародних неурядових організацій (НУО), постачальники послуг, а також представники інших соціальних мереж і структур підтримки, таких як церкви та жіночі групи.

Перш ніж намагатися ідентифікувати потерпілих та інших свідків через посередників, практики повинні:

- Отримати інформацію про всіх дійових осіб, присутніх в громаді, що оточує потерпілих/свідків, аби практики могли ефективно обрати правильних посередників.

Це включає в себе картування соціальної ієрархії, в тому числі жіноче лідерство в громаді (наприклад, старійшини, акушерки, вчителі, сільські мешканки-вожді або жінки-релігійні лідери). Кожна громада має структуру лідерства, та кожна спільнота жінок матиме лідера або лідерів, які можуть сприяти або перешкоджати доступу практика до потерпілих/свідків. Найчастіше лідери-жінки надають вкрай необхідну підтримку роботі, яку виконує команда, але тільки тоді, коли команда працює принципово, шанобливо та прозоро.

- При спробі ідентифікувати окремо чоловіків-потерпілих, шукайте відповідних посередників – наприклад, членів організацій громадянського суспільства, що працюють тільки з чоловіками-потерпілими, та будьте в курсі конкретних культурних установок і особливостей стосовно сексуального насильства по відношенню до чоловіків.
- Ретельно оцініть, чи активний пошук потерпілих і інших свідків через посередників не піддасть потерпілих свідків, окремих членів спільноти або організації, до яких вони звертатимуться, загрози. Оцініть, зокрема, чи посередники не примушують до участі та не викривають потерпілих, чи вони діють відповідно до основоположних етичних норм.
- Забезпечте те, що посередники бачать пріоритетність виявлення дітей, зокрема, особливо серед уразливих груп населення, наприклад бездоглядних дітей та переміщених дітей, а також дітей, пов'язаних зі збройними групами та силами.
- Будьте в курсі всіх розшарувань у громаді, і чи члени протилежних "груп" співіснують у межах однієї громади.
- Якщо це видається безпечним, працюйте в тісному контакті з членами громади, керівниками громад, постачальниками медичних послуг та групами та установами підтримки, щоб вони допомагали визначати потенційних потерпілих і інших свідків.
- Спілкуйтеся з місцевими організаціями та створюйте ініціативи для того, щоб потерпілі й інші свідки заявляли про себе, включаючи розвиток форумів щодо прав і можливостей жінок, безпечних місць, конфіденційності та інших захисних заходів.

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

- Перевіряйте всіх потенційних посередників на предмет судимостей, неупередженості, надійності, спроможності виконати цю роль, прихильності та вміння працювати з дітьми.
- Звертайте увагу на те, щоб ні самі практики, ані будь-які посередники не сприймалися як такі, що пропонують щось цінне в обмін на свідчення, в тому числі фінансову та матеріальну допомоги або поліпшений доступ до допомоги. Тим не менше, це не повинно перешкоджати направленню для отримання послуг, яке повинне відбуватися там, де це можливо (**див. Додаток 5 "Перенаправлення постраждалих від сексуального насильства для отримання допомоги"**).
- Встановіть чіткі очікування у посередників щодо їхньої ролі та обмежень, а також рівня підтримки та керівництва, який вони можуть очікувати від практиків.
- Переконайтеся в тому, що всі посередники мають надійний спосіб зв'язуватися з практиками.
- Документуйте власну взаємодію з посередниками, щоб мати обґрунтування будь-якого рішення, що приймається щодо цих посередників.
- Не забудьте переконатися, що посередники не беруть участь у розслідуванні за межами визначених їхнім мандатом функцій і можливостей.
- Обмежте обсяг інформації, що надається будь-кому з посередників, щодо типу потерпілих/свідків, яких шукає практик.
- Не дозволяйте будь-кому з посередників наставляти будь-яких потерпілих/свідків, ідентифікованих цими посередниками.

6. ПОКАЗАННЯ

Показання потерпілих/свідків – це часто той тип інформації, що найдоступніший для практиків, але це також інформація, до якої треба підходити з найбільшою обережністю. Потерпілі/свідки можуть надавати практикам критично важливу інформацію про сам напад – або переживши його, або ставши йому свідком – але вони можуть надати інформацію і про контекстні елементи, що супроводжували напад, та про злочинців і їхнє залучення до злочинних діянь, про які йдеться. "Перегляд" таких свідків, як лікарі, медичні сестри, консультанти та місцеві лідери, які могли б мати інформацію щодо наявності багатьох потерпілих/свідків, часу та місця діянь, має особливе значення при встановленні контекстних елементів потенційно скоєних злочинів.

Показання свідків можна отримати від:

- Самих потерпілих/свідків сексуального насильства.
- Членів сім'ї, членів громади, постачальників послуг, рятувальників або інсайдерів, які стали свідками нападів або обізнані про них через те, що, наприклад, самі бачили напад, чули про нього від потерпілих/свідків або лікували потерпілих/свідків після нападу.
- Членів сім'ї, членів громади, постачальників послуг і гуманітарних працівників, які можуть надати інформацію про обставини нападу, поточне, поширене або навмисне вчинення таких злочинів, місце розташування та тип додаткових доказів, ймовірних злочинців, командну

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

структуру, характер і тип конфлікту, політичну ситуацію та місцеву динаміку щодо розподілу влади.

- Інсайдерів та колишніх членів сил безпеки та збройних груп, які можуть надати інформацію про обставини нападу, поточне, поширене навмисне вчинення таких злочинів, місце розташування та тип додаткових доказів, ймовірних злочинців, командну структуру, характер і тип конфлікту, політичну ситуацію та місцеву динаміку щодо розподілу влади. Співвиконавці злочинів, що розкаються, часто забезпечують найважливіші докази, які ведуть безпосередньо до злочинців – але робота зі свідками-інсайдерами повинна проводитися з особливою ретельністю та лише підготовленими фахівцями з розслідувань.

Крім того, практики та посередники повинні не тільки шукати потерпілих/свідків, які можуть мати інформацію, що має відношення до самого акту, але й тих людей, які могли б допомогти довести контекстні елементи злочину або визначити особи правопорушників і режими відповідальності. Практики повинні знати, що корисна інформація може надходити від:

- усіх членів громади, а не лише найбільш голосних, видатних, освічених, відвертих або звичайних лідерів;
- з-за меж громади, від членів організацій, які працюють у цьому районі, які могли або бути свідками самих подій, або мати знання, що виявляться корисними для процесу документування.

6.1 Інформована згода

Дотримання принципу "інформованої згоди" має вирішальне значення при зборі інформації про сексуальне насильство, незалежно від характеру отриманої інформації. Усі потерпілі та свідки повинні дати свою інформовану згоду на проведення інтерв'ю та огляду, фотографування, на те, що їхня інформація буде записуватися, що їх буде перенаправлено до будь-яких послуг підтримки, а також що їхня інформація та контактні дані можуть передаватися третім особам.

Отримання інформованої згоди до документування інформації свідків гарантує те, що потерпілий/свідок зберігатиме повний контроль і владу над власним досвідом і що він буде добре обізнаним і добровільним учасником процесу здійснення правосуддя. Не отримання інформованої згоди порушує права потерпілого/свідка, виявляє неповагу до нього та завдає йому шкоди. Результати інтерв'ю, проведених без забезпечення належної та інформованої згоди також можуть не бути прийняті в певних судових процесах на тій підставі, що інформація була надана в межах якогось тиску або примусу, чи на основі оманливих запевнень.

Інформована згода є не лише основоположним принципом участі в процесі здійснення правосуддя; це етичне зобов'язання будь-кого, хто збирає інформацію про злочини в межах міжнародного права, в тому числі щодо грубих порушень прав людини, у потерпілих/свідків.

Значення інформованої згоди

Усі особи, які надають інформацію про сексуальне насильство або дають згоду на збір даних, повинні бути проінформовані та розуміти наступне:

- мету та зміст роботи зі збору даних;

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

- смисл конфіденційності та як вона застосовується чи не застосовується до наданої ними інформації;
- процедури, яких буде дотримано – в тому числі те, що інформацію, можливо, необхідно буде розкрити в майбутньому, та як її передбачається використовувати;
- ризики та переваги для них, якщо вони візьмуть участь.

Для того, щоб забезпечити інформовану згоду, практики повинні:

1. Виділити час, щоб пояснити потерпілим/свідкам усі відповідні фактори

- Назвіть присутніх членів команди, їхні функції, на кого вони працюють і для кого здійснюється збір інформації.
- Повністю поясніть мету та характер роботи зі збору інформації, а також склад, приналежність і мандат команди.
- Опишіть всі можливі способи використання наданої інформації, в тому числі можливість того, що інформацію може знадобитися розкрити, незалежно від того, чи людину попросять дати свідчення в межах будь-якого типу провадження.
- Наведіть типи питань, які можуть задати потерпілому/свідку.
- Презентуйте інформацію таким чином, щоб вона була зрозумілою потерпілому/свідку, та переконайтеся, що інформація зрозуміла. Практикам може бути корисно попросити потерпілого/свідка пояснити їм, що потерпілий/свідок зрозумів щодо процесу.

2. Переконайтеся, що згода, надана потерпілим/свідком, ґрунтується на його власній волі

- Створюйте ситуації справжньої довіри, які дозволять потерпілому/свідку вільно та добровільно погоджуватися або почуватися достатньо комфортно, щоб відмовити. Деякі пропозиції щодо того, як на практиці побудувати цю довіру, викладені в **Додатку 3, "Інтерв'ю: основоположні принципи й основні практичні поради"**.
- Чітко поясніть потерпілому/свідку, що у нього є вибір, чи говорити з практиком, чи ні, та що цим вибором можна скористатися в будь-який час протягом усього процесу.
- Використовуйте авторитет вашої позиції як практика з обережністю та взаємодійте з потерпілим/свідком з повагою.
- Переконайтеся в тому, що потерпілий/свідок має достатньо часу, щоб прийняти рішення. При цьому слід брати до уваги значні та складні наслідки участі для потерпілих, їхніх сімей та громад на даний час і в майбутньому. Слід також визнавати складність задачі оцінити ризик, знаходячись у вразливій ситуації та в дуже мінливих умовах конфлікту.
- Кожного разу, коли ви вступаєте в контакт із потерпілим/свідком, підтверджуйте у

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

потерпілого/свідка, що він не змінив свою думку з приводу використання його заяв або передачі інформації певним третім особам.

- Виберіть мову, яку легко зрозуміти потерпілому/свідку, зокрема, надавайте будь-які форми рідною мовою потерпілого/свідка.
- Використовуйте перекладачів, які компетентні в дослівному перекладі, та переконайтеся, що вони повною мірою розуміють сенс і вимоги інформованої згоди.

3. Отримати чітку згоду на конкретні заходи

- Згода має бути надана на використання таких пристроїв, як магнітофон або відеокамера, під час інтерв'ю. Переконайтеся в тому, що потерпілий/свідок знає, що ведеться аудіо- або відеозапис.
- Потерпілі/свідки повинні чітко погодитися на передачу особистих даних, контактів і основної інформації третім сторонам, зокрема національним або міжнародним слідчим або організаціям, судам і поліції.

4. При опитуванні дітей належним чином забезпечте згоду на надання свідчень

- Усі діти повинні давати свою згоду на участь у розпитуванні.
- Ви маєте усвідомлювати, що забезпечення інформованої згоди має проводитися, беручи до уваги вік дитини, її потреби та рівень розуміння. Наприклад, у тих, хто молодший 18 років, інформовану згоду, як правило, отримують у батьків; проте, старші підлітки спроможні самі дати інформовану згоду.
- Забезпечте інформовану згоду на участь дітей від батьків або опікунів.
- Майте на увазі, що діти можуть мати або не мати сміливість виступити та поділитися подробицями з батьками або опікунами; цілком можливо, що ні діти, ні опікуни чи батьки не усвідомлюють, що дитина піддавалася сексуальному насильству, поки практик до них не звернеться.
- Діти повинні бути поінформовані про ризики, пов'язані з наданням інформації, ретельно та беручи до уваги вік, аби надмірно їх не налякати. Рекомендується провести окрему бесіду з опікунами або батьками без присутності дитини перед початком будь-якого інтерв'ювання дитини.
- Підготовлений персонал, здатний реагувати на індивідуальні здібності дитини, має представити дітям усі можливі варіанти та їхні наслідки. Діти мають право на те, щоб їм розповіли про те, які права вони мають відповідно до Конвенції ООН про права дитини та Декларації щодо основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою.¹⁰ Практикам слід ретельно пояснювати дітям, що відбувається на кожному етапі процесу та що від них очікують.

¹⁰ Генеральна Асамблея ООН, Декларація щодо основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою: резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю 29 листопада 1985 р.

6.2 Конфіденційність

Конфіденційність є етичним принципом документування сексуального насильства, який вимагає, аби практики захищали інформацію, яку вони збирають про сексуальне насильство, та застосовували цей принцип протягом усього періоду документування. Умови конфіденційності часто необхідні, щоб сформуванню довіри потерпілого/свідка; проте, існують певні обмеження конфіденційності, і їх треба чітко роз'яснити постраждалому/свідку.

Зокрема, практики повинні:

1. Переконалися, що всі члени команди розуміють і застосовують параметри конфіденційності, встановлені для даної роботи з документування, та не обговорюють деталі справи з родичами, друзями або колегами, які не є членами команди.
2. Забезпечити впровадження заходів із захисту інформації щодо всієї отриманої інформації про потерпілого/свідка та його показань, а також будь-яких варіантів перенаправлення або захисних заходів (див. розділ 9 "Зберігання інформації").
3. Повністю та ясно пояснити потерпілим/свідкам умови та обмеження конфіденційності, а саме:
 - Які заходи конфіденційності вживатимуться, якщо такі є, та як буде захищена їхня інформація?
 - Обмеження конфіденційності, які можуть забезпечити ті, хто збирає інформацію – в тому числі різницю між практичними заходами щодо збереження конфіденційності інформації та неспроможністю забезпечити конфіденційність як законне право.
 - Що конфіденційність може бути порушена, якщо виникає ризик самогубства або самоушкодження потерпілого/свідка або необхідність захистити дитину.
 - Межі конфіденційності, включаючи конкретні шляхи того, як може розкритися інформація, якщо потерпілий/свідок дасть згоду на те, щоб отримана від нього інформація могла передаватися третім особам, в тому числі поліції, слідчим і судам (див. розділ 6.1 "Інформована згода").

6.3 Перенаправлення

Перед початком будь-якого процесу документування практики повинні спробувати визначити варіанти перенаправлення потерпілих/свідків для отримання допомоги та підтримки, а також впровадити процедури самого процесу перенаправлення. Ті потерпілі/свідки, з якими вони стикаються, можуть потребувати термінової медичної, соціально-психологічної допомоги та забезпечення безпеки, або вони можуть виявити також, що процес розкриття самої інформації є емоційно важким, травматичним або піддає їх додатковому ризику. Усі потерпілі та свідки мають право знати, які медичні, психологічні, юридичні та соціальні послуги їм доступні, до інтерв'ю.

Чи офіційні послуги недоступні або доступні, практики повинні оцінити те, які існують неформальні системи, які можуть надати підтримку потерпілим/свідкам, у тому числі системи підтримки з боку родин та громад. Такі форми сімейної та соціальної підтримки завжди необхідно враховувати при ідентифікації дітей-постраждалих та свідків.

Практикам слід мати на увазі, що можливість потерпілого/свідка отримати доступ до послуг

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

перенаправлення та надання підтримки може визначатися статтю – чоловіки та жінки, які стали жертвами, іноді стикаються з різним ставленням, коли звертаються за допомогою. Практикам також слід мати на увазі, що якщо вони вступають у контакт з дітьми, які, на їхню думку, постраждали, вони зобов'язані повідомити про це відповідні органи.

Види допомог, які можуть бути доступні потерпілим/свідкам, викладені в **Додатку 5 "Перенаправлення потерпілих від сексуального насильства для отримання допомоги"**. Прагнучи направити потерпілих і свідків для отримання подальшої підтримки, практики повинні:

1. З'ясувати, чи існують будь-які встановлені системи направлення. Вони можуть включати в себе:

- національні, регіональні або місцеві механізми направлень для випадків сексуального насильства до міжнародних і національних агентств із надання допомоги;
- маршрути направлень для вразливих дітей, у тому числі до неформальних лідерів громад та контактних осіб, дитячих ініціативних груп, а також спеціалізованої допомоги при травмах;
- національні стандартні оперативні процедури розгляду випадків сексуального насильства;
- кол-центри або гарячі лінії для потерпілих/свідків;
- багатогалузеві служби реагування в центрах направлень у випадках сексуальних нападів/"єдине вікно".

2. Сформувані зв'язки зі службами підтримки:

- Ввести в дію угоди, стандартні оперативні процедури та меморандуми про взаєморозуміння з постачальниками послуг, щоб сприяти ефективному направленню.
- Бути в курсі матеріально-технічних, фінансових та етичних обмежень організацій, що надають послуги з підтримки потерпілих/свідків, і планувати відповідним чином.

3. Оцінити безпечність і можливість доступу до служб підтримки:

- Визначити, які існують обмеження вашої спроможності належним чином перенаправляти, та чи це впливатиме на вашу здатність взаємодіяти з потерпілими/свідками. Обмеження можуть включати в себе:

Обмеження в плані безпеки:

- Чи направлення до служби підтримки піддає потерпілих/свідків ще більшому ризику? Наприклад, можуть виникати проблеми, якщо медичні та захисні послуги надаються державою, або якщо інформація не оберігається відповідно до стандартів конфіденційності.
- Чи групи в громадах або ключові особи підтримають постраждалих і свідків, чи чинитимуть на них тиск, щоб ті діяли проти своєї волі?

Логістичні та фінансові обмеження:

- Чи послуги підтримки знаходяться занадто далеко, або потерпілим/свідкам важко отримати до них доступ з інших причин?

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

Інші обмеження, такі як культурні вірування, що ведуть до виключення, та дискримінаційне ставлення:

- Чи існують якійсь переважні культурні переконання, такі як дискримінаційні стереотипи або політики, які перешкоджають потерпілим/свідкам отримувати доступ до послуг на місцевому рівні?

4. Реалізувати внутрішні стандартні операційні процедури направлення потерпілих/свідків:

- Встановити критерії, які визначають:
- Кого практики будуть активно направляти для подальшої підтримки – це можуть бути потерпілі/свідки, члени сім'ї або члени громади в цілому.
- Чому практики здійснюють перенаправлення.
- До яких служб практики перенаправляють осіб.
- Визначити політику щодо транспортування потерпілих/свідків.
- Визначити, як і коли здійснюється перенаправлення – на якому етапі процесу документування й інтерв'ювання.

5. Чітко спілкуйтеся з потерпілими/свідками:

- Чітко поясніть потерпілим/свідкам межі тієї допомоги, яку може надати практик.
- Повністю представте доступні варіанти потерпілому/свідку.
- Поясніть, що допомога не залежить від надання свідчень, та що немає необхідності надавати свідчення певним чином, щоб отримати допомогу.

6. Коли практики мають справу з дітьми-потерпілими та свідками, вони повинні гарантувати те, що діти будуть перенаправлені до відповідних служб

- Зважайте на те, що повинні бути задоволені довгострокові потреби дітей, щоб забезпечити фізичну й емоційну безпеку дитини, незалежно від її рішення щодо надання свідчень. Довгострокові потреби включають в себе:
 - Фізичні: Після направлення дітей для надання невідкладної медичної допомоги дитина може мати довгострокові проблеми зі здоров'ям і потребуватиме ефективного лікування.
 - Психологічні: Діти можуть потребувати підтримку, щоб впоратися з посттравматичним стресом, для формування довірчих відносин та розуміння їхніх почуттів.
 - Соціальні: Дітям може знадобитися допомога для реінтеграції до школи та сприяння розвитку позитивних відносин.
 - Догляд: Діти потребують безпечне місце для відновлення, якщо насильство сталося вдома.
- Крім докладних варіантів направлень, відображених в **додатку 5 "Направлення потерпілих від сексуального насильства для отримання допомоги"**, послуги направлення для дітей повинні додатково:

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

- брати до уваги вік і стать дитини-жертви;
 - забезпечити доступ до просторів, дружніх до дітей і підлітків;
 - забезпечити доступ до систем захисту дітей на базі громад, в тому числі комітетів із захисту дітей і дитячих ініціативних груп.
- Відповідним чином перенаправляйте дітей, якщо вони піддаються ризику через зменшення або відсутність соціальної підтримки, в тому числі ризику того, що діти будуть відокремлені від сімей і відчуватимуть соціальну стигму.
 - Встановіть чіткі практики обміну конфіденційною інформацією з метою забезпечення того, щоб пріоритетну увагу отримували найкращі інтереси дитини.
 - Підтримуйте батьків і опікунів, інформуючи їх про послуги, що доступні та можуть допомогти як дитині, так і родині.

7. ІНТЕРВ'Ю

Після ідентифікації потерпілих й інших свідків їх інтерв'ювання є найпоширенішим і часто найкориснішим методом збору інформації, але з цим методом пов'язані й найбільші ризики негативного впливу на їхній добробут, створення додаткових ризиків для них, і, якщо це здійснюється неналежним чином, це впливає на якість і надійність наданої інформації.

Іноді інтерв'ювання потерпілих/свідків не є необхідним і не рекомендується, і практики повинні бути в змозі чітко обґрунтувати необхідність це зробити.

При проведенні інтерв'ю практики повинні бути відповідним чином підготовлені та мати спеціальний досвід інтерв'ювання потерпілих/свідків сексуального насильства. Проводячи інтерв'ю з дітьми, зокрема, практики повинні бути навчені відповідним чином реагувати на індивідуальні потреби та здібності дитини.

7.1 Умови проведення інтерв'ю

1. Продумайте місце проведення інтерв'ю:

- Проводьте інтерв'ю в місці, яке є безпечним, приватним, адекватним і зручним для потерпілого/свідка.
- Дізнайтеся, чи існують неприйнятні місця з міркувань релігії, культурного значення або уявлень про доцільність.
- Проводьте інтерв'ю в місці, до якого потерпілий/свідок може легко отримати доступ, що знаходиться не дуже далеко, подумайте, зокрема:
- Чи є у потерпілих/свідків фінансові кошти, щоб дістатися місця проведення?
- Чи практики надаватимуть транспорт до місця проведення та з нього? Якщо так, то подумайте, чи це може поставити під загрозу безпеку та конфіденційність опитуваного.
- Чи буде небезпечно потерпілому/свідку прибути чи поїхати? Чи буде темно, коли завершиться інтерв'ю?

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

- Практики повинні уникати:
- відкритих зон громадського користування, де є небезпека спостереження;
- громадських місць, де існує ризик, що інтерв'ю підслуховуватимуть;
- клінік, офісів гуманітарних працівників, громадських закладів і жіночих центрів без попереднього узгодження та домовленостей із співробітниками та членами громади, що розпоряджаються цими приміщеннями;
- інтерв'ювання потерпілих та інших свідків у присутності інших потерпілих/свідків, щоб вони не впливали на свідчення один одного;
- інтерв'ювання потерпілого й інших свідків у присутності інших людей, які можуть вплинути на інтерв'ю або залякувати їх;
- інтерв'ювання потерпілих та інших свідків у присутності дітей, які можуть зазнати дистресу або збільшити ризик порушення конфіденційності.

2. Продумайте, чи потерпілий/свідок матиме доступ до послуг підтримки:

- Потерпілих/свідок може зажадати, щоб його супроводжував хтось, хто зможе його підтримати. Ця особа:
- Не повинна бути іншим свідком. Якщо вони виявляються свідками, вони повинні бути опитані окремо.
- Це повинен бути хтось, кому респондент довіряє, що він буде обережним і не розкриє факт контакту.
- Він повинен бути присутнім тільки під час перерв, а не під час самого інтерв'ю.
- Винятки можна робити для дітей, яким необхідно дозволити мати поряд близьких родичів або опікунів, якщо це їм допоможе.

3. Ознайомтеся зі специфічними культурними та соціальними нюансами, які можуть вплинути на того, хто проводить інтерв'ю:

- Дізнайтеся про ґендерні ролі, обмеження щодо взаємодії з заміжними або незаміжніми жінками та взаємодії з дітьми.

4. Продумайте день і час проведення інтерв'ю:

- Дізнайтеся про режим осіб і спільноти, який час для них найзручніший, а також про будь-які дні або години, які є неприйнятними, незручними або священними, та які слід поважати.

7.2 Контрольний список інтерв'ю

Незалежно від теми інтерв'ю, всі інтерв'ю повинні включати в себе як мінімум такі дії:

- 1 Представте себе та свою команду й поясніть ролі кожного з присутніх і мандат і цілі вашої організації.

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

- 2 Представте, зокрема, перекладача потерпілому/свідку, поясніть його роль і дайте зрозуміти, що перекладач буде ставитися до інтерв'ю та його змісту відповідно до тих самих правил конфіденційності, що й решта команди.
- 3 Отримайте інформовану згоду потерпілого/свідка до початку формального інтерв'ю (**див. розділ 6.1 "Інформована згода"**). Практики повинні отримати інформовану згоду потерпілого/свідка як до, так і після інтерв'ю.
- 4 Поясніть типи питань, які можуть задати особі.
- 5 Якщо потерпілий/свідок дає згоду на те, що надана ним інформація може передаватися третім особам, в тому числі поліції, слідчим і судам, чітко поясніть межі конфіденційності, включаючи конкретні шляхи того, як надана ним інформація може бути розкрита.
- 6 Чітко поясніть респонденту, що у нього є вибір чи говорити з вами, чи ні. Важливо, щоб усі потерпілі/свідки, в тому числі діти, розуміли своє право на приватне життя.
- 7 Оцініть очікування потерпілого/свідка від процесу, вашої ролі, наданої ними інформації та допомоги, яку вони можуть отримати. Переконайтеся, що ці очікування реалістичні та скоригуйте їх, якщо вони такими не є.
- 8 Запишіть усю інформацію щодо потерпілого/свідка, включаючи ПІБ, дату народження, стать і контактні дані, а також національність, етнічну та релігійну приналежність, коли це доречно.
 - Якщо засоби телекомунікації відсутні або ненадійні, а звичайні адреси є нерегулярними, відомі під різними назвами або взагалі відсутні, використовуйте альтернативні способи відображення контактної інформації потерпілого/свідка, зокрема назву клану, племені або громади, або організації чи групи, з якою потерпілий/свідок знаходиться в тісному контакті.
- 9 Спитайте потерпілого/свідка, як з ним краще зв'язатися.
- 10 Обговоріть, як зв'язатися з потерпілим/свідком та знайти його через багато місяців або через рік після інтерв'ю. Наприклад, зі згоди потерпілого запишіть імена членів родини, близьких друзів у спільноті, місцевій церкві або групі – будь-кого, хто може бути в змозі допомогти практикам знайти потерпілого.
- 11 Подумайте, як потерпілий/свідок може зв'язатися з практиком.

7.3 Типи питань

"Робочий зошит свідчень для документування злочинів сексуального насильства", додаток 1 до цього Протоколу, містить приклади питань і відповідей, організовані відповідно до елементів злочинів, аби допомогти тим, хто займається документуванням, зібрати достатньо інформації в ході процесу підготовки документації. Робочий зошит свідчень містить приклади тих типів питань, які можна задати, щоб з'ясувати інформацію, яка висвітлить кожний елемент кожного злочину, що, ймовірно, вчинялися. Наведений нижче текст являє собою резюме різних розділів цього робочого зошиту, який наводиться у вигляді додатку, щоб його було легше використовувати як практичний інструмент.

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

Практикам рекомендується проконсультуватися з повним текстом робочого зошиту, щоб ефективно збирати докази сексуального насильства як міжнародного злочину.

При проведенні інтерв'ю ті типи питань, які повинні поставити практики потерпілому/свідку, повинні сприяти отриманню інформації щодо одного або декількох з наступних аспектів:

- (i) Інформації, що доводить, що конкретний акт (наприклад, зґвалтування, сексуальне рабство та т.д.) був скоєний.**
- (ii) Інформації, що доводить, що це діяння мало місце в контексті, який робить його злочином проти людяності, воєнним злочином або актом геноциду.**
- (iii) Інформації, що доводить, що конкретна особа несе персональну кримінальну відповідальність за дане діяння (через який режим відповідальності – тобто, безпосередньо або шляхом надання наказу/використання вищої позиції).**

(i) Типи питань для збору інформації про діяння

Проводячи інтерв'ю з потерпілим/свідком щодо діяння, практики повинні задавати питання, які допомагають довести всі елементи конкретного злочину.

Наприклад, у випадку злочину в формі зґвалтування практики повинні задавати питання, які сприятимуть отриманню інформації, яка підтримує твердження про те, що:

- 1) Виконавець зазіхнув на тіло особи, вчинивши діяння, в результаті якого можна говорити про проникнення, навіть незначне, до будь-якої частини тіла потерпілого або злочинця статевим органом або до анального або статевого отвору жертви будь-яким предметом або будь-якою іншою частиною тіла.

І що:

- 2) Таке вторгнення було скоєно із застосуванням сили або загрози застосування сили або примусу, викликаного, наприклад, страхом перед насильством, грубим примусом, затриманням, психологічним тиском або зловживанням владою проти такої особи чи іншої особи, або шляхом використання обстановки, що сприяє примусу, або що таке посягання було скоєно щодо особи, нездатної дати щирю згоду.

Приклади питань для (1) і (2):

- (1) Якщо це можливо, якщо вам не занадто важко, не могли б ви спробувати описати мені те, що вони вам зробили? Я знаю, що це може бути нелегко, будь ласка, не поспішайте. (Якщо вона говорить, що вони "ґвалтували" її по черзі або використовує якийсь жаргоні або місцеву термінологію, яка, як вам відомо, означає зґвалтування, ви повинні повернутися до цього, щоб отримати фактичний опис проникнення). Коли ви говорите, що вони вас зґвалтували, чи ви можете мені сказати, що саме вони робили, коли вас ґвалтували? Що вони використовували, якій частині вашого тіла вони завдали шкоду?
- (2) Будь ласка, опишіть нам обставини цих подій. Чи не могли б ви розповісти нам, де ви були, хто був поряд, що відбувалося, а також про обстановку?

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

(ii) Типи питань для збору інформації про контекст

Для того, щоб встановити, чи відбувся конкретний злочин як військовий злочин, злочин проти людяності або акт геноциду, практики повинні задавати питання, які орієнтовані на отримання інформації щодо кожного елементу цих злочинів.

Наприклад, у випадку зґвалтування як злочину проти людяності практики повинні задавати питання, які сприятимуть отриманню інформації, яка підтримає твердження про те, що:

- 1) Злочини були скоєні в межах широкомасштабного або систематичного нападу.
- 2) Напад було скоєно проти цивільного населення.
- 3) Безпосередній виконавець знав про напад на цивільне населення.
- 4) (Юрисдикційний елемент, якого може вимагати та юрисдикція, в якій практик проводить роботу з документування, чи ні): Напад було скоєно на підставі або з метою сприяння державній або організаційній політиці, спрямованій на вчинення такого нападу.

Приклади питань:

(1) і (2) Чи можете ви мені сказати, що ще відбувалося до, під час і після тих актів, які ви описали? Чи можете ви розповісти мені про людей, які, як ви кажете, на вас напали – в чому вони були вдягнені, що вони мали з собою? Де вони знаходилися, чи поблизу знаходилися якісь військові об'єкти, устаткування або персонал? Чи ви можете описати, яким чином відбувався напад, про який ви говорите? Що відбулося спочатку, що далі, що після цього? Чи ви спостерігали якусь регулярність у цьому нападі? Що привело вас до такого висновку? Можливо, ви були свідком будь-яких інших інцидентів, пов'язаних з такими нападами, як той, що ви щойно описали? (Надає вам деталі таких інцидентів, свідком яких він/вона був/ла так, щоб ви могли розрізнити, хто, що, коли, де, чому, як, і яким чином йому/їй стало відомо).

(iii) Типи питань для збору інформації про злочинця

Для того щоб зібрати інформацію про те, яким чином конкретний злочинець або злочинці (ймовірно) скоїв/ли злочин, практики повинні задати питання, щоб встановити, хто, ймовірно, несе відповідальність, та за яким режимом відповідальності – безпосередньо чи шляхом надання команди/використовуючи вище положення.

Наприклад, щоб встановити пряму відповідальність, практикуючі повинні задавати питання, що допоможуть визначити, ким є обвинувачуваний та чи він: вчинив (прямо, опосередковано або як співучасник), віддав наказ, підбурював, спонукав, сприяв чи підтримував або іншим чином сприяв вчиненню (або спробі вчинення) злочину групою, що діє зі спільною метою.¹¹

Приклади питань: Чи можете ви описати тих, хто, згідно ваших тверджень, вчинив ті діяння, про які ви мені розповіли? Чи можете ви мені описати, у що вони були вдягнені? Чи вони мали якісь відзнаки? Якісь головні убори/взуття, що вони мали з собою, будь-які інші примітні

¹¹ Вчиненням (Положення про МКС, Стаття 25 3 (а)) може бути або фізичне/безпосереднє вчинення або вчинення злочину спільно з іншими особами. Спільне вчинення ґрунтується на спільному контролі над злочином або вчиненні злочину через іншу особу. Наказування – скеровування іншої особи на вчинення злочину. Підбурювання/спонукування – підштовхування іншої особи на вчинення злочину. Пособництво та сприяння – допомога у вчиненні злочину таким чином, що має істотний вплив на вчинення злочину.

аспекти їхнього зовнішнього вигляду? Їхню зброю, обладнання, автомобілі та т.і. Чи була у вас можливість помітити когось, хто займав якісь владні позиції? Хто, що, коли, де, чому, як і звідки ви знаєте, або що привело вас до висновку про те, що ця людина мала певну владу? Чи ви мали можливість чути, що ця людина (ці люди) щось казала? Що вони сказали, кому вони це казали, за яких обставин і який був результат або реакція на те, що вони казали? Можливо, у вас була можливість помітити взаємодію між особами в цій групі? Що ви змогли помітити стосовно їхньої взаємодії? Чи була у вас можливість почути, що вони звертаються один на одного, називаючи ім'я, титул/ранг, посаду тощо?

7.4 Методи проведення інтерв'ю

Використання правильних методів, поведінки та установки під час інтерв'ю має вирішальне значення для того, щоб допомогти потерпілому/свідком відчувати повагу до себе, своїх прав і комфортно ділитися інформацією. З цією метою практики повинні:

1. Обережно та стратегічно підходити до того, як вони ставлять питання:

- Заохочуйте потерпілого/свідка розповісти свою історію та дозвольте йому представити інформацію так, як він бажає, перш ніж ставити питання щодо акту сексуального насильства.
- Не ставте запитання, які навіюють відповідь.
- Повторюйте його власні слова, коли це можливо, щоб переконатися, що ви зрозуміли – потім просіть роз'яснень, якщо будь-що з цих слів вимагає докладнішого пояснення. Ніколи не перефразуйте його слова – це є спонуканням.
- Завжди питайте "звідки ви знаєте" або "що привело вас до такого висновку?"
- Ставте додаткові запитання, коли це необхідно, щоб підтримати, підсилити або розширити наведені твердження.
- Ніколи не допомагайте потерпілому/свідку в тому, щоб знайти відповідь або згадати факт.
- Ніколи не припускайте жодного факту – навіть якщо останні 50 потерпілому/свідків визначили місце конкретного інциденту, ніколи не припускайте, що 51-й потерпілий/свідок повідомить про те саме місце. Задавайте питання кожному потерпілому/свідку.
- Ніколи не змушуйте потерпілих/свідків згадувати деталі, які вони не можуть згадати одразу (це може мати серйозні наслідки для потерпілих/свідків).
- Особливо ретельно ставтесь до того, як закінчується інтерв'ю, особливо якщо потерпілий/свідок виявляє значний дистрес або дисоціацію. Намагайтеся закінчити розповідь на моменті, де потерпілий/свідок почувається у відносній безпеці.

2. Поводьтесь з повагою до потерпілого/свідка та його прав:

- Розглядайте як свій пріоритет потерпілого/свідка, а не інформацію.
- Сидіть на рівні очей або нижче, ніж потерпілий/свідок.

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

- Постійно давайте потерпілому/свідку владу погодитися або не погодитися, відповісти або не відповісти, ставити питання й отримувати відповіді, які ви повторюватимете стільки разів, скільки це необхідно, або зупинити чи продовжити інтерв'ю.
- Пам'ятайте, що інформована згода – це процес: послідовно надавайте інформацію для забезпечення того, що вибір, який він робить до, під час і після інтерв'ю, ґрунтується на повній інформації. Якщо ви не впевнені, чи він зрозумів, попросіть його пояснити вам якусь частину цієї інформації своїми словами.
- Показуйте захоплення та повагу, а не жалість.
- Завжди будьте чемні, виявляйте повагу та уважність. Особливо відстежуйте культурні очікування щодо вашої манери поведінки у зв'язку з соціальним статусом, роллю та конкретними характеристиками особи, яку ви інтерв'юєте.
- Будьте професіональні. Будьте особливо обережні, щоб не демонструвати засудження, несхвалення або недовіри в будь-який момент, в тому числі шляхом використання мови тіла або виразу обличчя.
- Гнучко підходьте до часу (не забудьте виділити достатньо часу для інтерв'ю) і будьте терплячим щодо того, як потерпілі/свідки відповідають на ваші запитання.

3. Не давайте жодного роду обіцянок. Визнайте, що обіцянки можна давати стверджувально або шляхом відсутності роз'яснень. Не обіцяйте (словом або мовчанням), наприклад:

- Конфіденційність (див. розділ 6.2 "Конфіденційність").
- Допомогти з наданням будь-яких послуг.
- Відновити справедливість.
- Захистити його або його сім'ю.
- Повернутися та зустрітися знову – ви можете погодитися на наступну зустріч, але дайте зрозуміти, що це не гарантовано.

4. Зважайте на мову, яку ви використовуєте при роботі з потерпілим/свідком:

- Говоріть чітко та давайте пояснення або роз'яснення, якщо потерпілий/свідок не розуміє питань.
- Інтерв'юери та перекладачі повинні попрацювати разом і скласти перелік слів і евфемізмів, які можуть використати потерпілі/свідки при описі сексуального насильства та статевих органів.

5. Якщо ви залучаєте до інтерв'ю перекладача:

- Переконайтеся, що перекладач дивиться та говорить безпосередньо до потерпілого/свідка та відстежує тембр, тон, темп та інтонації голосу.

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

- Говоріть до потерпілого/свідка напряду ("що ви сказали після цього?"), а не до перекладача ("запитайте його, що він сказав далі").
- Уникайте або зводьте до мінімуму ведення заміток, поки перекладач перекладає питання (важливо спостерігати за мовою тіла та тоном голосу потерпілого/свідка).
- Переконайтеся, що ви знайомі зі словами на позначення сексуального насильства в мові респондента, щоб ви могли відповідним чином реагувати, коли йтиметься про сексуальне насильство. Активне слухання (наприклад, кивання, навіть коли потерпілий/свідок звертається до практика іншою мовою) сприятиме підвищенню довіри та розкриттю.

6. Майте на увазі, що потерпілий/свідок поводитиметься та реагуватиме індивідуально та по-різному, розповідаючи або переказуючи свою історію. Немає "єдиної" поведінки. Не припускайте, що потерпілий/свідок поводитиметься або реагуватиме певним чином:

- Потерпілі/свідки можуть відчувати дистрес, їм може бути важко висловлюватися, або вони можуть засмутитися та відсторонитися.
- Потерпілі/свідки можуть розсердитися, стати експресивними, в захисну позицію, схвильованими, відмовлятися відповідати на певні питання чи довго говорити про деталі, які, здавалося б, не мають значення.
- Потерпілі/свідки можуть бути спокійними, зваженими, чітко висловлюватися та з точністю пригадати та переказати всі події та обставини, що супроводжували діяння.
- Потерпілим/свідкам може бути важко згадати незначні деталі, може змінитися послідовність подій. Між травмою та ступенем довіри немає прямого зв'язку – як і з пам'яттю. Кожна людина по-різному реагує на вплив травми; не робіть ніяких припущень.
- Поясніть потерпілим/свідкам, що вони можуть вирішити зупинити інтерв'ю в будь-який час, якщо почуватимуться некомфортно або переживатимуть дистрес.

7. Не припускайте нічого з наступного:

- Потерпілий/-ому або свідку буде соромно.
- Він/вона не захоче говорити.
- Він/вона надзвичайно вразливий/а.
- Він/вона травмований/а.
- Його/її травма впливатиме на те, чи можна йому чи їй довіряти.
- Жінки-потерпілі/свідки захочуть говорити лише з жінками-слідчими, а чоловіки-потерпілі/свідки хотітимуть говорити з чоловіками-слідчими. Проте, завжди слід запитати, якщо доступний вибір, чому потерпілий/свідок надає перевагу.

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

- Сексуальне насильство було "найгіршим" аспектом його чи її досвіду з його точки зору.
- Він/вона матиме фізичні травми.

8. Будьте особливо обережні, проводячи інтерв'ю з дітьми

Практики, які документують сексуальне насильство з участю дітей, повинні протягом усього процесу документування приділяти першорядну увагу найкращим інтересам дитини. Практики повинні переконатися, що діти знають про своє право на ставлення з повагою до гідності та співчуттям, на недоторканність приватного життя, на те, щоб бути поінформованими, отримувати допомогу, на безпеку, на відшкодування збитку та попереджувальні заходи. Діти повинні бути обізнані про своє право бути почутими, й особливу увагу слід приділяти тому, щоб пояснити процес відповідно до індивідуальних спроможностей дитини.

При опитуванні дітей практики повинні бути спеціально навчені це робити, вони повинні взаємодіяти з дітьми відповідно до всеосяжних керівних принципів, викладених у МЧХ, ЮНІСЕФ, "Догляд за дітьми, які пережили сексуальне насильство: рекомендації для постачальників медичних і психосоціальних послуг в умовах гуманітарних операцій"¹², і ЮНІСЕФ, ЮНОДК, "Керівні принципи, що стосуються правосуддя з питань, пов'язаних з участю дітей-жертв та свідків злочинів".¹³

При опитуванні дітей практики повинні, як мінімум:

- Брати до уваги те, що діти можуть не в повній мірі зрозуміти сексуальну природу певної поведінки та адаптувати підходи, виходячи з цього.
- Замість того, щоб кваліфікувати конкретний акт як зґвалтування або напад, дотримуватися суто описових слів, описуючи частини тіла та дії, які мали місце.
- Замість того, щоб питати "чи він зробив тобі боляче в інтимних місцях?" і показувати мовою тіла, що ви ніби знаєте, що це питання, яке страшно ставити та а яке страшно відповідати, просто попросіть дитину детально розказати, що сталося.
- Розгляньте можливість використання діаграм або ляльок, щоб допомогти дитині пояснити те, що з нею сталося.
- Переконайтеся, що ви не передаєте почуття жаху та не виражаєте шоківу реакцію на те, що говорить дитина – те, що укладачам документації може здаватися шокуючим, може не відповідати емоційному сприйняттю дитини-потерпілого/свідка.
- Сидіть на тій самій висоті, що й дитина; тримайте очима погляд дитини та не нагинайтеся й не дивіться вниз на дитину, щоб сформувати відчуття поваги та звести до мінімуму залякування.
- Обмежте кількість інтерв'ю та опитувань дітей, опитуйте їх в умовах, сприятливих для дитини, у відповідний час, передбачте перерви в процесі дачі показань.

12 МЧХ, ЮНІСЕФ "Догляд за дітьми, які пережили сексуальне насильство: рекомендації для надавачів медичних і психосоціальних послуг в умовах гуманітарних операцій, 2012 р.

13 ЮНІСЕФ, ЮНОДК, Керівні принципи щодо судочинства в питання участі дітей-жертв і дітей-свідків злочинів, 2005 р.

...будучи потерпілими, ми пережили жахливі випробування в руках тих, хто повинен був нас захистити – в конфлікті або поза ним. Участь в процесі документування не повинна завдавати ще більшої шкоди. Заявити про себе, аби домогтися справедливості, має бути досвідом, що підтримує права та можливості потерпілих.

Мережа Survivors Speak OUT!
2014 р.

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

7.5 Запис інформації з інтерв'ю

При опитуванні потерпілих/свідків і веденні записів переконайтеся, що, як мінімум, ви зробили наступне:

1. Вказали якомога більше особистих даних (див. Додаток 4 «Шаблон для персональних даних, які збирають у постраждалих/свідків»).
2. Занотуйте коментарі, думки й аналіз інтерв'юера окремо від нотаток щодо інтерв'ю.
3. Ведіть записи від першої особи, як каже потерпілий/свідок.
4. Не підсумовуйте, не скорочуйте й не вирізайте частини інформації потерпілих/свідків.
5. Зачитайте показання потерпілого/свідка до завершення інтерв'ю. Незважаючи на те, що це забирає багато часу, це має вирішальне значення для гарантування того, що інформація, яку ви зібрали у свідка, якомога точніша.
6. Вказуйте в показаннях будь-які інші свідчення, отримані від цього потерпілого/свідка (фотографії речових доказів), а також використовуйте систему нумерації, щоб включати перехресні посилання.
7. Занотуйте ПІБ та інші особисті дані окремо від заяв з міркувань безпеки.
8. Використовуйте стандартну систему іменування заяв, наведених в інтерв'ю.
9. Тримайте показання кожного потерпілого/свідка окремо.
10. Тримайте іншу інформацію про потерпілого/свідка окремо – проблеми безпеки, умови проживання, проблеми зі здоров'ям або інші проблеми, які має потерпілий/свідок.
11. Тримайте імена потенційних респондентів, наведені потерпілим/свідком окремо – ваш список потенційних респондентів є робочим документом і повинен зберігатися в безпечному відокремленому місці.

8. Додаткові джерела інформації

8.1 Речові докази

Речові докази – це будь-який фізичний предмет або речовина, що може надати інформацію та допомогти підтвердити те, що злочин мав місце, або забезпечує зв'язок між злочином і його жертвою або між злочином і його винуватцем.

Як правило, практики не мають збирати жодні речові докази, якщо вони не пройшли підготовку в якості слідчих або як практикуючих лікарів щодо відповідного збору судових доказів. Якщо практики вирішують зібрати речові докази, не пройшовши належну підготовку, вони можуть завдати серйозної шкоди потерпілому та забруднити докази, що зробить їх непридатними для використання. Проте, за деяких дуже обмежених обставин, де це буде безпечно та де це залишається єдиним можливим варіантом, збір речових доказів може бути доцільним.

Рішення зібрати речові докази повинне прийматися з усією серйозністю й обережністю та бути дуже ретельно продумане.

Практики можуть натрапити на речові докази сексуального насильства:

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

- від самих потерпілих/свідків, в залежності від часових меж і характеру тілесних ушкоджень; і/або
- на місці вчинення сексуального насильства.

Залежно від часових меж і характеру ушкоджень потерпілі від сексуального насильства можуть мати фізичні сліди на тілі у вигляді ознак або травм, які підтверджують їхні свідчення щодо нападу. Для них також можуть наступити медичні наслідки нападу, в тому числі фізичні травми внутрішніх органів, вагітність, інфекції, що передаються статевим шляхом, та психічні травми. В ідеалі жертва повинна бути в змозі отримати доступ до негайної медичної допомоги після вчинення сексуального насильства, та підготовлений лікар повинен зафіксувати будь-які травми та інші наслідки для здоров'я в конфіденційній медичній документації, до якої потерпілий повинен у будь-який момент мати доступ (**див. Додаток 10 «Зразок медичної довідки про сексуальний напад»**).

Перед тим, як розглянути питання щодо збору речових доказів практики повинні спершу:

- занотувати предмет(и), який(і) вони виявили;
- намалювати схему місця злочину;
- сфотографувати предмет і місце злочину;
- якщо це можливо, зробити відеозапис предмету та місця злочину (**див. додаток 8 «Керівництво щодо фотофіксації та замальовування місць злочину, речових доказів і фізичних пошкоджень»**).

Практики також повинні, якщо це можливо та безпечно, проводити інтерв'ю з усіма потерпілими/свідками поруч із місцем злочину та відстежувати вказівки на інших свідків злочину (**див. Додаток 3 «Інтерв'ю: основоположні принципи й основні практичні поради»**). Така інша інформація (якщо вона зібрана належним чином) може бути дуже переконливою та усунути необхідність збору речових доказів. При зборі такої іншої інформації практики повинні вжити заходи щоб не торкатися та не впливати, не знищити та не перемістити речові докази (як у межах самого місця злочину, так і до іншого місця).

Дуже важливо пам'ятати, що, хоча речові докази можуть здатися «кращим» доказом злочину, це не обов'язково так. Речові докази без показань потерпілих/свідків, що описували б походження, приналежність і використання предмета або події, що вели до виявлення цього предмету, не будуть надто корисними з доказової точки зору. У той час як показання потерпілого/свідка можуть замінити речові докази, навпаки це не працює; речові докази в більшості випадків не можуть замінити показання потерпілих/свідків. У системах, які вимагають підтвердження показань свідків щодо сексуального насильства (наприклад, в деяких національних юрисдикціях), збір речових доказів може мати вищий пріоритет, ніж у тих системах, які цього не вимагають (наприклад, МКС) (**див. Додаток 9, «Правила поводження з доказами та процедура як інструменти захисту постраждалих/свідків»**). Усе частіше поліція та медичні працівники співпрацюють у процесі збору доказів на місці злочину та, в кращому випадку, разом проходять навчання передовій практиці безпечного й ефективного документування злочинів у формі сексуального насильства з повагою до прав жертв.

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

Крім того, якщо практики не є слідчими в кримінальних справах, їм краще не ставити себе в ситуацію, коли їх можуть викликати як свідків, щоб вони пояснили, яким чином натрапили на речовий доказ. У деяких випадках збір речових доказів будь-ким крім поліції є незаконним і може тягти за собою покарання.

У дуже незвичайних обставинах, коли практик вирішує зібрати речові докази, необхідно дотримуватися принципу «Ланцюгу передачі», викладеного в **додатку 6 «Речові докази: принципи порядку передачі та зберігання»**.

Проте, практик повинен відзначити, що збір речових доказів повинен завжди супроводжуватися збором інших підтверджуючих і/або пояснюючих доказів, щоб дати якусь користь.

(i) Місця нападів

Практики також можуть мати доступ до тих місць, де були вчинені злочини в формі сексуального насильства, або віднаходити їх. Місце нападу корисне не лише як потенційне джерело цінних речових доказів, але й розташування та наявність такого місця самі собою можуть допомогти встановити наявність ймовірних злочинців у цьому районі, а також можуть розглядатися як складова картини переміщення ймовірних злочинців і інших контекстних елементів або елементів режимів відповідальності. Важливо зазначити, що «місця нападу» можуть включати в себе тіла жертв або тіла злочинців – живі або мертві. Співпраця з медичними або судово-медичними експертами науки може мати вирішальне значення для отримання таких доказів.

Речові докази, знайдені на місці, можуть допомогти встановити:

- що напад на цивільне населення мав місце;
- що акт сексуального насильства мав місце;
- обставини вчинення діяння, включаючи форму та/або тривалість затримання та застосування сили;
- особистість ймовірних злочинців;
- організацію та структуру групи злочинців;
- підтвердження показань потерпілих/свідків (у правових системах, які цього вимагають).

Докази, знайдені на місці, можуть включати в себе:

- одяг, в тому числі форму або частини форми та одягу, в який міг бути одягнений потерпілий/свідок, простирадла та ковдри;
- зброю, ножі, кулі та гільзи;
- плями, кров, блювотні маси, сперму, вагінальні рідини та/або фекалії;
- документальні свідчення;
- комп'ютери та обладнання зв'язку;
- тіла або частини тіл;

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

- будь-які докази, які можуть вказувати на те, що місце хтось займав, що тут жили;
- свідчення схеми та фізичного опису приміщень, які можуть збігатися з показаннями.

Коли йдеться про місця скоєння сексуального насильства, а також речові докази, які знаходять на цих місцях, практики не повинні пересувати речові докази, а натомість:

- 1** точно записати розташування місця сексуального насильства;
- 2** призначити когось менеджером сайту та вести журнал усіх, хто відвідує місце злочину;
- 3** замалювати місце злочину, в тому числі розташування потенційних речових доказів;
- 4** сфотографувати місце злочину, включаючи місце розташування й детальну інформацію щодо потенційних речових доказів;
- 5** покинути місце в такому стані, в якому вони його знайшли.

1. Записати розташування місця злочину:

Практикуючі повинні чітко реєструвати розташування того місця, де відбулося сексуальне насильство, що підозрюється. Це дозволить слідчим або тим, хто спроможний ефективно документувати та збирати докази на місці злочину, знайти його в майбутньому.

Практики повинні:

- занотувати місце розташування за допомогою GPS-координат або посилання на мапі;
- записати будь-які корисні характеристики місця, включаючи орієнтири, фізичні характеристики та назву(и) місця розташування та прилеглих населених пунктів, сіл і міст в разі, якщо посилання на GPS або мапу недоступні або неточні;
- тримати цю інформацію в безпеці та не розкривати ширшому колу осіб інформацію про існування або місцезнаходження сайту.

2. Призначити когось менеджером сайту та вести журнал усіх, хто відвідує місце злочину

Менеджер сайту повинен:

- впровадити та вести журнал;
- визначити, як убезпечити місце злочину, якщо це необхідно.

3. Замалювати місце злочину та розташування доказів

Практики повинні якомога детальніше замалювати місце злочину, наскільки це можливо з огляду на обмеження щодо часу, ресурсів і безпеки.

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

Практики повинні:

- намалювати ескіз як вид зверху;
- включити в ескіз масштаб і параметри;
- вказати основні характеристики;
- вказати місце розташування та тип виявлених можливих доказів;
- підписати ескіз і поставити дату.

4. Сфотографувати місце злочину та докази

Фотографування місця злочину, оточення, а також основних характеристик або доказів у межах ділянки може виявитися надзвичайно цінним для слідчих або експертів, які в майбутньому аналізуватимуть докази.

Практики повинні:

- зробити фотографії місця злочину та того, що там знаходиться, не порушуючи та не прибираючи це;
- зробити загальні, контекстні фотографії ділянки та на ділянці та фотографії крупним планом;
- загальні фотографії повинні включати в себе фотографії околиць, географічних і фізичних рис, будівель і вулиць;
- контекстні фотографії повинні показати взаємозв'язок між характеристикою, яку фотографує практик, та іншими об'єктами або характеристиками;
- фотографії крупним планом повинні показати ті деталі або характеристики доказів, які реєструє практик;
- де це можливо, зробіть знімок у масштабі та без;
- реєструйте фотографії в журналі, коли їх робите. Вкажіть у журналі ПІБ і роль особи, що робить фотографію; дату, час і місце; тип плівки; настройки фотоапарата. Дайте короткий опис кожного кадру.

5. Покинути місце в такому стані, в якому ви його знайшли

Важливо подбати про те, щоб не порушити місце злочину, не переміщати та не видаляти з нього докази. Це може негативно вплинути на корисність та актуальність місця злочину, його зміст і доказову цінність. У більшості випадків просто акуратно запротоколювати докази, які ви знайдете, достатньо.

Збір речових доказів із місця злочину має проводитися лише тими, хто має мандат, спроможності та навички, аби це зробити. Речові докази варто виносити з місця злочину тільки, якщо:

- практики не мають абсолютно ніяких інструментів, аби зареєструвати докази, та усвідомлюють високий ризик їх знищення або втручання; і
- практики мають навички та спроможності збору доказів і винесення їх з місця злочину; і
- практики здатні забезпечити надійне документування поведінки з винесеними доказами, їх транспортування та зберігання, забезпечуючи тим самим належний «ланцюжок передачі» (див. Додаток 6 «Речові докази: принципи порядку передачі та зберігання»).

8.2 Документальні свідчення

Документи (як офіційні, так і неофіційні) можуть бути джерелом надзвичайно актуальної інформації при документуванні та розслідуванні сексуального насильства. Інформація, що міститься в документах, може допомогти встановити наступне:

- Патерн, частоту та інтенсивність випадків сексуального насильства, про які повідомляють: Це можна знайти в документації, яка зберігається у медичного персоналу та в медичних закладах, статистиці ведення справ, звітів на основі фактичних даних, досліджень і вивчень проблеми сексуального насильства.¹⁴
- Особистості злочинців і керівників: Інформація, що міститься в офіційних військових або урядових документах, що відображає пересування та присутність ймовірних злочинців, організацію, структуру командування, а також формальну та неформальну владу; записи показань потерпілих/свідків, що описують зовнішній вигляд, одяг і важливі прикмети ймовірних злочинців; і документація національних і міжнародних організацій, що містить інформацію, профілі та/або пересування ймовірних злочинців.
- Наявність плану або стратегії та режими відповідальності: У копіях виданих доручень, планів, розроблених для атак на певні райони, а також записах комунікації між підрозділами/секціями безпосередньо перед, під час або після нападу.
- Напрямки подальших розслідувань: Інформація, що міститься в офіційних або неофіційних документах, може не остаточно визначати будь-які факти як такі, але давати навідну інформацію для майбутньої роботи з проведення розслідування.

(i) Види документів

Види корисних документів, які практики можуть знайти, або що вже є в їхньому розпорядженні, включають в себе наступне.

Офіційні

- Записи та звіти, пов'язані з актами сексуального насильства та/або ймовірним(и) злочинцем(ями), в тому щодо керівників, таких як логістичні записи, журнали чергувань,

¹⁴ Хоча ці види даних про сексуальне насильство можуть бути корисні для супроводжуючого дослідження або для підтримки конкретних звинувачень або заяв про сексуальне насильство, дані, зібрані в ході обстежень, звіти у справах та інші оцінки не представляють сукупність інцидентів, які мали місце. Щоб ознайомитися з подальшими вказівками щодо рекомендованих і не рекомендованих дій при використанні даних про сексуальне насильство, див. "Діяльність, звітність та інтерпретація ООН даних про сексуальне насильство в країнах, що постраждали в результаті конфліктів: що робити та чого не потрібно робити", 2008 р.

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

ситуаційні звіти про діяльність, записи на кордоні, військові плани або стратегії, записи комунікації, письмові директиви та накази.

- Інші офіційні документи, такі як медичні довідки, записи та звіти. Проте, ці види документів не можна отримати без інформованої згоди потерпілого, і багато медичних працівників не захочуть ділитися такого роду документами через міркування конфіденційності.
- Списки ув'язнених і поліцейські звіти.

Неофіційні

- Доповіді та записи міжнародних та національних організацій, такі як реєстрація та профілі переміщеного населення та механізми моніторингу та відстеження;
- Дані про інциденти; доповіді про права людини, зокрема ті, які містять аналіз скоєних порушень, наслідків таких порушень, впроваджених механізмів раннього попередження, а також заяви потерпілих та інших свідків.
- Записи повідомлень про злочини, отриманих місцевими традиційними та релігійними лідерами, а також одночасні записи, зроблені потерпілими або іншими свідками.
- Обстеження, засновані на фактичних даних, доповіді, дослідження й оцінки, що збирали інформацію про тип, частоту та масштаб сексуального насильства, особистості ймовірних злочинців і їхніх керівників, а також вплив на потерпілих/свідків та вказані ними потреби.
- Фотографії, відео та супутникові знімки.

При роботі з документальними доказами практики повинні, як мінімум:

1. поважати конфіденційність;
2. точно записувати та копіювати, якщо це можливо;
3. не вилучати документи.

1. Поважати конфіденційність

- Будь-яке спільне використання записів, звітів, досліджень і статистики випадків сексуального насильства має проводитися безпечно та етично, з повагою до конфіденційності відповідного потерпілого (**див. розділи 6.1 і 6.2**).
- Статистична інформація повинна бути анонімною, але практики повинні оцінити, чи може навіть анонімна інформація бути відстежена до конкретної групи або спільноти, що створить ризики для потерпілих/свідків.¹⁵

¹⁵ Див. "Діяльність, звітність та інтерпретація ООН даних про сексуальне насильство в країнах, що постраждали в результаті конфліктів: що робити та чого не потрібно робити", 2008 р.

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

- Інформація на індивідуальному рівні повинна надаватися тільки з інформованої згоди потерпілого/свідка.

2. Точно записувати та копіювати, якщо це можливо

- Принаймні вести точні записи з описом вмісту знайденого або отриманого документа, обставини, за яких він був виявлений або отриманий, місця, де він був знайдений, від кого він був отриманий, і хто ще був присутній, коли документ було знайдено або отримано.
- Якщо документальні докази надаються третьою стороною, отримати заяву від третьої особи, в який будуть викладені обставини, за яких третя сторона отримала документ; коли та від кого вона його отримала; чи документ є оригіналом або копією; роз'яснення змісту або значення печаток, підписів й імен у документі; та звідки третя сторона знає цю інформацію.
- Якщо документ копіюється, переконайтеся, що копія чітка, що лицевий і зворотній боки були скопійовані, за необхідності, запишіть, як і коли він був скопійований та ким.

3. Не вилучати документи

- Ті, хто не слідчими, як правило, повинні уникати вилучення документів у будь-якої організації, урядового або військового органу чи фізичної особи. Практики повинні впровадити процедури, які встановлюють, які кроки їм треба зробити, якщо вони опиняються в ситуації, коли їм надають документацію, яка актуальна для їхньої роботи. Хоча практикуючі ніколи не повинні використовувати документацію без спеціального дозволу, можна приймати документацію, що передається добровільно, за умови, що впроваджені відповідні процедури, та що практик лікар збере достатньо інформації щодо самого документа (**див. розділ «2. Точно записувати та копіювати, якщо це можливо» вище;**
- Зберігання документів має проводитися тільки тоді, коли документ знайдений практиком або наданий йому.
- Проте, точна інформація, що стосується змісту та розташування деяких записів може бути корисною для майбутніх розслідувань, коли буде мандат на вилучення доказів.
- Див. **Додаток 7 «Документальні свідчення: принципи порядку передачі та зберігання»**, щоб отримати більше інформації.

9. ЗБЕРЕЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Якщо практики збирають інформацію про сексуальне насильство (наприклад, фотографії місця злочину або документ, що представляє хід інтерв'ю з потерпілим/свідком), украй важливо, щоб вони зберігали та вели цю інформацію таким чином, щоб не поставити під загрозу свою добросовісність та не піддати потерпілих і свідків ризику завдання їм ще більшої шкоди.

Чутливий характер інформації про сексуальне насильство та потенційна шкода, яку можна завдати при неправильному використанні інформації, визначають надзвичайну важливість того, щоб особи, які збирають цю інформацію, зберігали її таким чином, щоб забезпечити безпеку потерпілого/свідка, громади та осіб, які збирають інформацію.

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

Для того, щоб зберігати та вести інформацію про сексуальне насильство безпечним чином, практики повинні:

1. Спланувати, де буде зберігатися інформація та хто матиме контроль над нею. В ідеалі практики повинні використовувати централізоване місце зберігання, яке контролюватиме особа, відповідальна за збереження інформації, навіть якщо організація зберігає «право власності» на інформацію.
2. Зберігати інформацію, яка ідентифікує потерпілого/свідка, надійно та окремо від заяв і доказів, наданих цим потерпілим/свідком (наприклад, індекс для співставлення кодів, що позначають інформацію/імена потерпілих/свідків).
3. Там, де це можливо, уникати зберігання публічної та секретної інформації разом, щоб забезпечити ефективніший захист останньої.
4. Впорядковувати інформацію таким чином, щоб її можна було легко та логічно знайти, коли вона знадобиться в подальшому.
5. Навчати персонал відповідним процедурам: (i) переміщення збереженої інформації після того, як файли будуть закриті; і (ii) убезпечення інформації під час надзвичайної евакуації.
6. Мати з собою лише абсолютно необхідну інформацію в подорожах, які можуть передбачати проходження контрольно-пропускних пунктів, адже практиків можуть попросити розкрити або передати інформацію, яку вони мають при собі або в своєму автомобілі. Розглянути можливість використання технологій для зберігання та/або шифрування інформації.

9.1 Зберігання документів та іншої фізичної інформації

- Якщо практики зберігають інформацію у вигляді документів або інших фізичних предметів, вони повинні тримати інформацію в замкненій шафі або сейфі з обмеженим доступом. Повинна існувати чітка політика щодо того, хто може отримати доступ до інформації та чому.
- В умовах надзвичайної ситуації може бути необхідно забезпечити особисту безпеку тих співробітників, що мають доступ до сховищ.
- Ведіть облік доступу, що надавався до цієї шафи (наприклад, необхідно вказати ПІБ особи, дату, час і мету доступу).
- Якщо інформація така, що швидко псується (наприклад, звичайні негативи фотографій), тримайте їх подалі від джерел тепла та світла.
- Якщо інформація є частиною певного набору (наприклад, набір документів або роздрукованих фотографій), зв'яжіть його із зазначенням того, що це повний комплект.
- Усі фотографії та відеозаписи (та інша фізична інформація) повинні бути каталогізовані згідно впровадженої системи нумерації, і така система нумерації повинна посилатися на інші підтверджуючі докази цього конкретного фото/відео (наприклад, доказів потерпілого/свідка).

- Якщо аудіо- чи відеозапис робили для інших цілей, ніж просто запис інтерв'ю, відповідальна особа, повинна бути в змозі обґрунтувати їхнє подальше зберігання та передбачити збереження конфіденційності тих осіб, що фігурують у записах, особливо якщо ці записи мають зберігатися протягом тривалого часу.

9.2 Зберігання цифрової інформації

- Переваги використання системи зберігання цифрової даних (де це можливо) над ручною системою зберігання даних полягають у тому, що цифрова система не займає стільки фізичного простору, як правило, полегшує пошук і аналіз, як правило, її легше оновлювати та формувати звіти з неї, і певною мірою її можна захистити. Проте, недоліками цифрової системи зберігання даних є те, що введення даних до неї забирає більше часу, доступ залежить від наявності електроенергії, а іноді ц веб-доступу, система вразлива до злому та вірусів. Крім того, якщо інформація передається за допомогою мобільних телефонів або через Інтернет, існує ризик того, що влада змусить операторів мобільного зв'язку або інтернет-послуг передати чутливу інформацію.
- Перед тим, як почати збір інформації, яка буде зберігатися в цифровому вигляді, оцініть ризики та впровадьте протокол цифрової безпеки. Варто проконсультуватися з цієї теми з фахівцями з управління інформацією та безпеки цифрових технологій.
- Уся цифрова інформація повинна бути захищена паролями (а доступ до паролів – обмеженим) та зашифрована. Там, де це можливо, практики повинні вжити додаткових заходів для захисту конфіденційної інформації за допомогою більш складних процедур і методів, таких як шифрування дисків і забезпечення безпечної передачі цифрової інформації.¹⁶
- В умовах надзвичайної ситуації може бути необхідно забезпечити особисту безпеку тих співробітників, що мають доступ до цих паролів.
- Якщо інформація в цифровому вигляді, завантажте контент на комп'ютер, запишіть CD у форматі WORM (Write Once, Read Many) або збережіть інформацію на карту пам'яті. Треба зробити дві копії.
- Застосуйте відповідні запобіжні заходи, такі як антивірусне програмне забезпечення та створення резервних копій файлів із бази даних.
- Розгляньте можливість використання просунутих методів збору даних, таких як камери GPS, додатки для мобільної документації, які збирають спектр метаданих (тобто інформацію про те, коли, де та як були зібрані дані), а також додатки для мобільної документації, які за замовчуванням шифрують усі дані.
- Розгляньте можливість використання мобільних додатків для збору даних, які не зберігають копії даних на мобільному телефоні, тим самим зводячи до мінімуму ризик розкриття чутливий даних в разі втрати, крадіжки або конфіскації пристрою. Додаткова цінність

¹⁶ Додаткові вказівки щодо захисту даних див. у МКЧХ "Професійні стандарти з охорони праці", 2013, переглянуте видання, зокрема, в розділі 6 про управління конфіденційною інформацією.

ЧАСТИНА II:

Документування на практиці

використання додатків, які передають дані на захищений віддалений сервер, – збереження «ланцюжка передачі».

- Може бути доцільно використовувати рішення збереження даних у хмарі для їх убезпечення. Переваги таких систем включають захист від втрати у випадку фізичного пошкодження пристрою зберігання, можливість віддаленого доступу та вивільнення персоналу. При використанні комерційного постачальника таких послуг треба дуже обережно ставитися до забезпечення цілісності даних, права власності та ексклюзивності доступу до даних.
- Активуйте в базі даних програму для відстеження правок, щоб будь-які зміни в примітках або записах реєструвалися на конкретного користувача.

9.3 Зберігання судово-медичних/судових доказів

- Цим мають займатися лише ті, хто має спеціальну підготовку щодо збору судово-медичних доказів (наприклад, крові, сперми або забрудненого одягу). Якщо практики не пройшли підготовку щодо збору медичних/судово-медичних доказів, вони можуть заподіяти більше шкоди, ніж користі, їх збираючи (**див. Додаток 6 «Речові докази: принципи порядку передачі та зберігання» та Додаток 10 «Зразок медичної довідки про сексуальний напад»**).
- Судово-медична експертиза/збір судово-медичних доказів повинен проводитися в той самий час, що й надання медичної допомоги – та в ідеалі тією ж особою (**див. Додаток 10 «Зразок медичної довідки про сексуальний напад»**).
- Якщо докази біологічні (наприклад, кров, сперма або одяг), і практики навчені їх збирати, ця інформація повинна бути запечатана в окремі контейнери та доставлена до лабораторії одразу після збору, адже цілком ймовірно, що її необхідно буде зберігати в холодильнику або в замороженому стані.
- Для отримання подальших рекомендацій щодо збору судово-медичних доказів практики повинні проконсультуватися зі Керівними принципами ВООЗ щодо клінічного ведення жертв зґвалтування: керівництво з розробки протоколів для використання в роботі з біженцями та внутрішньо переміщеними особами, 2004 р.; і РНР, УВКПЛ, Стамбульський протокол: керівництво щодо ефективного розслідування та документування катування та іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижують гідність, поводження та покарання, 1999 р.

БІБЛІОГРАФІЯ

Джерела

1. Amnesty International, Міжнародний кримінальний суд: Оновлений контрольний список для ефективної імплементації, Лондон, 2010.
2. Amnesty International, Agnes Callamard, Методологія ґендерних досліджень, 1999.
3. МКС, Проект стратегічного документу з питань злочинів сексуального та ґендерного характеру, лютий 2014 р. www.icc-cpi.int/iccdocs/otp/otp-draft-policy-paper-february2014-eng.pdf
4. МКЧХ, Професійні стандарти з охорони праці, 2013, оновлене видання
5. МКЧХ, Сексуальне насильство в збройних конфліктах: питання та відповіді, 7 березня 2014 р.
6. Інститут міжнародних кримінальних розслідувань (IICI), Керівництво для слідчого, 7-е видання, 2013
7. Інститут медицини, соціальних і економічних витрат, пов'язаних з насильством по відношенню до жінок: значення профілактики, 2011
8. МЧК, ЮНІСЕФ «Догляд за дітьми, які пережили сексуальне насильство: рекомендації для надавачів медичних і психосоціальних послуг в умовах гуманітарних операцій, 2012 р.
9. УВКПЛ, РНР, Стамбульський протокол: керівництво щодо ефективного розслідування та документування катування та іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижують гідність, поводження та покарання, 1999.
10. УВКПЛ, Моніторинг Конвенції про права інвалідів - керівництво для моніторів із прав людини (Серія професійного навчання, вип. 17)
11. Save the Children, Діти, а не солдати: методичні вказівки по роботі з дітьми-солдатами та дітьми, що пов'язані зі збройними силами, 2001.
12. Діяльність, звітність та інтерпретація ООН даних про сексуальне насильство в країнах, що постраждали в результаті конфліктів: що робити та чого не потрібно робити, 2008
13. УВКБ, Сексуальне та ґендерне насильство по відношенню до біженців, осіб, що повертаються та внутрішньо переміщених осіб: рекомендації щодо запобігання та реагування, 2003
14. ЮНІСЕФ, Дослідницький центр Innocenti, Innocenti Insight: реєстрація народження та збройні конфлікти, 2007
15. ЮНІСЕФ, Паризькі принципи. Принципи та керівні вказівки з проблеми дітей, пов'язаних зі збройними силами або озброєними групами, лютий 2007 р.
16. ЮНІСЕФ, ЮНОДК, Керівні принципи щодо судочинства в питання участі дітей-жертв і дітей-свідків злочинів, 2005
17. ВООЗ, Рекомендації з етики та безпеки дослідження, документування та моніторингу сексуального насильства в умовах надзвичайних ситуацій, 2007

БІБЛІОГРАФІЯ

18. ВООЗ, Клінічне ведення жертв зґвалтування. керівництво з розробки протоколів для використання в роботі з біженцями та внутрішньо переміщеними особами, 2004
19. Жіночі ініціатив за ґендерну справедливість, Ґендер на практиці: керівні принципи та методи боротьби з злочинністю на основі статі в збройних конфліктах, 2005
20. Світовий банк, Ціна та наслідки ґендерного насильства в країнах, що розвиваються: методологічні міркування та нові свідчення, 2004

Додаткова література

21. Amnesty International, CODESRIA, Ukweli: керівництво з моніторингу та документування випадків порушення прав людини в Африці, 2000.
22. Amnesty International, Міжнародний центр з прав людини і демократичного розвитку, Розслідування порушень прав жінок у збройних конфліктах, 2001.
23. Amnesty International, Зґвалтування та сексуальне насильство: законодавство з прав людини та стандарти Міжнародного кримінального суду, 2001.
24. Bassiouni, M. Cherif, Міжнародні злочини: Jus Cogens і Obligatio Erga Omnes, закон і сучасні проблеми, 1996.
25. Bergsmo, Morten (ред.), Тематичні аспекти переслідування за вчинення міжнародних сексуальних злочинів, 2012
26. de Brouwer Anne-Marie, et al. (ред.), Сексуальне насильство як міжнародний злочин: міждисциплінарні підходи, Intersentia, 2013
27. Hitesh, Raval, Tribe, Rachel, Робота з перекладачам у сфері психічного здоров'я, 2002
28. Рада з прав людини, Доповідь Спеціального доповідача ООН з проблеми насильства щодо жінок 2010
29. МПК, Керівні принципи щодо втручань у випадках ґендерного насильства в умовах гуманітарних операцій, Женева, 2005
30. МТР, Керівництво з найкращої практики ведення розслідувань і кримінального переслідування злочинів у формі сексуального насильства в ситуації збройного конфлікту: уроки, винесені з практики Міжнародного кримінального трибуналу по Руанді, 2008
31. МТР, Керівництво з найкращої практики ведення розслідувань і кримінального переслідування злочинів у формі сексуального насильства в постконфліктних регіонах: уроки, винесені з практики прокуратури Міжнародного кримінального трибуналу по Руанді, 2014
32. МТКЮ-ЮНІКРІ, Керівництво щодо розвиненої практики, 2009
33. Міжвідомчий постійний комітет (МПК), Керівні принципи МПК з охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайних ситуацій, 2007
34. Isikozlu, Elvan, Millard, Ananda S., Бріф 43: На шляху до типології зґвалтувань під час війни, ВІСС, 2010

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

35. No Peace Without Justice, Ліквідувати розрив: роль позасудових механізмів у боротьбі з безкарністю, 2010
36. УВКПЛ, Навчальний посібник з моніторингу дотриманням прав людини, PTS № 7, 2001 і 2011
37. Рада з народонаселення, Етичні підходи до збору інформації у дітей і підлітків у міжнародному контексті: керівні принципи та ресурси, 2005
38. Redress/Vahida Nainar, Стратегії судової практики щодо сексуального насильства в Африці, 2012
39. Redress, Nairobi Декларація щодо права жінок і дівчат на правовий захист і відшкодування збитків, березень 2007 р.
40. Sá Couto, Susana, Розслідування та кримінальне переслідування сексуального та ґендерного насильства Міжнародним кримінальним судом: мандат, належна політика чи вони разом? 2012
41. Save the Children, Стратегічний документ - Огидні злочини: зміни закону, Лондон, 2013
42. Save the Children, Якщо ви хочете залучити дітей до дослідження: інструментарій підтримки доцільної та етичної участі в дослідженнях, пов'язаних із насильством щодо дітей, 2004
43. Schenk, Katie, Williamson, Jan, Етичні підходи до збору інформації у дітей і підлітків у міжнародному контексті: керівні принципи та ресурси, Рада з народонаселення, 2005
44. Sivakumaran, Sandesh, Сексуальне насильство по відношенню до чоловіків у збройних конфліктах, Європейський журнал міжнародного права, вип. 18, 2007
45. ООН проти сексуального насильства в умовах конфліктів, Аналітичні та концептуальні рамки сексуального насильства в ситуації конфлікту, Нью-Йорк: травень 2011 р.
46. УВКБ, Робота з чоловіками та хлопцями, які пережили сексуальне та ґендерне насильство в ситуації примусового переселення. інструкцію (4), 2012
47. ЮНІСЕФ, Діти, які беруть участь у вивченні, моніторингу та оцінці (M&E): етика та ваші обов'язки в якості менеджера, 2002
48. Жіночі ініціативи за ґендерну справедливість, режими відповідальності: огляд поточної юриспруденції та практики Міжнародного кримінального суду, 2013
49. Жіночі ініціативи за ґендерну справедливість, Сексуальне насильство та міжнародне кримінальне право: аналіз юриспруденції Спеціального трибуналу й елементи злочинів Міжнародного кримінального суду, 2005

“ Я хочу сказати всьому світу, що нам потрібний мир – зупиніть війну

Ми повинні гарантувати, що жінки та діти будуть захищені

Ґвалтівники повинні бути затримані.

Фелісіте (не справжнє ім'я, DRC)

”

Додаток 1

Робочий зошит доказів для документування злочинів у формі сексуального насильства: інструмент, що допомагає слідчим заповнювати прогалини в наявних доказах

Попередження: Перш ніж використовувати цю структуру для організації документації, важливо, щоб ви виконали наступні дії:

- A. Ретельно обміркуйте, чи ви є саме тією людиною, що може ефективно та безпечно зібрати цю інформацію.**
- B. Ретельно розгляньте всі аспекти загроз безпеці потерпілого, його інформації, його родині та громаді, а також команді, що проводитиме документування.**
- C. Розгляньте основні принципи, які коротко викладені в Додатку 3.**

Вступ до «Робочого зошиту доказів»:

«Робочий зошит доказів» є інструментом, який пропонується як ресурс для тих, хто збирає докази міжнародних злочинів. «Робочий зошит доказів» може допомогти практикам забезпечити те, що в ході розслідування та документування ймовірних злочинів не виникне прогалин ні на рівні окремого інтерв'ю або документа, ані на рівні загального аналізу. Зміст цього робочого зошиту в основному ґрунтується на визначеннях злочинів і елементів злочинів, викладених у Римському статуті та елементів злочинів Міжнародного кримінального суду (МКС). Проте, така структура застосовна до будь-якого типу злочинів і може бути адаптована до відповідного контексту. Даний робочий зошит структурований таким чином, що його можна переглядати з урахуванням визначень і елементів будь-яких порушень у будь-яких юрисдикціях, у яких ведеться розслідування злочинів. Цей інструмент призначений допомогти максимізувати ефективність процесу збору доказів для захисту свідків від повторних інтерв'ю, полегшення оцінки потенційних свідків, а також обмеження необхідності повернення в поле, щоб зібрати додаткові докази для заповнення прогалин. Укладачі документації з прав людини можуть використовувати «Робочий зошит доказів» як інструмент організації інформації, яку вони збирають, - за умови його необхідної адаптації та збору доказів відповідальності держави, а не індивідуальної відповідальності. Якщо працювати в структурі зошиту та заповнювати його максимально докладною інформацією щодо доказів, докази, зібрані тими, хто документує порушення прав людини, можуть використовуватися ширше, якщо в кінцевому рахунку запрацює механізм правосуддя або механізм перехідного правосуддя - національний або міжнародний.

«Робочий зошит доказів» ділиться на три частини, як описано нижче.

Частина А: Елементи конкретного злочину

Що сталося (яке діяння було вчинене)?

ЩО СТАЛОСЯ? (точно і детально: хто, що, коли, де, чому, як, і як ви дізналися?)	Приклади ПИТАНЬ про те, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
Які докази/інформація вам необхідна, щоб відобразити елемент 1 цього злочину?	Які питання ви можете поставити, щоб отримати докази для відображення елемента 1?	Приклад інформації, яку можна отримати та яка б відображала елемент 1?
Які докази/інформація вам необхідна, щоб відобразити елемент 2 цього злочину?	Які питання ви можете поставити, щоб отримати докази для відображення елемента 2?	Приклад інформації, яку можна отримати та яка б відображала елемент 2?

Частина В: Елементи категорії злочинів (військові злочини, злочини проти людяності або геноцид)

За яких обставин було скоєне це діяння?

В ЯКОМУ КОНТЕКСТІ ВОНО ВІДБУЛОСЯ?	Приклади ПИТАНЬ щодо КОНТЕКСТУ, в ЯКОМУ ВОНО ВІДБУЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка може допомогти довести, що це діяння становило злочин проти людяності, військовий злочин або акт геноциду
Які докази/інформація вам необхідна, щоб відобразити елемент 1 категорії злочину (тобто, військові злочини, злочини проти людяності або геноцид)?	Які питання ви можете поставити, щоб отримати докази для відображення елемента 1 категорії злочину?	Приклад інформації, яку можна отримати та яка б відображала елемент 1 категорії злочину?

Частина С: Режим відповідальності

Як підозрюваний скоїв дане діяння?

ХТО МОЖЕ БУТИ ВІДПОВІДАЛЬНИЙ, і яким чином?	Приклади питань, які можуть розкрити інформацію щодо того, хто може бути відповідальним	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка може допомогти довести, що ця людина або ці люди можуть бути відповідальні за ці дії, скоєні таким чином
Які докази/інформація вам необхідна, щоб відобразити елемент 1 режиму відповідальності (наприклад, відповідальність за видачу наказу або команди)?	Приклад питань, які можна поставити, щоб отримати докази та відобразити елемент 1 режиму відповідальності	Приклад свідчень, які можна отримати та які б відображали елемент 1 режиму відповідальності

Нижче наведені діаграми для частин А, В і С процесу документації. Вони містять докладні приклади того, як можна забезпечити те, щоб у процесі збору доказів були охоплені всі сфери інформації.

Важливе застереження: Ці питання (викладені в усіх трьох частинах) не призначені для використання в якості шаблону для проведення інтерв'ю. За такого використання вони можуть призвести до того, що інтерв'юер збере неповну або недостовірну інформацію, або, що ще гірше, вони можуть зашкодити кінцевому результату процесу збору доказів або свідку. Розробити шаблон, який би охоплював усі аспекти опитування свідків, неможливо. Ці питання наведені лише для прикладу та лише представляють декілька можливих способів отримання від свідка необхідних наявних доказів. Інтерв'юерам наполегливо рекомендується використовувати цей зошит як керівництво для забезпечення того, що взято до уваги всі необхідні сфери інформації, але не як шаблон для інтерв'ю, а також переконатися, що вони застосовують навички проведення інтерв'ю, набуті в ході навчання, та дотримуються принципів, викладених у цьому Протоколі. Завжди корисно мати на увазі принцип «TED»: «Tell me, Explain to me, Describe for me (Розкажи мені, поясни мені, опиши мені)». Цей принцип можна застосувати до будь-якого інтерв'ю - включаючи інтерв'ю, які стосуються доказів сексуального та гендерно обумовленого насильства.

Фактичні сценарії, викладені в третій колонці, є ілюстраціями тих типів доказів, які можна було б використати для підтримки цього конкретного елемента злочину.

Частина А: Що сталося (яке діяння було вчинене)?

Елементи катувань¹:

- 1) Порушник заподіяв сильний фізичний або моральний біль або страждання одній або декільком особам.
- 2) Така особа або особи перебували під вартою або під контролем злочинця.

¹ У деяких внутрішніх юрисдикціях за катування можуть притягати до відповідальності як за окремий злочин (тобто не лише в контексті військових злочинів, злочинів проти людяності або геноциду). Практики в таких юрисдикціях мають адаптувати ті елементи, які вони прагнуть відобразити, до чинних положень внутрішнього законодавства.

- 3) Такий біль або страждання не виникли лише в результаті застосування законних санкцій, не були їм притаманні чи викликані ними випадково.
- 4) Злочинець заподіяв біль або страждання в таких цілях, як: отримання інформації або зізнання, покарання, залякування або примус, або з будь-яких мотивів на основі дискримінації будь-якого характеру (застосовується лише катування як військового злочину).

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження, що було застосовано катування?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
Які факти допомагають довести, що злочинець заподіяв сильний фізичний або психічний біль або страждання одному або декільком особам (перший елемент)?	<p>Чи можете ви мені розповісти, будь ласка, що саме сталося? Чи не могли б ви докладно описати те, що він зробив одразу після того, як, за вашими словами, він кинув вас на підлогу на купу ганчір'я, будь ласка?</p> <p>Чи можете ви мені описати, що ви відчували, коли це відбувалося?</p>	<p>Свідчення:² "Він потягнув мене в той кут кімнати та грубо кинув мене на підлогу на купу ганчір'я. В той момент я просто залякла від жаху, адже дуже добре знала, що буде потім, і так боялася, що я втрачу дитину, бо я була лише на четвертому місяці вагітності. Мене трясло від страху, і я почала блювати. Він кинув ганчір'я мені на обличчя, щоб закрити блювоту, зірвав мій одяг нижче пояса, вдарив мене ногою, щоб перевернути на бік, дістав свій член і вставив свій член до мого заднього проходу. Біль був нестерпним, і я не припиняла блювати, хоча мій шлунок був порожній. Бог захистив мою дитину, і мій малюк вижив."³</p> <p>Альтернативні свідчення: "Вони змушували нас щодня збиратися у дворі, й командир ходила туди-сюди, оглядаючи та хапаючи нас, перш ніж обрати одну дівчину. Вона нам казала, що сьогодні була черга, тієї дівчини,</p>

- 2 Подекуди в Робочому зошиті доказів вказуються три категорії доказів, але не у всіх розділах. Для кожного елемента кожного злочину, який потрібно довести, можуть існувати показання свідків, документальні та фотографічні/відео докази. Що більше доказів, тим краще, але відсутність документальних або фотографічних/відео доказів або відсутність підтверджуючих показань свідків не обов'язково означає, що показань постраждалого або очевидця буде недостатньо як бази для звинувачення у вчиненні певного порушення або злочину. По суті, показання свідків часто є єдиним доступним свідченням про злочин у формі сексуального насильства, й міжнародні кримінальні справи відкривалися (і злочинці були засуджені) щодо злочинів у формі сексуального насильства виключно на основі свідчень постраждалих або свідків. У міжнародній практиці кримінальних проваджень у справах сексуального насильства свідчення на підтвердження показань постраждалих у межах загальних правил процедури та доведення не вимагають. Проте, підтверджувальні докази часто вимагає національне законодавство. Ті, хто веде розслідування, повинні знати, що існують такі різні категорії доказів, і прагнути отримати підтверджені, де це можливо, щоб забезпечити, в залежності від обставин, судове переслідування на національному рівні, де в більшості випадків має бути порушена та буде порушена кримінальна справа. Проте, бажано уникати визначення сили доказів виключно на основі відсутності документальних, фотографічних/відео доказів або підтвердження свідків порушення.
- 3 Зверніть увагу, що приклади доказів не обов'язково всі є від того самого свідка, навіть у межах того самого елемента злочину. Намір полягає в тому, щоб представити читачеві якомога більше можливостей у відношенні ймовірних фактичних сценаріїв, які могли б забезпечити конкретний елемент.

Міжнародний протокол

із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження, що було застосовано катування?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
		<p>але завтра це буде одна з нас. Вона змушувала людину, яку вона обрала, зняти весь одяг, а потім кидала її на землю та дозволяла солдатам перед усіма її гвалтувати. Якщо ми намагалися відвести погляд або сховати обличчя, охоронці давали нам ляпаса або били нас.»⁴</p> <p>Альтернативні свідчення: «Вони щодня відводили мене до кімнати на другому поверсі для допиту. Вони прив'язували мене до стільця коло стіни, а потім зав'язували мотузку навколо мого пенісу та яєчок. Інший кінець мотузки був прикріплений до дверної ручки, та якщо я їм відповідав не так, як їм подобалося, вони хлопали дверима. Я відчував страшний біль, але якщо я скаржився, або якщо вони бачили, як я здригався, вони сильно смикали мотузку або били мене ногою по статевих органах. Одного разу вони прив'язали мотузку до цементного блоку та погрожували його викинути з вікна. Вони робили ставки на те, чи ваги буде достатньо, щоб відірвати мій пеніс, або чи я помру від втрати крові. Вони обпалювали мене гарячими ножами та погрожували «зробити мене жінкою», якщо я не скажу їм те, що вони хочуть».</p>

⁴ Вимушене споглядання згвалтування або сексуального насильства по відношенню до іншої людини визнано причиною достатнього психічного болю або страждання, щоб саме собою розглядати це як собою акт катування. Крім того, примус до статевого акту на публіці (наприклад, якщо двох ув'язнених змушують здійснювати феліяції один на одного перед охоронцями) або гвалтування чи сексуальне насильство на публіці або в присутності членів сім'ї також може являти собою катування.

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження, що було застосовано катування?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
		<p>Документальне: Свідок надав вам медичні документи, підготовлені лікарями, що навчені забезпечувати координацію між спеціалістами-медиками та юристами, які працюють разом, щоб допомогти потерпілому. В цих медичних документах докладно описано медичний стан свідка на наступний день після подій, які вона описала, а також надана інформація про те, що вона повідомила, що стало причиною її травм. Медичні звіти описують, серед інших травм, переломи ребер та забої на боці, а також розриви навколо її ануса.</p> <p>Фотографічні/відео: Свідок надав вам фотографії своїх травм. Фізичні: Вам вдалося отримати доступ до місця злочину. Ви ретельно фотографуєте місце злочину. Якщо ваш мандат це дозволяє, та якщо ви маєте необхідні навички та засоби, ви збираєте деяке з ганчір'я, що залишилося, готуєте документи, пов'язані з речовими доказами, та безпечно й належним чином зберігаєте ці докази, аби вони були використані в майбутньому кримінальному процесі.⁵</p>

⁵ Будь ласка, зверніть увагу, що, як правило, практикам без мандату не рекомендується збирати речові докази. Крім того, навіть за наявності мандату без досвіду роботи в сфері збору та зберігання речових доказів збір таких доказів проводити не рекомендується. У дуже рідкісних випадках (наприклад, якщо не існує ніякої іншої можливості зібрати речові докази та якщо існують цілком обґрунтовані побоювання, що докази можуть бути підірвані або знищені) практики можуть зіткнутися з ситуацією, коли вони вирішать зібрати речові докази. У таких випадках цим практикам наполегливо рекомендується дотримуватися рекомендацій зі збору речових доказів, що викладені в Протоколі, а також вивчити рекомендації за межами цих положень і забезпечити те, що докази будуть захищені.

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження, що було застосовано катування?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
<p>Які факти допомагають довести, що така особа (або особи) знаходилася в ув'язненні або під контролем злочинця (другий елемент щодо катування)?</p>	<p>За яких обставин вас відвели до того місця? Ким були злочинці? Чи можете ви мені сказати, чи був у кімнаті хтось ще, коли це відбувалося? Чи можете ви описати, що людина, яка зробила це з вами, тримала в руках, якщо вона щось тримала? Що вона вам казала? Хто ще там був, якщо хтось був? Що вони тримали? У що були вони одягнені? Що вони вам казали? Чи могли б ви піти? Чому або чому ні?</p>	<p>Свідчення: «Він був там зі своїм другом, іншим охоронцем, який стояв біля дверей та відштовхував людей, які прийшли подивитися, через що крик. Обидва вони були озброєні, і той, що мене ґвалтував, поклав зброю поряд із купою ганчір'я, поки ґвалтував мене. Той, що мене ґвалтував, сказав мені, що якщо я намагатимуся втекти, він битиме мене, поки моя дитина не помре. Він сказав мені, що те, що він зі мною робив, покаже чоловікам у моїй громаді, що вони можуть очікувати, якщо не підуть із цієї території».</p>
<p>Які факти допомагають довести, що такий біль і страждання не виникли лише в результаті застосування законних санкцій та не були їм властиві чи викликані ними випадково (третій елемент катувань)?</p>	<p>За яких обставин вас відвели до того місця? Ким були злочинці? До якої групи/структури влади вони належали, та як вам це стало відомо?⁶ Чи вони вам пояснювали, чому вас затримали та чому з вами жорстоко поводитися?</p>	<p>Свідчення: «Був напад на наше село, та всіх чоловіків схопили й відвезли. Тоді ми не знали, куди їх відвезли, але пізніше ми дізналися, що більшість із них розстріляли та кинули до річки. Жінок і дівчат-підлітків зібрали в школі, де нас тримали під озброєною охороною протягом декількох тижнів. Людей похилого віку та інших дітей або залишили в їхніх будинках або привели до школи разом із жінками та дівчатами-підлітками; саме в цій школі відбулися події, які я описала».</p>

⁶ Зверніть увагу, що багато прикладів питань, які викладені в цьому Робочому зошиті, припускають, що раніше були задані інші питання в ході інтерв'ю.

Зґвалтування

Елементи:

- 3) Виконавець зазіхнув⁷ на тіло особи, вчинивши діяння, в результаті якого можна говорити про проникнення, навіть незначне, до будь-якої частини тіла потерпілого або злочинця статевим органом або до анального або статевого отвору жертви будь-яким предметом або будь-якою іншою частиною тіла.
- 4) Таке вторгнення було скоєно із застосуванням сили або загрози застосування сили або примусу, викликаного, наприклад, страхом перед насильством, грубим примусом, затриманням, психологічним тиском або зловживанням владою проти такої особи чи іншої особи, або шляхом використання обстановки, що сприяє примусу, або що таке посягання було скоєно щодо особи, нездатної дати щиро згоду.

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєне зґвалтування?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
Які факти допомагають довести, що виконавець зазіхнув на тіло особи, вчинивши діяння, в результаті якого можна говорити про проникнення, навіть незначне, до будь-якої частини тіла потерпілого або злочинця статевим органом або до анального або статевого отвору жертви будь-яким предметом або будь-якою іншою частиною тіла (перший елемент зґвалтування)? ⁸	Якщо це можливо, якщо вам не занадто важко, не могли б ви спробувати описати мені те, що вони вам зробили? Я знаю, що це може бути нелегко, будь ласка, не поспішайте. (Якщо вона говорить, що вони «ґвалтували» її по черзі або використовує якийсь жаргоні або місцеву термінологію, яка, як вам відомо, означає зґвалтування, ви повинні повернутися до цього, щоб отримати фактичний опис проникнення).	Свідчення: «Він змусив мене стати на коліна та наказав дати йому феліцію. Він заштовхав свій член так далеко мені до рота, що я подавилася, і кожен раз, коли я давилася, він бив мене по обличчю.» Альтернативні свідчення: «Коли ті чоловіки прийшли до нашого села, вони сказали моїй родині зібратися в задній частині будинку, де ми готували їжу. Вони били мою матір по потилиці та плечам прикладами своїх автоматів, поки вона не впала на підлогу. Вони зробили те ж саме з моєю сестрою. Потім вони схопили мене та мого батька та сказали нам зняти свій одяг і лягти на них зверху - мені поверх моєї матері, а моєму батьку - на мою сестру. Решта дітей стояли, спостерігали за нами, та плакали. Потім вони стали позаду нас, притиснувши свої автомати ззаду нам до шиї, та сказали нам, що ми повинні

7 Елементи злочинів Римського статуту вказують на те, що «поняття «зазіхання/вторгнення» розглядається як достатньо широке, щоб бути гендерно нейтральним».

8 МКС ясно дав зрозуміти, що елемент проникнення не обов'язково має здійснюватися самим виконавцем. Він також може включати в себе ситуації, коли злочинцем є особа, до якої відбувається проникнення, або якщо іншу людину змушують здійснити проникнення до жертви.

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєне зґвалтування?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
	<p>Коли ви говорите, що вони вас зґвалтували, чи ви можете мені сказати, що саме вони робили, коли вас ґвалтували? Що вони використовували, якій частині вашого тіла вони завдали шкоду?</p>	<p>довести, що ми - справжні чоловіки, а не вороги, зайнявшись сексом із жінками. Ми всі плакали та благали, але всякий раз, коли ми відмовлялися, вони били нас і казали нам, що вони застрелять нас там само на землі, де ми лежали, якщо ми не зробимо, як вони нам сказали. Мій батько сказав, що він краще помре, ніж зробить це своїй власній доньці, та намагався боротися з чоловіками, то вони розстріляли його на моїй сестрі. Я не знаю, чи вона також була вбита, але вона не рухалася та не говорила. Вони схопили мого молодшого брата та навели автомат до його голови й сказали, що застрелять його, якщо я не зроблю те, що вони сказали мені робити, тому я зробив це, тому що я не хотів, щоб хтось іще з моєї родини був вбитий. Потім я хотів, щоб вони мене вбили, тому що я не міг жити з моєю матір'ю або родиною після того, що я зробив. Хай вибачить мені Бог. Я не знаю, що за людина могла б зробити це з власною матір'ю, але в мене не було іншого вибору».</p>
<p>Які факти допомагають довести, що вторгнення було скоєне із застосуванням сили або загрози силою або примусом, наприклад, викликаним страхом перед насильством, грубим примусом, затриманням, психологічним тиском або зловживанням владою проти такої особи чи іншої особи, або шляхом використання</p>	<p>Будь ласка, опишіть нам обставини, за яких відбулися ці події. Чи не могли б ви розповісти нам, де ви були, хто був поряд, що відбувалося, й описати оточення?</p>	<p>Свідчення: «Озброєні люди увійшли до нашого села за дві ночі до того. Наші чоловіки та хлопці ховалися в лісі, тому в селі були тільки жінки, люди похилого віку та діти. Озброєні чоловіки кричали та стріляли в повітря, підпалювали та грабували будинки. Багато селян збиралися в одній кімнаті будинку, щоб ховатися разом, налякані тим, що може статися. Вночі ми намагалися зібрати разом будь-які харчі або лахміття, які могли знайти, й невеликими групами вибігали за водою. У той же день п'ятеро озброєних людей увійшли до будинку, де я ховалася зі своїми сестрами та мамою. Вони взяли трьох</p>

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєне зґвалтування?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
обстановки, що сприяє примусу, або що таке посягання було скоєно щодо особи, неспроможної дати належну згоду (другий елемент зґвалтування)? ⁹		із нас, найстаріших дівчат, і моя мати закричала. Вони сильно її штовхнули, вона впала на підлогу, вони вистрілили в стелю та сказали їй, що якщо вона вимовить хоч слово, вони вб'ють нас усіх трьох перед її очима. Вони вивели нас назовні та посадили до кузова вантажівки під озброєною охороною. Вони відвезли нас до хатини в лісі та тримали там протягом ночі. Троє з них тоді відводили кожну з нас до іншої кімнати, де на підлозі був брудний матрац, в той час як два інші охороняли решту двох дівчат. Здавалося, що більше ми кричали, тим більше вони хотіли заподіяти нам шкоду».

Сексуальне рабство¹⁰

Елементи:

- 1) Виконавець здійснював усю або будь-яку правомочність власника щодо однієї або декількох осіб, наприклад шляхом придбання, продажу, надання в користування, обміну такої особи або осіб, або шляхом аналогічного позбавлення їх особистої свободи.
- 2) Обвинувачений залучив таку особу або осіб до вчинення одного чи кількох актів сексуального характеру.

9 МКС постановив у справі Катанга, що доведення будь-якого з цих елементів досить, щоб довести, що акт проникнення становив собою злочин зґвалтування. Немає необхідності доводити відсутність згоди з боку потерпілого, за винятком випадків, коли виконавець здійснив акт проти когось «неспроможного дати належну згоду» через вік, недієздатність або інші обставини.

10 Злочин сексуального рабства може бути застосований до торгівлі людьми.

11 МКС надав більш докладне визначення цього елемента злочину сексуального рабства в судовому рішенні щодо Катанги. Суд вказав, що при аналізі типу дій, які б відповідали цьому елементу, необхідно розглядати кожну справу окремо. Щодо позбавлення волі, Суд зазначив, що факти, що стосуються затримання або утримання в неволі (в тому числі його тривалості), мають значення, так само як інформація, що стосується спроб обмеження свободи пересування або свободи вибору, а також інформація про заходи щодо запобігання або перешкоджання спробам втекти. Факти, що вказують на застосування погроз, сили або інших форм фізичного або психічного примусу, актуальні для доведення цього елемента, як і факти, які показують здійснення психологічного тиску, вразливість жертви або зобов'язання займатися примусовою працею. Суд також підкреслив, що право власності на інших автоматично не прирівнюється до комерційної угоди - важливим фактором є соціально-економічні умови, за яких здійснюються повноваження власника, але фундаментальна природа рабства зводиться до нездатності жертва змінити або виправити свою ситуацію.

<p>ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєне взяття в рабство?)</p>	<p>Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ</p>	<p>Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося</p>
<p>Які факти допомагають довести перший елемент сексуального рабства (виконавець здійснював правомочність власника)?¹¹</p>	<p>Чи можете ви сказати мені, що злочинець сказав (якщо він що-небудь казав) щодо того, якими були ваші відносини з ним? Ким він вас вважав із точки зору самого себе? Як він представляв вас іншим? Чи він давав вам можливість заперечувати або обирати - і якщо так, то за яких обставин? Якщо порушник не казав нічого конкретного, чи ви можете описати, що змусило вас відчувати, що у вас не було вибору? Чи хто-небудь інший говорив щось про ваші стосунки зі злочинцем?</p>	<p>Свідчення: «Мій викрадач часто говорив, що я нічого не можу зробити, якщо він не вирішить, що я можу це зробити, - він казав, що володів мною. Він ставився до мене так, ніби я йому належала, він постійно казав мені, що робити, та погрожував мені, що якщо я не робитиму те, що він казав мені робити, він завдасть шкоди моїй родині».</p> <p>Альтернативні свідчення: «Двоє чоловіків прийшли до квартири, де нас утримували. Мені сказали, щоб я пішла на кухню з іншою дівчиною, щоб наші викрадач міг поговорити з цими людьми. Ми тихо вийшли з кухні та сховалися в коридорі, щоб підслухати їхню розмову. Ми чули, що наш викрадач погодився продати нас цим чоловікам за 50 доларів за кожен та вантажівку прального порошку. Коли ми почули, що чоловіки встають, щоб піти, ми помчали назад на кухню та сховалися там. Наступного дня ці чоловіки повернулися до квартири з машиною а забрали мене й іншу дівчину. Коли вони помістили нас до машини, ми чули, як вони сміялися з приводу того, що нас продали за таку невелику суму грошей і трохи прального порошку».</p>
<p>Які факти допомагають довести другий елемент сексуального рабства (статевий акт)?</p>	<p>Ви сказали, що він «виводив вас» майже щоночі. Чи можете ви нам детально розповісти, що ви маєте на увазі під цим? Звідки він вас виводив? Що він вам робив? Чи не могли б ви описати, що конкретно він робив? Що він змушував вас робити?</p>	<p>Свідчення: Він змушував мене роздягнутися догола й ображав мене, називаючи мене [етнічним брудом], та торкався всього мого тіла».</p>

Примусове сполучення або примусовий шлюб

Елементи:

- 1) Застосування примусового подружнього зв'язку злочинцем до потерпілого
- 2) шляхом погрози або фізичної сили, що впливає зі слів порушника чи іншої поведінки.¹²

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєне примусове сполучення або примусовий шлюб?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
Яка інформація показала б, що подружнє сполучення було нав'язане жертві (перший елемент примусового шлюбу або вимушеного сполучення)?	Як він вас називав? Які зобов'язання ви мали перед ним? Що ви мали робити кожного дня та ночі? Як інші люди ставилися до вас або поводитися по відношенню до вас – інші бійці, інші затримані/бранці, інші члени громади?	Свідчення: «Мене викрали з моєї сім'ї серед ночі. Мене доставили в місце глибоко в лісі, де базувалися повстанці. Мене передали капітанові Джону та сказали, що я буду його дружиною. Він мав високе положення, тому я була в більшій безпеці, ніж інші жінки, які не були «дружинами» повстанців, які піддавалися груповому зґвалтуванню після кожного бою. Капітан Джон робив зі мною все, що хотів, у сексуальному плані, але ніхто не міг мене торкатися. У мене також було достатньо їжі, тоді як

12 Римський статут не включає в себе злочини примусового шлюбу або примусового сполученням. Проте, примусовий шлюб був визначений як нелюдський акт та злочин проти людяності в контексті Спеціального суду по Сьєрра-Леоне. Цей злочин було визначено в Постанові суду щодо Революційної ради збройних сил (РРЗС), частково окремі думці судді Доєрті, пункт 53. Суддя Доєрті зазначила в пункті 36 своєї частково окремої думки: «викрадення дівчат і примушування їх до шлюбних союзів, як описано експертом звинувачення та свідками - не те ж саме та не співставне з шлюбами за домовленістю або традиційними шлюбами». У пунктах 46-51 вона заявляє: «Докази свідчать, що «примусовий шлюб» у контексті збройного конфлікту в Сьєрра-Леоне включав у себе насильницьке викрадення дівчат і жінок з їхніх будинків або інших місць притулку та їхнє затримання військами РРЗС, коли вони рухалися різними округами. Дівчат та жінок без їхньої згоди брали в «дружини» окремі повстанці. Дівчата та жінки, змушені до шлюбу, отримували користь від свого «шлюбу», оскільки їхня приналежність конкретним повстанцям могла запропонувати їм деякий захист від зґвалтування та інших форм жорстокого поводження з боку інших повстанців. Проте, беручи до уваги переважне середовище примусу, я вважаю, що це відносна користь чи спосіб виживання, який не може розумітися як свідчення згоди або здійснення автономних повноважень у стосунках з боку потерпілих, і це жодним чином не применшує тяжкість цих дій. Жінки і дівчата, які зазнали «примусового шлюбу», – часто дуже молоді, а отже особливо вразливі. Їхня вразливість посилюється щодо те, що їх забрали з їхніх сімей і помістили в контекст фізичного та сексуального насильства. Серйозні психологічні та моральні ушкодження стають результатом «примусового шлюбу». Жінок і дівчат змушують пов'язати себе, а в деяких випадках жити разом із чоловіками, яких вони можуть боятися чи зневажати. Крім того, ярлик «дружина» може стигматизувати жертв і привести до відмови від них із боку їхніх сімей і громади, негативно вплинути на їхню здатність реінтеграції до суспільства та тим самим продовжити їхню психічну травму. На підставі наявних доказів я вважаю, що намір «чоловік» полягав у ому, щоб зобов'язати жертву працювати та дбати про нього та його майно, задовольняти його сексуальні потреби, залишатися вірною та лояльною до нього й народжувати дітей, якщо «дружина» завагітніє. Своєю чергою, він захищатиме «дружину» від зґвалтування іншими людьми, дає їй їжу, коли їжа доступна, та в залежності від свого статусу надає дружині відповідний статус. По суті, це права й обов'язки того типу, що згадував експерт із боку захисту як такі, що є складовою традиційних шлюбів, але немає згоди сім'ї або родичів «дружини», а цей статус нав'язується шляхом застосування насильства чи примусу до партнера-жінки. Тому я би розрізняла це явище та явище сексуального рабства. Показання свідків доводять, що потерпілі не мали ніякого захисту від зґвалтування та були доступні будь-якому повстанцю, але не стигматизувалися як «дружини повстанців» або «дружини з бушу». Крім того, мене переконують показання експерта-свідка звинувачення про те, що використання терміну «дружина» свідчить про примусове нав'язування сімейного стану, що мало довгостроковий і серйозний вплив на жертв. Я бачу, що ярлик «дружина» повстанця викликав душевну травму, стигматизував жертв і негативно позначився на їхній здатності інтегруватися до своїх громад. Тому я вважаю, що склад злочину та злочинний намір відповідають поняттю «іншого негуманного акту», «насильницького шлюбу, як доводять наведені вище докази».

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєне примусове сполучення або примусовий шлюб?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
	Чи можете ви описати, яким бачив ваше положення ваш викрадач? Що від вас очікувалося?	у багатьох інших цього не було. Капітан Джон утримував мене протягом більше 1,5 років, я народила йому дитину, хлопчика, якому зараз 10. Після того, як війна закінчилася, ніхто з моєї родини зі мною не говорив. Мене з сином вислали. З того часу я одна".
Яка інформація покаже, що акт був здійснений шляхом погрози або застосування фізичної сили, що впливало зі слів злочинця чи іншої поведінки (другий елемент примусового шлюбу або вимушеного сполучення)?	Чи можете ви мені розповісти, за яких обставин вас захопили? Чи можете ви описати, що сказав ваш викрадач? Чи ви могли вільно піти? Чому або чому ні?	Свідчення: "Коли він прийшов за мною, з ним були п'ять інших озброєних людей, і вони були дуже агресивними. Вони стріляли через вікно та руйнували все в будинку своїми мачете. Вони оглянули мою родину та вказали на мене, сказавши: "Ось хороша". Вони відвезли мене до лісу, і я гадки не мала, де я була. Чоловіки навколо мене були озброєні й принаймні деякі з них були поряд весь час. Коли капітан Джон наказував мені щось зробити - будь то приготувати їжу, прибрати, подати на стіл, почистити взуття або жахливі речі, які він робив зі мною ночами - я не могла відмовитися. Одного разу в мене була малярія та дуже висока температура, і я непритомніла, якщо вставала. Він покликав мене до себе, і коли я не прийшла, він прийшов і побив мене так сильно, я не могла рухатися протягом декількох днів".

Примус до проституції

Елементи:

- 1) Виконавець примусив одну чи декілька осіб до участі в скоєнні одного або декількох актів сексуального характеру шляхом застосування сили або загрози силою проти такої особи або осіб чи іншої особи або шляхом примусу, викликаного, наприклад, страхом перед насильством, грубим примусом, затриманням, психологічним тиском або зловживанням владою, або шляхом використання обстановки, яка характеризується примусом, або ж нездатності такої особи або осіб дати згоду, що б виражала їхню справжню волю.
- 2) Виконавець або інша особа отримали або очікували отримати якусь фінансову чи іншу вигоду в обмін на вчинення таких актів сексуального характеру або у зв'язку з ними.

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєне примус до проституції?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
<p>Які факти доводять, що виконавець примусив одну чи декілька осіб до участі в скоєнні одного або декількох актів сексуального характеру шляхом застосування сили або загрози силою проти такої особи або осіб чи іншої особи або шляхом примусу, викликаного, наприклад, страхом перед насильством, грубим примусом, затриманням, психологічним тиском або зловживанням владою, або шляхом використання обстановки, яка характеризується примусом, або ж нездатності такої особи або осіб дати згоду, що б виражала їхню справжню волю (перший елемент примусу до проституції)?</p>	<p>Чи можете ви, якщо це можливо, розповісти мені, що конкретно відбувалося? Чи не могли б ви уточнити, що конкретно ви маєте на увазі, коли ви говорите: "Він змушував їх глумитися один над одним"? Чи не могли б ви розповісти нам, що конкретно він робив, що використовував? Що він наказував робити, кому та з ким? Чи можете ви сказати мені про обставини, де це відбувалося? Що це було за місце? Де ви були, коли ви побачили, що це відбувається? Що ще ви бачили?</p>	<p>Свідчення: "Я була в своєму селі, всі ми зібралися в школі. Як учитель, я знала всі схованки в школі та намагалася зробити так, щоб усі були в безпеці. Але я була безсила проти бойовиків, які увійшли до школи. Вони носилися з однієї кімнати до іншої та кричали образи, такі як "Ви всі черв'яки, дивіться на всіх цих черв'яків тут!" Перш, ніж я це усвідомила, бойовики увірвалися до кімнати, де ми ховалися. Один з них відібрав усіх молодих дівчат-підлітків і наказав їм вишикуватися біля стіни. Інші бойовики сміялися. Вони говорили про те, яка пара була б найціннішою. Здавалося це тривало дуже довго, всі кричали та плакали, а ополченці наводили свою зброю на всіх нас, щоб змусити нас замовчати, потім до кімнати з посмішкою до обличчі гордовито ввійшов величезний бойовик - усі інші встали й віддали честь, коли він увійшов, і він викрикував накази всім іншим. "Час для цирку черв'яків", - сказав він. Він клацнув пальцями, й деякі інші бойовики ввели до кімнати хлопчиків, яких раніше вивели з кімнати. Всі вони були підліткового віку також. Він сказав: «Давайте почнемо торг!» Потім він почав</p>

<p>ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєно примус до проституції?)</p>	<p>Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ</p>	<p>Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося</p>
	<p>Хто ще там був? Чи ви можете описати те місце? Чи були там вікна та двері? Де це місце в межах села/міста? Що знаходиться поряд? Хто був усередині та поряд із тим місцем? Чи можете ви описати, у що були одягнені ці люди? Чи у них було щось на головах? Яке взуття вони мали? Можливо, у вас була можливість побачити якісь транспортні засоби? Чи ви можете описати ці машини? Можливо, у вас була можливість побачити якусь зброю? Чи ви чули щось, що вони казали один одному? Чи ви можете розповісти нам все, що ви чули? Хто конкретно це сказав?</p>	<p>питати своїх людей, які пара дасть найбільше грошей. Його люди поставили дівчат і хлопців по двоє перед ним, а деяких дівчат з дівчатами, а хлопців з хлопцями. Бойовики всі навколо сміялися. Лідер вказав на двох хлопчиків і сказав: "Ці двоє - золота пара". Він сказав усім стати в коло; його бійці були в колі зі зброєю, а у внутрішньому колі були хлопчики та дівчата. Він клацнув пальцями, й один з його бійців підійшов до тих двох хлопчиків і спустив їхні штани прямо на очах у всіх. Матері обох хлопчиків були в кімнаті, й одна з сестер була там. Усіх, хто кричав або плакав, кидали на підлогу та погрожували смертю. Він наказав одному з хлопчик покласти пеніс іншого хлопчика до рота та смоктати".</p>
<p>Які факти допомагають довести, що виконавець або інша особа отримали або очікували отримати якусь фінансову чи іншу вигоду в обмін на вчинення таких актів сексуального характеру або у зв'язку з ними (другий елемент примусу до проституції)?</p>	<p>Наведені вище питання, що стосуються першого елемента, швидше за все, дадуть відповіді й на цей елемент, якщо дослідник ретельно це відстежує).</p>	<p>Свідчення: «Що довше вони це робили, тим більше грошей вони коштували – тому бойовики все голосніше й голосніше кричали «Продовжуйте, продовжуйте!» Коли хлопець, який стояв на колінах, впав на землю (на той час я не знала, чи він втратив свідомість, чи ні), лідер сказав: «Хробак хробака, ви знаєте, що робити!!» Іншого хлопця два бойовики штовхнули на спину хлопчика, який впав на землю, та змусили вставити член до ануса хлопчика на підлозі.</p>

		Вони всі плакали та кричали, але хлопчик на підлозі мовчав. Лідер сказав, що остаточна сума становила 500, і що золоті хлопці зробили свою роботу. Їх відштовхали до кута кімнати й обрали ще двох, як були варті срібла. Це тривало, поки всіх дівчат і хлопців не згвалтували, багато годин".
--	--	---

Примусова вагітність

Елементи:

- 1) Виконавець утримував одну або більше жінок, яких примусово зробили вагітними, з тим щоб змінити етнічний склад певного населення або вчинити інші серйозні порушення міжнародного права.

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєно злочин примусової вагітності?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
Які факти допомагають довести, що виконавець утримував одну або більше жінок, яких примусово зробили вагітними, з тим щоб змінити етнічний склад певного населення або вчинити інші серйозні порушення міжнародного права (перший елемент примусової вагітності)?	Чи можете ви розповісти мені, коли ви завагітніли? Чи говорили злочинці будь-що про вашу вагітність? Якщо так, то що вони казали?	Свідчення: «Про це так важко говорити, але я намагатимуся. У той час, що я описала вам раніше, коли я постраждала від того бойовика, коли він гвалтував мене, він постійно говорив: «Я зроблю дитину зі світлою шкірою!» Я плакала й плакала, бо знала, що насправді є шанс, що я завагітнію, особливо тому, що він робив це зі мною так багато разів протягом трьох днів, мені було так боляче, але він не звертав уваги на мої крики. Він продовжував говорити: «світле немовля, світле немовля». Я не здивувалася, коли мої наступні місячні не наступили. Він тримав мене там, поки я не народила, тому що він боявся, що я спробую позбавитися дитини. Я ніколи нікому не говорила про це, і я люблю свою дитину й хочу захистити її. Вона не знає, хто її

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєно злочин примусової вагітності?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
		<p>біологічний батько, і я не збираюся їй говорити, поки їй не виповниться 18. Якщо ви не можете гарантувати, що моя донька ніколи не дізнається, я не дозволю вам зберегти записи нашої зустрічі".</p> <p>Альтернативні свідчення: "Коли мені було 14 років, мене призвали як дитину-солдата. Мене послали до бушу, щоб служити з тим підрозділом, куди мене направили. Командиром була жінка, та щойно ми приїхали, вона вийшла, щоб оглянути нас. Вона одразу помітила мене та сказала: "Це мій". Вона відправила решту підрозділу з одним із сержантів. Вона сказала мені, що я буду її охоронцем, і що я повинен буду робити все, що вона скаже: готувати їжу, прибирати, воювати, будь-що. Вона приходила до мене вночі, забиралася на мене та змушувала мене робити їй усяке. Вона сказала, що якщо я робитиму те, що вона казала мені робити, якщо я не даватиму їй задоволення, то вона пошле мене на лінію фронту без зброї та залишить мене там на загибель. Це відбувалося щоночі протягом багатьох тижнів. Одного разу вона сказала мені, що вирішила, що хоче дитину, та що моя робота - дати їй дитину. Вона змушувала мене займатися сексом з нею багато разів на день і сказала мені, що якщо вона не завагітніє, вона знатиме, що це моя провина, і мене поб'ють або вб'ють. Через декілька тижнів вона зрозуміла, що вагітна, та сказала мені, що я повинен залишитися з нею в таборі, щоб доглядати за нею, та щоб переконатися, що дитина буде здорова.</p>

		<p>Я був так засмучений, що ця жінка народить мою дитину, коли я не хочу цього, але вона була командиром, і я не міг нічого зробити. Вона змусила мене залишитися з нею протягом декількох місяців, але до того, як народилася дитина, вона відіслала мене. Я не знаю, чи дитина була хлопчиком чи дівчинкою, або чи вони вижили, але в мене болить серце, коли я думаю, що моя дитина перебуває під контролем цієї жінки та навіть не знає мене».</p>
--	--	--

Примусова стерилізація

Елементи:

- 1) Виконавець позбавив одну чи декілька осіб природної здатності до відтворення.
- 2) Діяння не було виправдане необхідністю медичного або лікарняного лікування такої особи або осіб і не було скоєно з її згоди, що б виражала її справжню волю.

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєно примус до стерилізації?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
<p>Які факти допомагають довести, що злочинець позбавив одну або декілька осіб природної здатності до відтворення (перший елемент примусової стерилізації)?</p>	<p>У ході подій, про які ви мені розповідаєте, чи можете ви мені сказати, чи вам будь-коли говорили зняти одяг? Ви мені пояснили, що в зв'язку з подіями, які мали місце у вашій громаді п'ять років тому, ви і ваша дружина не можете мати дітей. Чи можете ви мені пояснити, чим це викликано?</p>	<p>Свідчення: «Сталося те, що бойовики пройшли через всі села та викрали мене та всіх чоловіків і хлопчиків із нашого села, які не встигли втекти. Нас затримали та відвезли до ізолюваного місця в лісі. Там було багато бойовиків, і нас виводили з вантажівки один за іншим. Коли підійшла моя черга, вони закричали на мене та витягли мене з вантажівки. Вони відвели мене до галявини коло якихось дерев, яка була вся покрита кров'ю, там палало вогнище, та навколо були мачете в крові. Я бачив своїх сусідів-чоловіків на невеликій відстані та чув їхні крики, в той час як вони були оточені</p>

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєно примус до стерилізації?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
		<p>бойовиками та деякими іншими людьми в білих халатах, ніби вони працювали в лабораторії. Вони прив'язали мене за руки та стягнули мої штани, зв'язали розведені ноги. Коли вони взяли один з мачете з вогню, я зрозумів, що вони збираються робити. Вони сказали: "Твоє сім'я більше не буде поширюватися!" Я відчув найжахливіший біль, коли вони відрізали мої яєчка; з того моменту все губилося в болю. Я пізніше усвідомив, що люди в білих халатах були там, щоб зашити наші рани, щоб ми не стекли кров'ю. Вони залишили нас усіх у купі без свідомості лежати у власній крові. Через багато годин наші дружини й інші жінки з села змогли прийти та знайти нас. Двоє з моїх двоюрідних братів не вижили».</p>
<p>Які факти допомагають довести, що діяння не було виправдане необхідністю медичного або лікарняного лікування такої особи або осіб і не було скоєне з її згоди, що б виражала її справжню волю (другий елемент примусової стерилізації)?</p>	<p>Де це сталося [тобто, чи це було в лікарні або під наглядом лікаря]? Ви на це погоджувалися?</p>	<p>(Свідчення, наведені вище, також охоплюють цей елемент). Альтернативні свідчення: «Коли ми прибули до табору, вони сказали нам, що дають нам ліки, щоб захистити нас від хвороб із води, щоб ми не захворіли. Коли ми вперше приїхали, вони зробили нам укол і сказали, що ми зможемо пити воду. Після цього вони запитали нас, чи ми захворіли від води, і ми сказали, що так, тоді вони сказали нам, що нам потрібна операція, щоб видалити певних паразитів. Це була невелика операція, але ми згодом ми відсували біль. Пізніше в тому ж місяці я помітила, що в мене не з'явилася кров, коли вона зазвичай з'являлася. Деякі інші жінки відзначили, що у них було менше</p>

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєно примус до стерилізації?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
		<p>крові або не було взагалі. Ми були стурбовані тим, що могли бути вагітними, але час минав, наші животи не росли, й ми подумали, що це, напевно, від хвороби або через те, що ми пройшли. І лише коли ми втекли з того місця та пішли до міста, я відвідала лікаря-жінку, яка працювала в НУО, і вона сказала мені, що я більше не зможу мати дітей через те, що вони мені зробили. Препарат і операція, яка, за їхніми словами, мала захистити нас, зробили нас безплідними, й лікар не могла нічого зробити, щоб це виправити. Жодна з жінок, з якими я була в таборі, більше не мала дітей, так що я знаю, що це вони з нами зробили».</p>

Сексуальне насильство

Елементи:

- 1) Виконавець вчинив стосовно однієї або декількох осіб акт сексуального характеру або залучив таку особу або осіб до вчинення акту сексуального характеру шляхом застосування сили або погрози силою проти такої особи або осіб чи іншої особи або шляхом примусу, викликаного, наприклад, страхом перед насильством, грубим примусом, затриманням, психологічним тиском або зловживанням владою, або шляхом використання обстановки, яка характеризується примусом, або ж нездатності такої особи або осіб дати згоду, що б виражала їхню справжню волю.
- 2) За своєю тяжкістю таке діяння було порівняним з іншими злочинами проти людяності.
- 3) Виконавець усвідомлював фактичні обставини, які свідчили про тяжкість такого діяння.

<p>ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєно сексуальне насильство?)</p>	<p>Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ</p>	<p>Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося</p>
<p>Які факти допомагають довести, що виконавець вчинив стосовно однієї або декількох осіб акт сексуального характеру або залучив таку особу або осіб до вчинення акту сексуального характеру шляхом</p>	<p>Чи можете ви мені описати, будь ласка, що сталося? (Див. додаткові запропоновані питання вище). Що казав злочинець?</p>	<p>Свідчення: «Одного за одним нас вишикували в коридорі, й одного за одним кожного з нас заводили до кімнати. Ті з нас, хто чекав, чули, що хлопці, які зайшли, кричали в кімнаті, а коли вони виходили, їхній одяг зникав, а навколо талії була тільки ганчірка з кров'ю. Вони шкутильгали й плакали, деякі зомліли від болю та шоку. Пізніше ми зрозуміли, що повстанці проводили</p>
<p>застосування сили або погрози силою проти такої особи або осіб чи іншої особи або шляхом примусу, викликаного, наприклад, страхом перед насильством, грубим примусом, затриманням, психологічним тиском або зловживанням владою, або шляхом використання обстановки, яка характеризується примусом, або ж нездатності такої особи або осіб дати згоду, що б виражала їхню справжню волю (перший елемент сексуального насильства)?</p>		<p>ритуал рубцювання наших пенісів». Альтернативні свідчення: "Вони відділили чоловіків і жінок-гомосексуалістів із усього нашого регіону та привели нас до покинутої сільської школи, де нас тримали під охороною. Кожного дня чоловіків виводили до кімнати зі стійкою, де їх вішали догори руками та ногами й гвалтували. Охоронці, які робили це з нами, весь час говорили: "Хіба не так вам подобається?!" Іноді вони приводили інших ув'язнених і змушували їх робити з нами різне, і якщо у чоловіків виникала ерекція, вони сміялися та говорили: "Тепер ви всі геї".</p>

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєно сексуальне насильство?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
		<p>Альтернативні свідчення: «Вони зібрали нас на площі села та змусили нас зняти весь наш одяг, в тому числі натільну білизну. Ми були на головній площі перед усіма. Тоді вони обирали серед нас і завантажували тих із нас, кого обрали, до вантажівок. Усі ми були жінки й усі у віці приблизно від 14 до 22 років. Ми їхали, здавалося, годинами, до віддаленого місця. Там вони відвели нас до покинутої хати. Там вони наказали нам лягти поруч одна до одної на брудні матраци на підлозі. З посмішкою на обличчі той, хто здавався лідером цієї групи, виніс із іншої кімнати згорнуте полотно. Інші озброєні люди свистіли й аплодували, коли він розгорнув тканину, в якій були шість ножів різних розмірів, від маленького до великого. Кожну з нас порізали в області статевих органів одним із ножів, в той час як інші спостерігали та прокоментували різні результати, отримані різними ножами. Я була четвертою в черзі».</p>
Які факти допомагають довести, що ці акти сексуального насильства досягали рівня тяжкості інших злочинів проти людяності (другий елемент сексуального насильства)?	Будь ласка, розкажіть мені, як ви це переживали? Що ви відчували фізично? Як ви почувалися психічно протягом цього часу? Що ви могли робити, а що - ні? Які були наслідки?	<p>Свідчення: «Шрами заживали декілька тижнів; троє хлопців зайнялися копанням, що нам казали робити кожен день. Що менше ми копали, тим менше їжі нам давали, але так як більшість із нас були дуже хворі та відчували занадто сильний біль, щоб будь-що робити, ми врешті майже не копали та в результаті нам ледь вистачало їжі, щоб вижити. На щастя, у нас була вода. Хоча вона була забруднена та часто викликала пронос, я вважаю, що вона зберегла нам життя».</p>

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєно сексуальне насильство?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
Які факти допомагають довести, що злочинець був обізнаний про фактичні обставини, які робили ці акти достатньо важкими, щоб являти собою злочин проти людяності? (третій елемент сексуального насильства)?	Чи ви чули, що повстанці щось казали, коли проводили це рубцювання? Де вони були, коли це сталося? Чи це завжди робив той самий повстанець?	Свідчення: "Повстанців там було мало - може, семеро, але вони були до зубів озброєні. Мета того, чому нас туди відвели, як вони сказали, полягала в тому, щоб "ініціювати нас як чоловіків і позначити нас як рабів". Вони стверджували, що це була їхня "культурна традиція", і казали, що роблять це з "усіма своїми рабами".

Переслідування¹³

Елементи:

- 1) Виконавець серйозно обмежив, на порушення норм міжнародного права, свободу однієї або декількох осіб з точки зору здійснення основоположних прав.
- 2) Виконавець обрав в якості об'єкта для переслідувань таку особу або осіб в силу особливостей групи або спільноти, або обрав в якості об'єкта для переслідувань групу або спільноту як таку.
- 3) Такий вибір був продиктований політичними, расовими, національними, етнічними, культурними, релігійними, гендерними, як це визначено в пункті 3 статті 7 Статуту, або іншими мотивами, які повсюдно визнані неприпустимими згідно міжнародного права.
- 4) Діяння було скоєно в зв'язку з будь-яким актом, зазначеним у пункті 1 статті 7 Статуту, або будь-яким злочином, що підпадає під юрисдикцію Суду.

¹³ Примітка: будь-який із вищезазначених злочинів, якщо вони здійснювалися шляхом переслідування за політичними, расовими, національними, етнічними, культурними, релігійними або статевими ознаками, також може являти собою переслідування як злочин проти людяності. Дуже важливо поставити свідкові запитання про слова, які говорили, щоб визначити, чи був намір переслідування. Акти переслідування не обов'язково повинні мати сексуальний характер, але якщо люди зазнають нападу на підставі їхніх політичних поглядів, чи за ознакою раси, національності, етнічного походження, культури, віросповідання або статі, та якщо діяння становлять злочини у формі сексуального насильства, злочин переслідування також може бути актуальним.

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєне переслідування?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
Які факти допомагають довести, що, всупереч міжнародному праву, злочинець жорстоко позбавив одну або декілька осіб їх основоположних прав (перший елемент переслідування)?	Будь-які питання, наведені вище, які представляють докази будь-якого із злочинів тут або інших серйозних порушень, також охоплюють цей елемент переслідування).	(Будь-який опис свідком діяння, наприклад, те, що описано в свідченнях у цьому стовпці, також охоплюватиме цей елемент переслідування).
Які факти допомагають довести, що виконавець обрав в якості об'єкта для переслідувань таку особу або осіб в силу особливостей групи або спільноти, або обрав в якості об'єкта для переслідувань групу або спільноту як таку (другий елемент	Чи ви дізналися, чому на вас напали? Чи говорили нападники щось про те, хто зазнав нападу? Що вони казали? Якщо свідок пояснив, що мішенню стали конкретні особи: Чи ви дізналися, чому ви стали мішенню? Як ви дізналися?	Свідчення: "Нас вважали рабами, власністю, а не людьми. Ми були дегуманізовані, й кожного разу, коли з нами погано поводитися, будь то сексуально чи ні, нам казали, що жінки та дівчата були створені, щоб служити чоловікам". Альтернативне свідчення: "Вони сказали нам, що вони знали, що ми геї, тому що вони шпигували за нами на зустрічі. Вони слідували за нами додому та сказали нам, що ми повинні "перестати одягатися та поводитися як голубі", що ми "повинні почати робити те, що справжні чоловіки повинні робити, та не удавати з себе жінок". Вони сказали нам, що ми неприродні та слабкі, та що те, що ми робимо, гріховно й відразливо, що ми є загрозою для безпеки країни, тому що ми брехуни та не заслуговуємо на довіру. Вони били нас і казали нам, що потрібно перевірити наші ануси, "щоб побачити, скільки шкоди ми завдали". Пізніше вони привели двох жінок-повій і сказали нам, що вони збираються "перевиховати нас та навчити бути чоловіками". Вони змусили цих жінки виконувати статеві акти на нас, і якщо ми не збуджувалися, вони нас били та проклинали. Потім вони змусили нас займатися сексом із жінками перед

ЩО СТАЛОСЯ? (Чи ви отримали інформацію, яка підтримує твердження про те, що було скоєне переслідування?)	Приклади ПИТАНЬ щодо того, що СТАЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка описує, що сталося
		<p>ними та вигукували різне, коли ми це робили. Вони казали нам, що коли була створена нова державна, там не буде місця «для таких баб, як ви, тільки для справжніх чоловіків».</p> <p>Відео: Один із особливо стигматизованих членів громади втік і зумів винести з собою телефон одного з охоронців. На відео командир бази б'є жінок громади кийком по статевих органах і молочних залозах, називаючи їх злодіями, викрадачами та збоченцями. Командир кричить на жінок: «Ми виб'ємо з вас зло, щоб ви заслугували носити наше сім'я». На відео є позначка дати та часу, коли його зробили.</p>
Які факти допомагають довести, що така поведінка була застосована в зв'язку з будь-яким злочином проти людяності (четвертий елемент переслідування)?	Чому, на вашу думку, до вас ставилися таким чином? Ви описали, як з вами погано поводитися, й ви сказали нам раніше, що ви прийшли до переконання, що це відбувалося тому, що ви жінки. ¹⁴ Що привело вас до такого висновку? Що ще відбувалося з вами та навколо вас? Що відбувалося з іншими - чоловіками, жінками, юнаками, дівчатами, літніми людьми...?	Свідчення: «Протягом усього часу, коли нас утримували, чи коли з нами жорстоко поводитися, били нас або наказували нам мити підлогу або виконувати будь-які інші дії, вони постійно повторювали образливі, принизливі зауваження з приводу нас, називаючи нас «брудними повіями» або «смердючими суками». У таких умовах вони тримали лише жінок і дівчат і вони постійно висловлювали свою відразу до жінок і дівчат. Ми продовжували сподіватися, що зрештою ми станемо для них настільки відразливими, що вони дозволять нам піти; але натомість вони тримали нас, дражнили нас тим, що ми слабкі жінки та дівчата та викликали в нас страшний фізичний біль і щоденний страх вечорами, коли відбувалося більшість сексуальних нападів».

14 Цей метод відомий як «рефлексія». Часто, повторюючи те, що сказав свідок, ви навіть не маєте щось додавати до питання: це спонукає свідка сказати більше. Навіть якщо потрібні додаткові питання, повторюючи для свідка слова, які він щойно сказав, ви використовуєте корисний механізм зміцнення взаємної довіри та поваги; це демонструє те, що ви уважно слухаєте, та допомагає свідкам відчувати, що їх чують правильно. Вкрай важливо, втім, не змінювати ті слова, що він сказав. Якщо інтерв'юєр їх змінює, це може вплинути на показання свідка. Це буде вважатися навідним.

Частина В: Який був характер/паттерн/контекст злочину (чи злочин було скоєно як військовий злочин, злочин проти людяності, акт геноциду або як більше ніж одне з цього?)?

Злочини проти людяності Елементи:

- 1) Злочини були скоєні в межах широкомасштабного або систематичного нападу.
- 2) Напад було скоєно проти цивільного населення.
- 3) Безпосередній виконавець знав про напад на цивільне населення.
- 4) Напад було скоєно на підставі (або з метою сприяння) державної або організаційної політики, спрямованої на вчинення такого нападу (юрисдикційний елемент, який може знадобитися в тій юрисдикції, в якій ви проводите документування, чи ні).

В ЯКОМУ КОНТЕКСТІ ВОНО ВІДБУЛОСЯ?	Приклади ПИТАНЬ щодо КОНТЕКСТУ, В ЯКОМУ ВОНО ВІДБУЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, що можуть допомогти довести, що цей акт (наприклад, сексуальне рабство) являє собою злочин проти людяності
<p>Яка інформація підтверджує висновок про те, що цей акт (наприклад, сексуальне рабство) був складовою широкомасштабного або систематичного нападу?</p>	<p>Чи можете ви мені сказати, що ще відбувалося до, під час і після тих актів, які ви описали? Чи ви можете описати, яким чином відбувався напад, про який ви говорите? Що відбулося спочатку, що далі, що після цього? Чи ви спостерігали якусь регулярність у цьому нападі? Що привело вас до такого висновку? Можливо, ви були свідком будь-яких інших інцидентів, пов'язаних з такими нападами, як той, що ви щойно описали? (Жінка дає вам докладну інформацію про події, свідком яких вона була, так що ви можете встановити, хто, що, коли, де, навіщо та яким чином, а також звідки вона знає).</p>	<p>Свідчення: Свідок описує, що протягом восьми місяців, поки вона тікала з місця на місце, вона бачила багато сіл, на які нападали, та була свідком багатьох випадків вбивств і побиття, затримання та вивезення під загрозою застосування зброї. Свідок каже, що в декількох селах вона бачила, що спочатку відбувалися удари з повітря; потім сухопутні війська входили до села та наказували всім негайно йти; а потім, зрештою, приходили озброєні люди пішки та на конях і розстрілювали сільських жителів, коли ті намагалися втекти. Приїжджали вантажівки, і полонених жителів вивозили. Свідок із тих пір їх не бачила. (Жінка дає вам докладну інформацію про події, свідком яких вона була, так що ви можете встановити, хто, що, коли, де, навіщо та яким чином, а також звідки вона знає).</p> <p>Документальне: Щоденний звіт місії військового спостерігача ООН описує збройні напади, що відбуваються на численні житлові райони, віддалені від районів бойових дій, що відбуваються одночасно й, очевидно, скоординовано.</p>

В ЯКОМУ КОНТЕКСТІ ВОНО ВІДБУЛОСЯ?	Приклади ПИТАНЬ щодо КОНТЕКСТУ, В ЯКОМУ ВОНО ВІДБУЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, що можуть допомогти довести, що цей акт (наприклад, сексуальне рабство) являє собою злочин проти людяності
		<p>Відео/фото: Свідок дає вам відео, на якому він засняв, як жінок у цивільному одязі захоплюють озброєні люди. Відео показує ширшу панораму, ніж лише місце подій, наскільки це можливо, й на відео є позначка дати та часу запису. Разом із відео свідок надає вам заяву з описом того, хто, що, коли, де, чому та яким чином, а також, звідки він знає. Це забезпечує всі деталі щодо обставин, за яких було записано відео.</p> <p>Супутник: Супутникові зображення протягом певного періоду часу показують села до нападу (де люди доглядають за худобою та обробляють поля), а потім ці села після атаки. Кожне з зображень після нападу показує аналогічну картину, в тому числі колони жінок і дівчат, яких виводять із села.</p>
<p>Яка інформація підтверджує висновок про те, що атака була спрямована проти цивільного населення?</p>	<p>Опишіть, будь ласка, що ще відбувалося в той час, коли ви стали свідком/пережили ці жахливі події. Що відбувалося в районі, в якому ви живете? Які там жили люди? Що вони робили? Чи можете ви розповісти мені про людей, які, як ви кажете, на вас напали - в чому вони були вдягнені? Що вони мали з собою? Де вони знаходилися, чи поблизу знаходилися якісь військові об'єкти, устаткування або персонал? Наскільки вам відомо, чи були будь-які бійці присутні в вашому районі на момент подій, які ви описуєте?</p>	<p>Свідчення Свідок описує жертв зі свого села, які були вбрані в цивільний одяг. Вони не мали ніякої зброї, і під час нападу там не було ніякої військової присутності чи озброєних груп:</p> <p>"Протягом днів і тижнів до того, як нас захопили та утримували, наше село та всі села в нашій провінції були захоплені озброєними людьми. Місцеві бойовики залишили наш район задовго до цього, але озброєні люди поводитися так, ніби ми всі були учасниками оборони села. Вони проїхали своїми танками через наше село, вбиваючи всю худобу та знищуючи наші поля. Потім вони почали бульдозерами зносити будинки, і це змусило більшість із нас втекти зі своїх будинків на відкриту місцевість, де й відбувся напад. Вони підібрали жінок і дівчат, а також хлопців, грубо кинули нас до задньої частини вантажних автомобілів".</p>

В ЯКОМУ КОНТЕКСТІ ВОНО ВІДБУЛОСЯ?	Приклади ПИТАНЬ щодо КОНТЕКСТУ, В ЯКОМУ ВОНО ВІДБУЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, що можуть допомогти довести, що цей акт (наприклад, сексуальне рабство) являє собою злочин проти людяності
Яка інформація підтверджує висновок про те, що безпосередній виконавець знав, що напад здійснюється на цивільне населення?	Чи ви можете нам розповісти, якщо вам це відомо, чи існував якийсь зв'язок між людьми, які прийшли до вашого села та здійснювали напади, які ви описали, та людьми, які, як ви описали, утримували вас у замкнених приміщеннях і погано поводитися з вами вночі?	Свідчення: "Ці чоловіки були вдягнені однаково та говорили однією мовою, вони були одними з тих, хто захопив наше село - іншими словами, деякі з людей, які вторглися до села, зібралися до групи та почали завантажувати нас до вантажівок. Потім саме вони утримували нас на місці, де, як з'ясувалося, була їхня база".
Яка інформація підтверджує висновок про те, що напад було скоєно на підставі або з метою сприяння державній або організаційній політиці щодо здійснення такого нападу (юрисдикційний елемент)?	Чи ви змогли зробити якісь висновки щодо певного патерну нападу? Чи були ви в змозі почути або побачити, що вони дотримувалися певних правил? Чи якісь повторювані дії особливо виділялися? Чи ви дізналися, чому відбувся напад? Чи це було причина всього нападу? Чи існувала, наскільки вам відомо, певна мета або ціль нападу? Хто встановив цю мету або ціль, і звідки ви знаєте?	Свідчення: "Ми [свідок є "інсайдером" державного органу групи ймовірного виконавця] обговорювали план, як забезпечити наші територіальні цілі. На цій зустрічі ми вирішили встановити політику, що виключатиме всіх із групи [X]. Нашою метою було створення чистої нації, без [X]. Наша військова стратегія була приведена у відповідність до цієї мети". Документальне: Військовий наказ, який містить посилання на загальну військову стратегію випаленої землі, наприклад.

Військові злочини Елементи:

- 1) Злочин було скоєно під час (міжнародного або внутрішнього) збройного конфлікту.
- 2) Злочин був пов'язаний із збройним конфліктом.
- 3) Потерпілий був захищеною особою (не є елементом злочинів сексуального та гендерного насильства (СГН)).¹⁵
- 4) Виконавець знав, що жертва була захищеною особою. ТА
- 5) Виконавець усвідомлював фактичні обставини, які становили ситуацію збройного конфлікту.

В ЯКОМУ КОНТЕКСТІ ВОНО ВІДБУЛОСЯ?	Приклади ПИТАНЬ щодо КОНТЕКСТУ, В ЯКОМУ ВОНО ВІДБУЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка може допомогти довести, що це діяння (наприклад, сексуальне рабство) становило військовий злочин.
Яка інформація підтверджує висновок про те, що цей акт (наприклад, сексуальне рабство) був здійснений під час (міжнародного або внутрішнього) збройного конфлікту?	Будь ласка, опишіть, що відбувалося в районі вашого міста, коли мали місце події, які ви описуєте. Ви описуєте стрілянину та вибухи: чи ви можете мені сказати, як часто ви їх чули, та наскільки інтенсивні були стрілянина та вибухи?	Свідчення: "За декілька днів до вторгнення постійно лунали звуки стрілянини та вибухів. Ми продовжували слухати радіо та чули кількість жертв на фронті, й ми знали, що поле битви пересувається в нашому напрямку. Ми намагалися переїжджати з місця на місце, але врешті решт ніде не було безпечно".
Яка інформація підтверджує висновок про те, що злочин був пов'язаний із збройним конфліктом?	Чи ви можете розповісти мені про обставини, за яких мали місце ті діяння, які ви описували? Ви вже описали, що чули стрілянину та вибухи, а також звіти з поля бойових дій. Що сталося, коли ваше місто піддалося нападу? Якими, на вашу думку, були зв'язки між бойовими діями, про які ви чули, та тим, що сталося у вашому місті?	Свідчення: Коли армія увійшла до міста, почали відбуватися жахливі речі. Армія оточила місто та увійшла пішки, на танках і на конях. Вони перекрили вулицю й увійшли з обох кінців; люди намагалися тікати між будинками, але там було так багато військових підрозділів, що більшість з них були розстріляні при спробі втекти. Стріляли всюди, підпалювали будинки та чагарники, палили скрізь. Вони захопили декілька хлопців і чоловіків, зв'язали їм руки за спиною, штовхнули на землю та копали їх в обличчя. Пізніше ми дізналися, що опозиційні сили не

¹⁵ Захищені особи - цивільні або ті, хто не бере активної участі у військових діях.

В ЯКОМУ КОНТЕКСТІ ВОНО ВІДБУЛОСЯ?	Приклади ПИТАНЬ щодо КОНТЕКСТУ, В ЯКОМУ ВОНО ВІДБУЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка може допомогти довести, що це діяння (наприклад, сексуальне рабство) становило військовий злочин.
Яка інформація підтверджує висновок про те, що цей акт (наприклад, сексуальне рабство) був здійснений під час (міжнародного або внутрішнього) збройного конфлікту?	Будь ласка, опишіть, що відбувалося в районі вашого міста, коли мали місце події, які ви описуєте. Ви описуєте стрілянину та вибухи: чи ви можете мені сказати, як часто ви їх чули, та наскільки інтенсивні були стрілянина та вибухи?	і що більшість з них були вбиті або захоплені в полон поза містом, залишивши місто беззахисним. Саме в цій ситуації солдати знайшли нас у підвалі будівлі, де було багато покинутих квартир. Ми ховалися під столом у дальньому куті. Вони вивели нас, освітили ліхтарем та почали сміятися. Один із них сказав: "Почнемо веселощі! Ми навчимо вас підтримувати опозицію; ми покажемо вам, що режим робить зі зрадниками!"
Яка інформація підтверджує висновок про те, що жертва була захищеною особою (не є елементом злочинів СГН)	Чи можете ви описати чоловіків, яких, як ви говорите, захопили, яким зв'язали руки, збили на землю та копали в обличчя? Чи Ви знаєте, ким вони були? Чи ви знаєте, чи вони будь-коли були діючими членами або будь-яким чином були пов'язані з будь-якими озброєними групами?	Свідчення: "Ці чоловіки та юнаки були членами групи громадянського суспільства, яка називалася "Жителі за мир". Вони відмовилися приєднатися до опозиції - я знаю, тому що мій брат і дядько були серед них. Вони не хотіли братися за зброю. Вони хотіли, щоб був мир, і відмовилися воювати. Вони молилися разом, коли місто пало; наскільки мені відомо, в тому місці, де вони були, не було ніякої зброї, і всі вони були в цивільному одязі, адже вони принципово відмовлялися вдягати будь-що, що нагадує військовий одяг".
Яка інформація підтримує висновок, що виконавець усвідомлював фактичні обставини, які становили ситуацію збройного конфлікту?	Чи були ви в змозі з'ясувати, що сталося, коли солдати увійшли до місця, де в молитві зібралися "Жителі за мир"?	Свідчення: "Мого брата потім звільнили, але я ніколи вже не бачив свого дядька. Мій брат розповів мені, що солдати увійшли та знайшли їх у молитві на підлозі в колі. Кімната була освітлена, електрику ще не відключили, мій брат і інші чули, що підходять солдати, але вони посилили свою молитву та не зрушили зі своїх молитовних позицій. Коли увійшли солдати, як сказав мій брат, він встав, щоб перейти до мого дядька, тому що він був так наляканий. Мій дядько, очевидно, сказав моєму братові голосно: "Не хвилюйся, моя дитино, ці військовослужбовці ніколи не завдадуть шкоди мирним

В ЯКОМУ КОНТЕКСТІ ВОНО ВІДБУЛОСЯ?	Приклади ПИТАНЬ щодо КОНТЕКСТУ, В ЯКОМУ ВОНО ВІДБУЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка може допомогти довести, що це діяння (наприклад, сексуальне рабство) становило військовий злочин.
		людям, що моляться". Саме тоді їх усіх витягли на вулицю, зв'язали руки, били ногами та відвезли в кузові вантажівки. Це те, що мій брат розповів мені, коли повернувся". "
Яка інформація підтримує висновок, що виконавець усвідомлював фактичні обставини, які становили ситуацію збройного конфлікту?	Чи ви згодом дізналися щось про чоловіків, які напали на село? Чи нападники згадували щось щодо бойових дій за межами вашого села? Чи вони посилалися на дії (свої власні чи своїх товаришів) за межами подій у вашому селі в той день?	Свідчення: "Усе, що я знаю, - що це були люди сил режиму: ні їхній формі був значок режиму й вони носили армійські чоботи. Їхні автомобілі були заповнені армійською зброєю - я не знаю, що то було, але воно було величезне, і ця зброя не використовувалася при атаці на місто в тому районі, де я був - принаймні, я не бачив, щоб використовували цю важку зброю. В основному, здається, лише кулемети, пістолети та гранати були їхнім знаряддям нападу на жителів, але, звичайно, також біти та ноги, адже вони копали людей. Жінок і дівчат, які були захоплені, не тільки гвалтували, а й обпалювали. Я знаю це, тому була однією з них: після того, як я побачила те, що побачила під час вторгнення до нашого села, мене взяли в полон і піддавали жорстокому поводженню разом з іншими. В основному солдати сміялися. Що більше ми плакали, тим більше вони сміялися".

Елементи геноциду^{16,17}:

будь-яке з наступних діянь, що вчиняються з наміром знищити, повністю або частково, будь-яку національну, етнічну, расову або релігійну групу як таку:

- 1) вбивство членів такої групи.
- 2) заподіяння серйозних тілесних ушкоджень або розумового розладу членам такої групи.
- 3) навмисне створення для будь-якої групи таких життєвих умов, які розраховані на повне або часткове її фізичне знищення.
- 4) заходи, розраховані на запобігання дітородінню в середовищі такої групи.
- 5) насильницька передача дітей з однієї групи до іншої.

В ЯКОМУ КОНТЕКСТІ ВОНО ВІДБУЛОСЯ?	Приклади ПИТАНЬ щодо КОНТЕКСТУ, В ЯКОМУ ВОНО ВІДБУЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка може допомогти довести, що це діяння (наприклад, сексуальне рабство) становило військовий злочин.
Яка інформація підтверджує висновок про те, що цей акт (наприклад, сексуальне рабство або інші акти сексуального насильства) було скоєно з конкретним наміром знищити членів групи (і яка наявна інформація, що показує, що ця група мала спільну характеристику національної, етнічної, релігійної або расової групи)? ¹⁸	Чи була у вас можливість побачити когось, хто, здавалося, займав владні позиції, коли він проходив через казарми під час вашого там перебування? Якщо так, то як ви дізналися, що ця людина займала владні позиції? Що привело вас до такого висновку? Чи ви мали можливість почути, як хтось із них щось казав? Ви згадали, що вас та інших, кого утримували разом із вами, називали "тарганами". Чи ви знаєте, що мали на увазі?	Свідчення: "Насправді, я бачила чиновника високого рівня ¹⁹ , що проходив казармами двічі протягом 10 місяців, що мене там тримали. Одного разу це було релігійне свято Хань, яке святкує релігійна та етнічна група, з якою були пов'язані бойовики, Хань. Іншого разу це був день огляду сил бойовиків. Обидва рази мене просили одягтися, мені видали гарний одяг; це були єдині ситуації, коли мені давали гарний одяг. Мій викрадач (який називав мене своєю дружиною), взяв мене, щоб похизуватися своєю красивою "дружиною з бушу", і я повинна була відповідним чином одягтися. Мені сподобалися ці дні, тому що за кілька днів до цього мій викрадач залишав мене в спокої, щоб я була в стані "функціонувати належним чином" перед важливими гостями; він мав на увазі

16 Цей Робочий зошит доказів зосереджений на злочинах у формі сексуального насильства; таким чином, деякі діяння сюди не входять, наприклад, вбивства та насильницьке переміщення.

17 Геноцид може передбачати два окремих етапи: 1) докази, які показують, що акт сексуального насильства є одним із п'яти перерахованих діянь геноциду, 2) докази, які свідчать, що підозрюваний у скоєнні злочину здійснював ці діяння з наміром знищити (повністю або частково) групу на ґрунті перерахованих заборонених ознак. У наведеній нижче таблиці як приклад обрано один акт сексуального насильства та проаналізовано елементи.

18 Цей елемент є конкретним елементом щодо наміру геноциду, який необхідно охопити, щоб стало можливим визнати провину щодо будь-якого з основоположних актів геноциду. Конкретний намір знищити групу повинен бути продемонстрований конкретними доказами. Це є додатковою умовою до охоплення режиму відповідальності, як це передбачено в Частині С.

19 Вимоги, щоб особа, що несе відповідальність за діяння, які становлять геноцид, була високопосадовцем, немає. Це просто один із прикладів для цілей даної публікації.

В ЯКОМУ КОНТЕКСТІ ВОНО ВІДБУЛОСЯ?	Приклади ПИТАНЬ щодо КОНТЕКСТУ, В ЯКОМУ ВОНО ВІДБУЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка може допомогти довести, що це діяння (наприклад, сексуальне рабство) становило військовий злочин.
	<p>Хто були ті люди, яких називали "тарганми"? Чи могли вони на увазі когось ще? Ви знаєте, що трапилося з іншими членами групи?</p>	<p>- що він був настільки жорстоким зі мною, коли застосовував до мене насильство, що я часто не могла добре ходити протягом декількох днів після цього, я часто хворіла та не могла встати взагалі.</p> <p>Але в очікуванні цих візитів на високому рівні мій викрадач добре годував мене, дозволяв мені спати на самоті та не торкався мене. Він дозволяв мені прийняти душ і красиво вдягтися, я мала відпустку від його жорстокості. Коли відвідувач високого рівня проходив, вони назвали його "Король". Я не знаю, яку посаду він займав, але він був кимось важливим, адже він прибував із цілим кортежем автомобілів, із більш ніж 20 озброєними бойовиками, які його оточували. Він мав золоті ланцюги навколо шиї. Коли він приходив, він казав щось на кшталт цього, дуже голосно та ясно, щоб усі могли почути: "А, так це твоя дружина-тарган! Я багато чув про неї. Виведіть всіх жінок-тарганів, щоб я міг їх оглянути. Я хочу переконатися, що мої люди мають кращих із комах, що роблять їх якомога сильнішими, щоб очищати це місце. Нехай ваші дружини-таргани покажуть вам, де ховаються всі таргани; потім, коли ваша робота буде виконана, принаймні ви заповните світ немовлятами, що будуть напів-Хань, і вб'єте всіх чистокровних тарганів навколо". Коли вони називали нас тарганми, вони мали на увазі моє плем'я; наші люди будують будинки в землі; це наша традиція. Ніхто ще, кого б називали "тарганом", не був членом будь-якої іншої етнічної групи".</p>

В ЯКОМУ КОНТЕКСТІ ВОНО ВІДБУЛОСЯ?	Приклади ПИТАНЬ щодо КОНТЕКСТУ, В ЯКОМУ ВОНО ВІДБУЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка може допомогти довести, що це діяння (наприклад, сексуальне рабство) становило військовий злочин.
<p>Яка інформація підтверджує висновок про те, що цей акт (наприклад, сексуальне рабство) було скоєно з наміром завдати серйозних тілесних або психічних ушкоджень членам такої групи?</p>	<p>Чи ви врешті зрозуміли чи дізналися, про що думав ваш викрадач, що він хотів би отримати, якщо щось таке було, в результаті поганого поводження з вами? Чи він будь-коли щось казав про те, чому він погано з вами поводився?</p>	<p>Свідчення: "Я не могла читати його думки. Але я можу вам сказати, що він продовжував украй грубо зі мною поводитися та випробовував нові рівні жорстокості. Наприклад, одного разу він намагався зрозуміти, чи зможе він вставити запалену свічку до моєї піхви так, щоб вона не згасла. Він спробував шість разів, перш ніж здався, і коли він гвалтував мене після цього, біль був нестерпним. Здавалося, мої крики підштовхували його знаходити ще більше способів мені нашкодити. Він розповідав мені про всіх членів мого племені, яких він убив за той день, використовуючи енергію, яку я «давала йому» вночі. Він іноді згадував прізвище сімей, які він і його соратники вбили, та казав мені, що збирається вполювати кожного члена моєї сім'ї, якщо я колись «кину його».</p>
<p>Яка інформація підтверджує висновок про те, що цей акт (наприклад, сексуальне рабство) було скоєно з наміром завдати серйозних тілесних або психічних ушкоджень членам такої групи?</p>	<p>Чи ви врешті зрозуміли чи дізналися, про що думав ваш викрадач, що він хотів би отримати, якщо щось таке було, в результаті поганого поводження з вами? Чи він будь-коли щось казав про те, чому він погано з вами поводився?</p>	<p>Свідчення: «Насправді, як це не парадоксально, я була однією з так званих «щасливиць». Більшість інших дівчат і жінок відвели разом з їхніми чоловіками й батьками до іншого приміщення, де їх навмисно утримували окремо. Цей план роздільного утримання працював довго, і з плином часу стало ясно, що розподіл було замислено для того, щоб ми не народжували більше дітей нашого етнічного походження. Вони заборонили чоловікам і жінкам зустрічатися, окрім як через паркан протягом 30 хвилин один раз на тиждень. Потім вони послали жінок Хань гвалтувати чоловіків і чоловіків Хань гвалтувати жінок, і багато жінок Хань і жінок нашого племені завагітніли в результаті цих згвалтувань. Вагітних жінок утримували в іншому місці, і</p>

В ЯКОМУ КОНТЕКСТІ ВОНО ВІДБУЛОСЯ?	Приклади ПИТАНЬ щодо КОНТЕКСТУ, В ЯКОМУ ВОНО ВІДБУЛОСЯ	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка може допомогти довести, що це діяння (наприклад, сексуальне рабство) становило військовий злочин.
		якщо діти виходили занадто темними, їх вбивали на місці. Згодом усім стало зрозуміло, що вони створили систему з виробництва немовлят зі світлішою шкірою та перешкоджання нам народжувати дітей нашого племені. Я знаю це, тому що всі інші жінки моєї родини за винятком моєї старшої сестри утримувалися на цьому об'єкті. Коли війна наближалася до кінця, викрадачі відчували відчай, їхній план створити немовлят зі світлішою шкірою та ліквідувати наше плем'я перетворився тільки на останнє: вони почали калічити геніталії затриманих із моєї етнічної групи. Багато з них померли в цьому процесі, а решта отримали рани на все життя».
Яка інформація підтверджує висновок про те, що цей акт був здійснений із наміром застосувати заходи, розраховані на запобігання дітородінню в групі?	Див. питання вище).	(Факти, викладені вище, очевидно, також охоплюють цей елемент).

Частина С: Хто (ймовірно) скоїв злочин? (Хто ймовірно відповідальний і через якийсь режим відповідальності²⁰ – тобто безпосередньо або через командну/керівну відповідальність²¹)

Пряма відповідальність Елементи:

Обвинувачений скоїв (прямо, опосередковано або як співучасник), замовив, вимагав, підштовхував, сприяв та підбурював або іншим чином долучився до вчинення злочину (шляхом дій або бездіяльності) – або замаху на вчинення (діями або бездіяльністю) групою, що діє зі спільною метою²².

ХТО МОЖЕ БУТИ ВІДПОВІДАЛЬНИЙ, і яким чином?	Приклади питань, які можуть розкрити інформацію щодо того, хто може бути відповідальним і як	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка може допомогти довести, що ця людина або ці люди можуть бути відповідальні за ці діяння таким чином
Які факти допомагають ідентифікувати особу (осіб) та групу(и), яка(і) підозрюється(ються) у скоєнні цих злочинів? Які факти показують, що конкретна особа спланувала злочин (наприклад, сексуальне рабство) як злочин проти людяності? Які факти показують, що конкретна особа, можливо, вчинила,	Чи можете ви описати тих, хто, згідно ваших тверджень, вчинив ті діяння, про які ви мені розповіли? Чи можете ви мені описати, у що вони були вдягнені? Будь-які військові знаки? Їхні головні убори/взуття, що вони мали в руках, будь-які інші визначні аспекти їхнього зовнішнього вигляду - їхня зброя, їхнє обладнання та транспортні засоби, їхня мова і т.д.? Чи ви мали нагоду побачити когось	Свідчення: Потерпіла від сексуального рабства як злочину проти людяності описує ймовірних злочинців, як таких, що носили синю форму, мали мачете та гранати, вдягали рукавички а берети та носили радіоприймачі. Вона повідомляє, що ймовірні злочинці віддали честь конкретній людині, яку вони назвали «пан Х», і вона бачила, як він давав вказівки, а інші, які його вітали, виконували ці інструкції. Вона була на відстані в межах чутності та в полі зору в нічний час, коли пан Х та інші сиділи та планували дії на наступний день. Вона була присутня в численних випадках, коли пан Х отримував накази від когось через радіо/рацію.

20 Ця категорія доказів традиційно є найслабшим елементом при переслідування сексуального насильства та причиною переважної більшості виправдувальних вироків або знятих звинувачень у сексуальному насильстві. Варто витратити певний час на режим відповідальності та уважно ставити питання, тому що без цього решта доказів погоди не зроблять. Було багато ситуацій, коли судді казали: «Ми переконані поза всяких розумних сумнівів, що сексуальне насильство мало місце, але немає достатньо доказів, щоб довести індивідуальну кримінальну відповідальність обвинуваченого за ці дії». Ця частина процесу підготовки документації критично важлива.

21 Часто вважають, що тільки певний «вид» або «категорія» свідків (наприклад, свідки-інсайдери на високому рівні) володітимуть інформацією про ймовірних злочинців, зокрема, якщо порушник, щодо якого ведеться слідство, не асоціюється з цими злочинами, та зв'язок між діянням і злочинцем не є прямими. Рекомендується, щоб слідчі й укладачі документації намагалися уникати припущень щодо будь-якого конкретного свідка. Свідки-жертви, які ніколи не бачили віддаленого (ймовірного) злочинця високого рівня, часто дають найвагоміші свідчення, що розкривають зв'язок із посадовими особами вищого рівня, яких звинувачують у скоєнні злочинів на місцях. Кожен свідок повинен бути опитаний щодо цього; якщо цього не зробити, виникає ризик втратити критично важливі докази зв'язків.

22 Вчиненням (Положення про МКС, Стаття 25 3 (а)) може бути або фізичне/безпосереднє вчинення або вчинення злочину спільно з іншими особами; спільне вчинення передбачає спільний контроль над злочином або вчинення злочину через іншу людину; наказ передбачає скеровування іншої особи до вчинення злочину; вимагання/підштовхування - мотивування іншої особи до вчинення злочину; пособництво та підбурювання - надання практичної допомоги (наприклад, шляхом надання коштів для здійснення злочину) або заохочення або моральної підтримки безпосереднім виконавцям.

ХТО МОЖЕ БУТИ ВІДПОВІДАЛЬНИЙ, і яким чином?	Приклади питань, які можуть розкрити інформацію щодо того, хто може бути відповідальним і як	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка може допомогти довести, що ця людина або ці люди можуть бути відповідальні за ці діяння таким чином
замовила, вимагала, підштовхувала, сприяла та підбурювала до вчинення злочину?	на владній посаді? Звідки ви знаєте, або що привело вас до висновку, що ця людина займала владну посаду? Чи ви мали можливість чути, що ця людина (ці люди) щось казала? Що вони сказали, кому вони це казали, за яких обставин і який був результат або реакція на те, що вони казали? Можливо, у вас була можливість помітити взаємодію між особами в цій групі? Що ви змогли помітити стосовно їхньої взаємодії? Чи була у вас можливість почути, що вони звертаються один на одного, називаючи ім'я, титул/ранг, посаду тощо?	Документальне: Ви отримуєте доступ до архіву збройної групи, який містить сотні щоденних і щотижневих бойових звітів вищих органів влади військам на місцях, а також бойові звіти військ на місцях командирам або високопосадовцям. Відео/аудіо: «До вас потрапляє аудіозапис пана Х, що отримує інструкції через ручне радіо, записаний свідком-інсайдером. Разом із аудіо цей свідок надає вам заяву, що містить повну інформацію про те, хто, що, коли, де, навіщо і яким чином, а також про те, звідки він знає, що саме пан Х отримував інструкції, а також всю інформацію, яку він має, про те, хто надавав ці інструкції - і що привело його до такого висновку.

Надання наказу/використання вищого положення

Елементи:

Військове командування

- Командир де-юре або де-факто мав ефективне командування та контроль над підлеглими.
- Він(вона) знав(ла) або повинен(на) був(ла) знати, що підлеглі скоювали злочини.
- Він(вона) не прийняв(ла) розумні заходи щодо запобігання злочинам, покарання винних або передачі компетентним органам для проведення розслідування.
- В результаті було скоєно злочин.

Цивільні командири

- Відносини між керівництвом і підлеглими характеризуються фактичною владою та контролем над підлеглими.
- Він(вона) мав(ла), або свідомо ігнорував(ла) інформацію, яка явно вказувала на те, що підлеглі скоювали злочини.
- Злочини становили діяння в межах фактичної відповідальності та контролю керівника.
- Він(вона) не прийняв(ла) необхідні та розумні заходи для запобігання злочинам або передачі компетентним органам для проведення розслідування.
- В результаті того, що він/вона не здійснював(ла) належний контроль над підлеглими, було скоєно злочин.

В ЯКОМУ КОНТЕКСТІ ВОНО ВІДБУЛОСЯ?	Приклади питань, які можуть розкрити інформацію щодо того, хто може бути відповідальним і як	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка може допомогти довести, що ця людина або ці люди можуть бути відповідальні за ці діяння таким чином
Які факти свідчать про те, що конкретна особа мала фактичний контроль (для військового командира) або відносини начальник/підлеглий (для цивільного командира) над своїми підлеглими?	Чи ви змогли дійти будь-яких висновків щодо когось із озброєних людей, хто, можливо, мав владу над іншими? Чи можете ви мені сказати, що конкретно привело вас до цього висновку? Чи ви можете пояснити? Чи ви спостерігали будь-яку взаємодію між людьми, які це вам зробили, та іншими людьми з їхньої групи, які, можливо, з'являлися час від часу? Що ви бачили та чули? Чи був хтось (або кілька людей), які, здавалося, мали більше влади або службових повноважень, ніж інші? Будь ласка, поясніть.	Свідчення: "Я бачила, як командир Алекс приходив до центру ув'язнення, в якому я перебувала під вартою. Я бачила це принаймні двічі на місяць. Поруч із ним постійно було два охоронці по обидва боки; він їхав на задньому сидінні джипа, а його охоронці виходили з машини та відкривали для нього двері кожного разу, коли він прибував. Я все бачила та чула, адже вони завжди змушували мене готувати солодощі та міцні напої й виносити їх, щоб їх обслуговувати, коли приїжджав командир. Усі вони піднімалися, щоб віддати йому честь, витягалися та робили все, що він просив. Я не знаю його прізвище, але інші називали його командир Алекс. Навіть голова охоронців у ізоляторі (його звали Майло Омін) явно був підлеглим Алекса - Омін витягнувся, і коли командир Алекс оголошував Оміну "Огляд!", Омін підхоплювався та проводив Командира Алекса об'єктом".

В ЯКОМУ КОНТЕКСТІ ВОНО ВІДБУЛОСЯ?	Приклади питань, які можуть розкрити інформацію щодо того, хто може бути відповідальним і як	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка може допомогти довести, що ця людина або ці люди можуть бути відповідальні за ці діяння таким чином
<p>Які факти показують, що ця конкретна особа знала або повинна була знати (для військових командирів), що підлеглі скоювали злочини (в даному випадку сексуального насильства), або свідомо ігнорувала (для цивільних командирів) інформацію, яка явно вказувала, що підлеглі скоювали злочини?</p>	<p>Виходячи з вашого досвіду, чи є у вас підстави вважати, що командувач Алекс знав, що ви й інші молоді жінки зазнавали поганого поводження в сексуальному або іншому плані? Що дозволяє вам стверджувати, що він знав? Що з того, що ви спостерігали або чули, вказувало на те, що командир Алекс знав? З іншого боку, що дозволяє вам казати, що він повинен був знати чи що він свідомо ігнорував інформацію, яка чітко вказувала на те, що його підлеглі скоювали злочини (в даному випадку сексуального насильства)?</p>	<p>Свідчення: "Омін проводив командира Алекса центром та повідомляв йому, хто там утримується. Командир Алекс бачив мене кожного разу, коли приїжджав і приходив до кімнати, де перебувала я з іншими молодими жінками. Ми перебували там більше року, а він приїжджав регулярно, й кожного разу його водили. На наших дверях був замок. У кімнаті були спартанські умови, й нас там тримали багато, як можна було зрозуміти з кількості матраців на підлозі й невеликої кількості речей у всій кімнаті, а також з того факту, що там було багато молодих жінок, коли туди приводили командира Алекса. Протягом цього періоду часу він бачив там тих самих жінок. Він бачив, що наше здоров'я погіршувалося, що ми втрачали вагу. Він бачив, що ми були в тій кімнаті разом, і він знав, що його підлеглі знаходяться далеко від дому. Він також бачив кімнати для допитів під час своїх оглядових візитів, а в кімнатах для допитів були матраци, різне ганчір'я та відра води».</p>
<p>Які факти свідчать про те, що особа не запобігла діянню (в даному випадку сексуальному насильству), не покарала безпосередніх виконавців (своїх підлеглих) або не передала їх владі для проведення розслідування?</p>	<p>Скажіть, будь ласка, чи ви бачили, щоб хтось із охоронців отримував догану або будь-яким іншим способом наступали наслідки того, що вони вчинили по відношенню до вас й інших жінок? Чи ви будь-коли спостерігали, щоб відповідальна особа якимось чином виправляла або дисциплінувала охоронців? Будь ласка,</p>	<p>Свідчення: «Під час нашого утримання там, яке тривало більш ніж один рік, жоден з охоронців, які погано з нами поводитися, які били та різали нас, які сексуально на нас нападали - ніхто з них не був покараний, наскільки мені відомо. Насправді, після візиту командира Алекса та з плином часу ті самі охоронці, здавалося, почувалися з нами все вільніше, нас усе частіше виводили в нічний час, більше за раз і частіше. Жоден з них не був переведений; а одного з них підвищила до заступника начальника установи протягом нашого</p>

В ЯКОМУ КОНТЕКСТІ ВОНО ВІДБУЛОСЯ?	Приклади питань, які можуть розкрити інформацію щодо того, хто може бути відповідальним і як	Приклади ДОКАЗІВ/ІНФОРМАЦІЇ, яка може допомогти довести, що ця людина або ці люди можуть бути відповідальні за ці діяння таким чином
	поясніть, що сталося. Чи він будь-коли казав або робив щось стосовно їхнього ставлення до вас й інших жінок? Якщо так, що відбувалося?	перебування в ув'язненні. Одного разу, коли командувач Алекс відвідав і побачив нашу кімнату та нас там, він засміявся і сказав Оміну: «Я заздрю вашим веселошам, юначе!»
Які факти свідчать про те, що через невжиття заходів щодо запобігання злочинам, покарання винних або передачі органам влади для розслідування було скоєно злочин?	Як ви вважаєте, що могло би статися, якби він щось зробив, щоб покарати винних? Що, якби він наказав їм не робити цього, перш ніж вони це зробили?	Свідчення: «Свідчення: «Він мав такий повний контроль над іншими, що вони б зробили абсолютно все, щоб доставити йому задоволення. Я бачила, що вони боялися зробити крок без його вказівки. Немає ніяких сумнівів в тому, що вони б послідували його вказівкам, якби він сказав їм не робити цього; вони б не дихали, якби він це їм наказав, такий він був авторитетний. Я бачила багато разів, що він бив своїх людей за непокору; але ніколи - за заподіяння шкоди жінкам».

Додаток 2

Основні елементи міжгалузевих заходів у відповідь на сексуальне насильство

Додаток 3

Інтерв'ю: Основоположні принципи й основні практичні поради

Докладне керівництво щодо фундаментальних принципів, які стосуються практиків, які проводять співбесіди з потерпілими/свідками злочинів сексуального насильства, викладені в Розділі 7 Протоколу. У цьому додатку ці правила представлені низкою основних практичних порад.

Попередні міркування

1. Продумайте, які напрямлення та системи підтримки / захисту доступні потерпілому / свідку (та чітко поясніть потерпілому / свідку межі такої підтримки / захисту). Зокрема, знайдіть напрямлення на психосоціальну підтримку та захист свідків, якщо вони існують.
2. Оцініть чинники ризику, пов'язані з потерпілим / свідком, що з вами зустрічається, та проведіть ретельну оцінку ризиків.
3. Сформууйте відповідне розуміння контексту, в якому відбувається сексуальне насильство, а також різних елементів злочинів відповідно до національного та міжнародного права.
4. Слід пам'ятати про гендерну динаміку в країні або регіоні, де мали місце злочини в формі сексуального насильства.

Навчання та перевірка персоналу

5. Забезпечте членам вашої команди (наприклад, перекладачам й інтерв'юерам) якомога ширше та змістовніше навчання (наприклад, як проводити інтерв'ю з жертвами сексуального насильства і / або з дітьми, якщо це доречно).
6. Перевіряйте персонал підтримки (наприклад, перекладачів, посередників і будь-яких водіїв) і обговорюйте з ними такі питання, як конфіденційність і мета / підхід інтерв'ю. Переконайтеся в тому, що вони зобов'язуються дотримуватися інструкцій щодо конфіденційності та захисту інформації, які ви розробили. Перевірка має брати до уваги, зокрема, судимості людини, але й також (якщо такі є) будь-які записи, які безпосередньо описують здатність людини працювати з дітьми; попередні або поточні зв'язки з будь-якими збройними групами; зв'язки з іншими, хто пов'язаний з озброєними групами; об'єктивність і чутливість; повагу до конфіденційності та субординації; здатність відсторонитися від суспільних і традиційних конструкцій і працювати в рамках мандата, визначеного командою практика.

Підготовка до інтерв'ю

7. Підготуйте план інтерв'ю (наприклад, попередній «шаблон» або начерки співбесіди, а також список питань / тем, що конкретного стосуються елементів злочинів, які можна застосувати до того контексту, в якому ви проводите документацію). Переконайтеся в тому, що ви охопили «хто», «що», «де», «коли» і «як» злочинів (при цьому насторожено підходячи до того, щоб ставити потерпілому / свідку будь-які питання «чому», щоб не перекладати частково провину на потерпілого / свідка). (Пам'ятайте, що ви не повинні занадто жорстко дотримуватися цього списку, ви повинні переконатися, що ви реагуєте

на те, що чуєте від потерпілого / свідка.) Не забувайте питати: «Звідки ви знаєте?» або «Що привело вас до такого висновку?» Відповідь на ці питання часто дає вам найважливіші відомості.

8. Зважайте на мову, яку ви використовуватимете під час інтерв'ю, й обговоріть це з перекладачем. Зокрема, визначте відповідну термінологію для статевих актів і частин тіла. Нагадайте собі та перекладачеві, що ви маєте бути готові звернутися до питань термінології з потерпілим / свідком, якщо вони виникнуть під час інтерв'ю.
9. Підготуйте будь-які документи, діаграми, фотографії, карти, відео і т.д., які ви могли б показати потерпілому / свідку. Майте під рукою альбом і ручки. Принесіть камеру та лінійку на випадок, якщо вам потрібно буде зробити фотографії травм. (Утім, будьте обережні, не показуйте потерпілому / свідку будь-які діаграми, фотографії або відео, що приведуть до того, що вони змінять свої показання. Якщо ви не впевнені, чи демонстрація якихось матеріалів потерпілому / свідку змусить його змінити свої показання, не показуйте їх).
10. Виділіть достатньо часу, щоб провести повноцінне інтерв'ю (тобто 3-6 годин, як мінімум, з перервами). Це не такі інтерв'ю, які можна спробувати втиснути між іншими; вони можуть бути тривалими. Не вагайтеся зустрічатися наступного дня, щоб продовжити, аби уникнути виснаження або занадто сильного впливу на повсякденне життя потерпілого / свідка.
11. Спитайте потерпілого / свідка, чи він хотів би працювати з інтерв'юером і / або перекладачем, що є чоловіком або жінкою. (Пам'ятайте, що ви не повинні припускати, що всі жінки-потерпілі / свідки вважатимуть за краще мати жінку-інтерв'юера / перекладача, або що всі чоловіки-потерпілі / свідки надають перевагу чоловікам-інтерв'юерам / перекладачам, кожен потерпілий / свідок може зробити власний вибір. Скрізь, де це можливо, завжди запитуйте, чому надає перевагу потерпілий / свідок).
12. Що стосується фізичного облаштування вашого інтерв'ю, оберіть місце, яке є безпечним, відокремленим, культурно прийнятним і зручним (наприклад, уникайте занадто публічних місць). Підготуйте місце для інтерв'ю (наприклад, якщо це можливо за даних обставин, забезпечте в кімнаті питну воду, а також доступ до туалету, вимкніть свій телефон і переконайтеся, що вам ніщо не перериватиме). Якщо це можливо, організуйте місце сидіння (наприклад, стільці, столи, де буде сидіти кожна особа) так, потерпілий/свідок і інтерв'юер почувалися комфортно. Подумайте, як потерпілий / свідок дістанеться до інтерв'ю та з нього (наприклад, розгляньте питання забезпечення безпеки, відстань і вартість проїзду потерпілого / свідка та час доби). Розгляньте можливість забезпечити догляд за дітьми.
13. Визначте безпечну та конфіденційну систему запису інформації, отриманої в ході інтерв'ю. Якщо опитуваний має чутливу інформацію, розробіть систему захисту його особи (див. Додаток 4).

Початок інтерв'ю

14. Отримайте інформовану згоду потерпілого/свідка на інтерв'ю (наприклад, обговоріть цілі / характер інтерв'ю та всі можливі способи використання інформації, отриманої

від потерпілого / свідка, включаючи межі конфіденційності) та обговоріть будь-які побоювання, які може висловити потерпілий / свідок. Чітко поясніть, що потерпілий / свідок має вибір говорити з вами чи ні та що він може зробити цей вибір до, під час і після інтерв'ю. Обговоріть питання інформованої згоди з перекладачем. Спитайте у потерпілого / свідка, чи він має будь-які питання, перш ніж продовжити.

15. Запитайте, чи потерпілий / свідок робив будь-які попередні заяви або давав інтерв'ю, та / або запитайте, з ким ще він обговорював ці питання.
16. Представте потерпілому / свідку всіх у кімнаті для інтерв'ю та чітко поясніть свою роль, обговоривши будь-які проблеми, що будуть підняті.
17. Обговоріть з потерпілим / свідком, скільки часу може зайняти інтерв'ю, та підкресліть вашу готовність зберігати гнучкість під час інтерв'ю (наприклад, продовжити розмову протягом більше однієї сесії, якщо так краще). Крім того, поясніть, що потерпілий / свідок може зробити перерву або завершити інтерв'ю в будь-який час.

Під час інтерв'ю

18. Не забувайте стежити за своєю поведінкою по відношенню до потерпілого / свідка до, під час і після інтерв'ю (тобто, залишайтеся ввічливим, таким, що виявляє повагу, терплячим і уважним, дивіться прямо та звертайтеся безпосередньо до потерпілого / свідка, стежте за своїм голосом / тоном і тоном вашого перекладача). Сидіть на рівні очей потерпілого / свідка (або нижче).
19. Послідовно давайте потерпілому / свідку можливість погодитися / не погодитися, відповідати / не відповідати, ставити питання та повторно прослуховувати інформацію. Дайте потерпілому / свідку достатньо інформації для прийняття обґрунтованого рішення.
20. Показуйте емпатію та повагу, а не жалість. Уникайте давати обіцянки будь-якого роду (наприклад, щодо конфіденційності). Залишайтеся гнучким протягом усього процесу.
21. Заохочуйте потерпілого / свідка надавати інформацію так, як він вирішить, перш ніж ставити питання, що стосуються саме сексуального насильства (тобто посильте раппорт, уникайте навідних запитань, обговорюйте ширші і менш чутливі питання, перш ніж перейти до чутливих тем, просіть уточнення та додаткову інформацію, залишайтеся гнучким).
22. Пам'ятайте, що ви ніколи не повинні нічого припускати щодо почуттів або думок потерпілого / свідка, щодо фактів, того, чому він надає перевагу, або як травма на нього вплинула.
23. Майте на увазі, що потерпілий/свідок поводитиметься та реагуватиме індивідуально та по-різному, розповідаючи або переказуючи свою історію - тобто, він / вона може стати:
 - засмученим / розстроєним / замкнутим; або
 - сердитим / там, що захищається / зневажливим; або
 - спокійним / збалансованим / чітким.Немає «єдиної» поведінки.

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

24. Пам'ятайте, що ви не повинні припускати, що потерпілий / свідок буде:
- соромитися / боятися говорити; або
 - вразливим / травмованим / дискредитованим / насторожено ставитися до чоловіків; або
 - найбільш засмученим через сексуальне насильство (на відміну від інших аспектів свого досвіду); або
 - травмованим фізично.

Завершення інтерв'ю

25. Занотуйте достатньо інформації про потерпілого / свідка, щоб ви могли з ним зв'язатися, якщо буде необхідна додаткова інформація, та дайте йому достатньо інформації, щоб він міг зв'язатися з вами. З'ясуйте кращий спосіб контакту (**див. Додаток 4**).
26. Повторіть для потерпілого / свідка їхні занепокоєння й інформацію, яку вони надали, та обговоріть будь-які питання, які вони піднімуть (наприклад, занепокоєння щодо безпеки, шляхи майбутніх контактів і перенаправлення). Висловіть вдячність за участь потерпілого / свідка в інтерв'ю.
27. Знову спитайте потерпілого / свідка, чи він дає свою інформовану згоду на інтерв'ю (щоб дати йому можливість змінити свою думку або відкликати свою згоду, якщо він цього захоче).
28. Подякуйте потерпілому / свідку за спілкування з вами.
29. Якщо потерпілий / свідок здається пригніченим у результаті інтерв'ю, постарайтеся повернути його в теперішній час і до позитивного настрою.
30. Не забувайте використовувати культурно відповідні жести (наприклад, потисніть руки і т.д.), коли йдете.

Додаток 4

Шаблон для персональних даних, які збирають у потерпілих / свідків

Це перелік основної інформації, яку практики повинні зібрати в потерпілого / свідка при проведенні інтерв'ю:

1. Код (це система кодування, яка використовується практиком і його / її командою в цілях безпеки, щоб підбирати цей перелік персональних даних до відповідної фактичної заяви потерпілого / свідка).
2. Як звати потерпілого / свідка (ім'я та прізвище, а також будь-які попередні або альтернативних імена, за якими відомий потерпілий / свідок).
3. Стать потерпілого / свідка.
4. Дата народження потерпілого / свідка.
5. Місце народження потерпілого / свідка.
6. Як звати батька потерпілого / свідка.
7. Як звати мати потерпілого / свідка.
8. Мови спілкування потерпілого / свідка (в тому числі та, якій потерпілий / свідок надає перевагу).
9. Мова інтерв'ю.
10. Поточне місце проживання / адреса потерпілого / свідка.
11. Постійне місце проживання / адреса потерпілого / свідка.
12. Телефон(и) / адреса електронної пошти потерпілого / свідка.
13. Рід занять / робота потерпілого / свідка - нинішня або колишня.
14. Сімейний стан (імена, вік та місцезнаходження, якщо це відомо, усіх зазначених членів сім'ї).
15. Національність потерпілого / свідка.
16. Релігія потерпілого / свідка (якщо це доречно та зручно в контексті).
17. Етнічне / племінне походження потерпілого / свідка (якщо це доречно та зручно в контексті).
18. Дата, місце та час проведення інтерв'ю.

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

19. Особи, присутні під час інтерв'ю, їхні посади / ролі.
20. Додаткові докази, надані потерпілим / свідком у контексті інтерв'ю (наприклад, фотографії, діаграми, карти, відео, медичні звіти, інші документи і т.д.), і їхнє кодування.
21. Інформація щодо того, чи потерпілий / свідок погоджується, щоб із ним зв'язалися знову.
22. Інформація, що стосується того, чи потребує потерпілий / свідок психосоціальної підтримки.
23. Інформація, чи потерпілий / свідок погоджується, щоб його показання були розкриті національним судовим органам (вказіть, яким).
24. Інформація, чи потерпілий / свідок погоджується, щоб його показання були розкриті міжнародним судовим органам (вказіть, яким).
25. Підпис потерпілого / свідка після прочитання (якщо практик вирішив просити підписувати заяви).

Додаток 5

Перенаправлення жертв сексуального насильства для отримання допомоги

Перед початком будь-якого процесу документування практики повинні спробувати визначити варіанти перенаправлення потерпілих/свідків для отримання допомоги та підтримки, а також впровадити процедури самого процесу перенаправлення. Усі потерпілі та свідки мають право знати до проведення інтерв'ю, які медичні, психологічні, юридичні та соціальні послуги їм доступні.

Практики повинні вжити розумних зусиль, щоб оцінити, чи є служби, до яких вони перенаправляють потерпілих, є придатними та доступними. Це особливо актуально при перенаправленні дітей, чиї довгострокові потреби необхідно задовольнити, щоб гарантувати їхню фізичну й емоційну безпеку.

Практикам слід мати на увазі, що можливість потерпілого/свідка отримати доступ до послуг перенаправлення та надання підтримки визначається статтю - чоловіки та жінки, які стали жертвами, стикаються з різним ставленням, коли звертаються за допомогою.

Види допомоги, які можуть бути доступні потерпілим / жертвам, викладені нижче.

Медична допомога	Психосоціальна допомога
<p>Лікарні, медичні центри та клініки з відповідним обладнанням для лікування та надання допомоги жертвам / свідкам зґвалтування. Заклади повинні пропонувати як мінімум:</p> <ul style="list-style-type: none"> • лікування та перенаправлення в разі небезпечних для життя ускладнень; • лікування або профілактичне лікування інфекцій, що передаються статевим шляхом; • екстрену контрацепцію; • лікування ран; • підтримуюче консультування; • перенаправлення до служб соціальної підтримки та психосоціального консультування. 	<p>Консультаційні служби, групи підтримки жертв, організації, що мають спроможності вести справи та громадські центри, які можуть запропонувати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • конфіденційну емоційну підтримку та безпосереднє консультування; • сімейну медіацію та консультування; • допомогу в реінтеграції та забезпеченні засобів до існування ; і / або • програми навчання навичкам і отримання доходів.
Правова допомога	Забезпечення захисту
<p>Юридичні клініки, групи підтримки жертв, програми, які пропонують:</p> <ul style="list-style-type: none"> • правову просвіту з питань прав потерпілих / свідків відповідно до закону; • конфіденційні консультації щодо законних прав і можливостей; і / або • юридичне представництво для потерпілих / свідків. 	<p>Організації, групи підтримки жертв, центри, які пропонують:</p> <ul style="list-style-type: none"> • безпечні притулки; • допомогу щодо переміщення та транспортування; і / або • програми захисту свідків.

Додаток 6

Речові докази: принципи порядку передачі та зберігання

1. Коли практики працюють у полі, вони можуть натрапити на предмет, що наводить на думку, що мав місце акт сексуального насильства, або який може підтвердити зв'язок між злочинцем і його жертвою або винуватцем. Наприклад, на місці злочину вони можуть знайти шматок закривавленого або забрудненого одягу; або ж їм можуть дати зброю, яка, за словами потерпілого / свідка, використовувалася для вчинення зґвалтування; або вони можуть зробити запис голосу армійського офіцера, який каже, що він наказав удаватися до зґвалтувань у межах військової кампанії.
2. Будь-який з цих предметів може бути «речовим доказом» того, що стався злочин у формі сексуального насильства. Як правило, практик не має збирати жодні речові докази, якщо він не пройшов підготовку в якості слідчого або як практикуючий лікар щодо відповідного збору криміналістичних доказів. Якщо практики вирішують зібрати речові докази, не пройшовши належну підготовку, вони можуть завдати серйозної шкоди потерпілому та забруднити докази, що зробить їх непридатними для використання. Проте, за деяких дуже обмежених обставин, якщо це безпечно, та це єдиний ймовірний варіант, може бути доцільним зібрати речові докази. Рішення зібрати речові докази повинне прийматися з усією серйозністю й обережністю та бути дуже ретельно продумане.
3. Перед тим, як навіть розглянути питання збору предмету речових доказів, практики повинні в першу чергу: занотувати інформацію про предмет(и), який(і) вони знайшли; замалювати місце злочину; сфотографувати предмет і місце злочину; і, якщо це можливо, зробити відеозапис предмету та місця злочину **[вказіть перехресне посилання на інші додатки]**.
4. Однією з основних причин, чому практики повинні зробити такий запис, - тому що методологія, яку вони використовували, в подальшому може бути предметом незалежної оцінки - зокрема, оцінки, чи їхні дії змінили докази. Вони повинні також проводити інтерв'ю з будь-якими свідками поруч з місцем злочину та простежувати посилання на інших свідків злочину **[вказіть перехресне посилання на інші додатки]**. Така інша інформація (якщо вона зібрана належним чином) може бути дуже переконливою та усунути необхідність збору речових доказів.
5. Дуже важливо пам'ятати, що, хоча речові докази можуть здатися «кращим» доказом злочину, це не обов'язково так. Речові докази без показань потерпілих/свідків, що описували б походження, приналежність і використання предмета або події, що вели до виявлення цього предмету, не будуть надто корисними з доказової точки зору. У той час як показання потерпілого/свідка можуть замінити речові докази, навпаки це не працює; речові докази в більшості випадків не можуть замінити показання потерпілих/свідків.
6. Крім того, якщо практики не є підготовленими слідчими або медиками, їм краще не ставити себе в ситуацію, коли їх можуть викликати як свідків, щоб вони пояснили, яким чином натрапили на речовий доказ.
7. У дуже незвичайних обставинах, коли практики вирішують зібрати речові докази, необхідно дотримуватися принципу «Порядок передачі та зберігання», викладеного в цьому додатку.

8. Проте, практики повинні відзначити, що збір речових доказів повинен завжди супроводжуватися збором інформації, що підтверджує автентичність і/або пояснює докази, щоб це мало якусь користь. «Порядок передачі та зберігання» - це спосіб продемонструвати, звідки походить предмет. Це також спосіб показати, що предмет ні був підроблений у період між його збором практиком і його використанням у якості доказу злочину в формі сексуального насильства. «Порядок передачі та зберігання» дуже важливий, тому що без нього суд або трибунал може відмовитися розглядати цей предмет як доказ при кримінальному переслідуванні злочину в формі сексуального насильства або може прийняти рішення про те, що цей предмет не є дуже добрим доказом злочину. Це питання надійності - той, хто з'ясував певний факт, повинен бути переконаний, що на автентичність доказів можна покластися, що їх не було підкинуто або підроблено, або ненавмисно пошкоджено. Процедура «Порядку передачі та зберігання» повинна дозволити практикам це зробити - таким чином доказ може набути належної ваги.

Принципи

1. Для дотримання «Порядку передачі та зберігання» будь-якого предмету практики повинні зафіксувати:

A. як був зібраний предмет; і

B. чи (та як) предмет передавався у володіння між різними особами та / або організаціями.

Практики також повинні бути поінформовані щодо правових вимог у відповідній юрисдикції стосовно «Порядку передачі та зберігання».

A. Як був зібраний предмет?

Хоча методи збору різнитимуться в залежності від предмету, про який іде мова (наприклад, рідини тіла збирають і упаковують не так, як шматок одягу або документ), загальний принцип полягає в тому, що на кожному предметі повинна бути позначена принаймні така інформація:

1. ідентифікатор справи - це номер, присвоєний конкретній справі, який може зв'язати всю інформацію, що має відношення до цієї справи;
2. дата збору;
3. ПІБ практика, який зібрав предмет і будь-яких інших людей, присутніх під час збору;
4. точне місце розташування предмету, коли його було зібрано; та
5. тип доказів, які було зібрано.

Практики повинні також додати замітки щодо того, яких заходів було вжито для забезпечення того, щоб цей предмет зберігався в безпеці, поки він перебував у їхньому володінні (наприклад, він зберігався в замкненій шафі, до якої мала доступ лише команда практика).

Практики повинні також зробити відмітку про те, як скоро після випадку сексуального насильства було виявлено речові докази; наскільки близько до місця події було знайдено речові докази; та звідки їм відомі ці факти.

Якщо практик не особисто збирав докази, він повинен також представити деталі будь-якої угоди, умови або обговорення щодо використання доказів між особою, що передала речові докази, та практиком.

Будь-який предмет, який збирає практик, повинен бути поміщений до пакету для доказів (поліетиленового пакету, що легко закривається, буде досить, якщо на предметі немає води / вогкості; якщо вода вогкість присутня, краще використати безкислотний паперовий конверт). Пакет/конверт повинен бути запечатаний, а на печатці повинен бути підпис особи, яка збрала предмет. Цей пакет/конверт не повинен був відкриватися.

В ідеалі вся ця інформація повинна бути викладена на одному аркуші паперу, який додається до пакету/конверту з доказами, в якому поміщено предмет.

Цю інформацію не треба заповнювати для кожного предмету, якщо джерело, дата та місце однакові, та якщо та сама особа проводить їх збір. Проте, цей процес треба повторити, якщо якась із цих змінних відрізняється, зокрема, джерело предметів.

В. Чи предмет передавався у володіння між різними особами та / або організаціями?

Якщо предмет будь-коли передавався між особами або організаціями, важливо вести облік деталей такої передачі. Це можна легко представити як «журналі передачі».

Такий журнал передачі повинен для кожної передачі кожного предмету вказувати:

1. ідентифікатор справи - це номер, присвоєний конкретній справі, який може зв'язати всю інформацію, що має відношення до цієї справи;
2. тип зібраних доказів;
3. дату передачі;
4. причину передачі;
5. підписи відчужувача та набувача.

В ідеалі журнал повинен також вказувати, які умови безпеки були забезпечені під час обробки або зберігання предмету.

Загалом, найкраще намагатися звести кількість передач у власність до мінімуму.

Додаток 7

Документальні свідчення: принципи порядку передачі та зберігання

1. Коли практики знаходяться в полі, вони можуть натрапити на документи, що представляють інтерес. Наприклад, вони можуть зіштовхнутися з документом у покинутому армійському приміщенні, який описує структуру командування в команді армійського патруля в певний момент часу, або ж вони можуть зустріти лікаря в таборі для біженців, який має в володінні форму медичного огляду жертви зґвалтування, або вони можуть зустрітися з чиновником, який може надати їм документ, що допомагає ідентифікувати злочинця. Будь-який з цих документів може бути «речовим доказом» того, що стався злочин у формі сексуального насильства.
2. В цілому, практики можуть збирати ці документи, навіть якщо вони не проходили навчання в сфері кримінальних розслідувань. А отже, керівні принципи, які застосовуються до «документальних доказів», відрізняються від тих, які стосуються «речових доказів» (**Додаток 6, «Речовий доказ: принципи порядку передачі та зберігання»**). Тим не менше, деякі обмеження все ж існують:
 - Якщо практики не є навченими слідчими в кримінальних справах, їм краще не ставити себе в ситуацію, коли їх можуть викликати як свідків, щоб вони пояснили, яким чином натрапили на відповідний документ.
 - Оригінали документів, що представляють інтерес, необхідно збирати лише за певних обставин. Як правило, належна практика передбачає отримання копій відповідних документів, які супроводжуються доказами їхньої автентичності. Повертаючись до прикладів, викладених вище:
 - a. Якщо практики натрапляють на документ у покинутому армійському приміщенні, який визначає структуру командування армійської патрульної групи на даний момент часу, вони можуть мати підстави вважати, що цей документ може бути знищений, якщо його залишити в будівлі. В цьому випадку практики повинні намагатися зробити копію документа й отримати докази автентичності (тобто, докази з докладним викладом інформації в документі й обставини його знаходження, наприклад заяву свідка). Проте, якщо це не можливо, можна взяти оригінал документу.
 - b. Якщо практики зустрічаються з лікарем у таборі для біженців, який має в своєму розпорядженні форми медичного огляду жертви зґвалтування, вони не повинні брати оригінальний документ. Пацієнту може знадобитися оригінал документу для власних цілей, і в будь-якому випадку форми медичного огляду є менш переконливими доказами злочинів у формі сексуального насильства, ніж показання потерпілих / свідків. Практики повинні зосередитися на тому, щоб отримати завірену копію документу (якщо отримано на це згоду) та провести інтерв'ю з лікарем, потерпілим і будь-якими іншими відповідними свідками (**див. Додаток 3, «Співбесіда: основоположні принципи й основні практичні поради»**).
 - c. Якщо практики зустрічаються з чиновником, який може надати їм документ, який допоможе ідентифікувати злочинця, та у них є підстави вважати, що вони можуть безпечно взяти, зберігати цей документ і підтримувати його стан, доки він не знадобиться в будь-якому майбутньому розгляді органами правосуддя, та якщо вони мають підстави вважати, що ця посадова особа може за необхідності підготувати іншу версію цього документу, вони можуть узяти оригінал документу.

3. У тих випадках, коли практики вирішать узяти документи (будь то оригінал документу або його копія), необхідно дотримуватися «Порядку передачі та зберігання», викладених у цьому Додатку. «Порядок передачі та зберігання» є способом показати, звідки походить документ. Це також спосіб показати, що документ не був підроблений у період між його отриманням практиком і моментом його використання у якості доказу злочину в формі сексуального насильства. «Порядок передачі та зберігання» дуже важливий, тому що без нього суд або трибунал може відмовитися розглядати цей документ як доказ при кримінальному переслідуванні злочину в формі сексуального насильства або може прийняти рішення про те, що цей документ не є дуже добрим доказом злочину. Для дотримання «Порядку передачі та зберігання» будь-якого документу практики повинні зафіксувати наступне.

Принципи

- A. Як було взято документ.
- B. Чи (та як) документ передавався у володіння між різними особами та / або організаціями.

A. Як був узятий документ?

Загальний принцип полягає в тому, що на документах необхідно позначати принаймні наступну інформацію:

1. ідентифікатор справи - це номер, присвоєний конкретній справі, який може зв'язати всю інформацію, що має відношення до цієї справи;
2. дата збору;
3. ПІБ особи, яка збрала документ, і будь-яких інших людей, присутніх під час збору;
4. точне місце розташування документу, коли його було зібрано; та
5. тип документу, який було зібрано.
6. Практики повинні також додати замітки щодо того, яких заходів було вжито для забезпечення того, щоб цей документ зберігався в безпеці, поки він перебував у їхньому володінні (наприклад, він зберігався в замкненій шафі, до якої мала доступ лише команда практика).
7. Якщо практики не особисто збирали документи, вони повинні також представити деталі будь-якої угоди, умови або обговорення щодо використання документу між особою, що передала документ, та практиками.
8. Будь-який документ, який збирає практик, повинен бути поміщений (обережно) до пакету для доказів (поліетиленового пакету, що легко закривається, буде досить, якщо на документі немає води / вогкості; якщо вода / вогкість присутні, краще підійде безкислотний паперовий конверт). Пакет/конверт повинен бути запечатаний, а на печатці повинен бути підпис особи, яка збрала документ. Цей пакет для доказів/конверт не повинен був відкриватися.
9. В ідеалі вся ця інформація повинна бути викладена на одному аркуші паперу, який додається до пакету/конверту з доказами, в якому поміщено документ.

Цю інформацію не треба заповнювати для кожного документу, якщо джерело, дата та місце однакові, та якщо та сама особа проводила їх збір. Проте, цей процес треба повторити, якщо якась із цих змінних відрізняється, зокрема, джерело документів.

В. Чи документ передавався у володіння між різними особами та / або організаціями?

Якщо документ будь-коли передавався між особами або організаціями, важливо вести облік деталей такої передачі. Це можна легко представити як «журналі передачі».

Такий журнал передачі повинен для кожної передачі кожного документу вказувати:

1. ідентифікатор справи - це номер, присвоєний конкретній справі, який може зв'язати всю інформацію, що має відношення до цієї справи;
2. тип зібраних документів;
3. дату передачі;
4. причину передачі;
5. підписи відчужувача та набувача.
6. В ідеалі журнал повинен також вказувати, які умови безпеки були забезпечені під час обробки або зберігання документу.

Загалом, найкраще намагатися звести кількість передач у власність до мінімуму.

Додаток 8

Керівництво щодо фотографування, відеозапису та замальовування місць злочину, речових доказів і тілесних ушкоджень

Коли ви перебуваєте в полі, ви можете натрапити на місця, що можуть виявитися місцями, де стався злочин у формі сексуального насильства (наприклад, на кімнату із закривавленою підлогою, де лежать брудні матраци), на предмет, який вказує вам на те, що мав місце акт сексуального насильства (наприклад, зброю, яку, за словами свідка, було використано для вчинення зґвалтування), або на потерпілого, чиї травми, пов'язані з сексуальним насильством, є наочними (наприклад, на жінку з синцями та подряпинами на спині, яка повідомляє вам, що ці пошкодження виникли в результаті акту сексуального насильства).

Поряд з інформацією, яку ви збираєте в потерпілих / свідків шляхом інтерв'ю, важливі фотографії, нариси та (де це можливо) відео-записи цієї інформації.

Ця інформація (якщо вона зібрана належним чином) може бути дуже вагомим доказом у ході будь-якого судового розгляду в майбутньому.

Особливо це стосується речових доказів, які *набагато* краще сфотографувати, записати на відео або замалювати, аніж збирати. Загалом, ви не повинні збирати речові докази - лише за виняткових обставин і якщо ви отримали відповідну підготовку (**див. Додаток 6, «Речовий доказ: принципи Порядку передачі та зберігання»**), а також якщо у вас є можливість транспортувати та убезпечити ці докази.

У разі тілесних ушкоджень, як правило, рекомендується, щоб ці травми фотографували навчені медичні експерти. Проте, інші особи можуть (якщо дотримуватимуться рекомендацій, викладених нижче) сфотографувати основні травми, що не знаходяться в інтимних ділянках тіла, з явного дозволу постраждалої сторони.

Ці правила застосовуються в цілому для тих, хто вирішить сфотографувати, записати на відео або замалювати місце злочину, речовий доказ або фізичне ушкодження жертви. Тим не менше, деякі суб'єкти, можливо, не мають мандат, аби фотографувати, робити відеозапис або замальовувати, тому важливо координувати свій підхід з іншими суб'єктами в полі, щоб забезпечити основний обмін інформацією та уникати дублювання зусиль. Ключове значення матиме те, що викладено у вашому мандаті та політиці вашої організації стосовно ситуацій, які можуть вимагати тимчасового виходу за межі цього мандату.

Пам'ятайте, що в ситуаціях небезпеки головним пріоритетом є безпека потерпілих / свідків і їхніх громад; якщо ви не можете отримати фотографію / відео, що відповідає всім цим порадам, це не означає, що фотографія / відео ніколи не будуть прийняті як доказ.

Фотографування та відео-запис місця злочину, речових доказів і фізичних ушкоджень

Фотографії можуть бути дуже корисними доказами в ході будь-якого судового розгляду в майбутньому, якщо «автентичність» цих фотографій можна довести. «Автентичність» означає, що фотографії або будь-які інші докази можна навести як справжні. Забезпечити те, щоб у вас достатня кількість інформації, що свідчить про автентичність, не завжди легко, та є кроки, яких можна вжити, щоб знизити ймовірність того, що інші поставлять під сумнів справжність доказів.

До розслідування:

1. Дізнайтеся, як користуватися вашим фотоапаратом і іншим фотообладнанням. Зокрема, дізнайтеся, як працювати з функцією дати та часу вашого фотоапарату та як збалансовувати колір і світло. Якщо ви працюєте у декількох часових поясах, ви повинні встановити фотоапарат на час за Гринвічем.
2. У якості підготовки скористайтеся даним керівництвом.

Якщо ви вирішили зробити фотографії:

3. Якщо будь-які особи, залучені до процесу фотографування, отримайте їхню інформовану згоду на фотографування.
 - Це може включати в себе отримання дозволу на те, щоб сфотографувати: громаду, що має контроль над місцем злочину; потерпілого / свідка, який володіє речовим доказом; або жертви, що отримала тілесні ушкодження.
 - Уважно ставтеся до комфорту та конфіденційності особи. Фотографування може в деяких культурах вважатися невідповідною поведінкою. Це особливо важливо при зйомці фізичних пошкоджень.
 - Інформуйте причетних осіб щодо того, як ви плануєте використовувати фотографії. Зокрема, обговоріть питання анонімності: щоб докази були прийняті в ході будь-якого судового розгляду в майбутньому, жодні сфотографовані особи (наприклад, жертви сексуального насильства), як правило, не зможуть зберегти анонімність.
 - Якщо залучені особи не дають згоду, не робіть фотографії. Поясніть залученим особам наслідки того, що ви не зробите фотографії.
 - Якщо фотографії будь-яким чином охоплюють людські останки, дуже важливо ставитися до них, а також до будь-яких культурних практик, пов'язаних із ними, з повагою.
 - Після того, як ви зробите фотографії, пов'яжіть особистість людини з фотографіями (наприклад, переконайтеся, що кожна фотографія містить ідентифікатор справи або, як альтернатива, надрукуйте або напишіть ідентифікатор справи на аркуші паперу та сфотографуйте цей аркуш на початку та в кінці касети плівки або карти пам'яті - зверніть увагу, що такий ідентифікатор справи не повинен включати деталі, що розголошують ім'я особи та її адресу).
4. Робіть фотографії відразу.
 - Якщо ви фотографуєте місце злочину або речовий доказ, потурбуйтеся про те, щоб не порушити їх, перш ніж сфотографувати.
 - Якщо ви фотографуєте фізичне ушкодження, та якщо сексуальне насильство сталося нещодавно, фотографії необхідно зробити якомога швидше. Тим не менше, ви також повинні подумати про те, чи не зробити фотографії цих травм і пізніше, адже деякі синці проявляються лише через декілька годин після травми.
5. Зробіть фотографії з різних кутів і з використанням масштабування.
 - Що стосується місць злочинів і речових доказів:
 - i. Спочатку зробіть фотографію всього місця злочину, використавши якийсь повсякденний предмет для масштабування (наприклад, газету).

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

- ii. Зробіть фотографії з середнім наближенням кожного окремого предмету, щоб показати його розміщення на місці злочину.
- iii. Зробіть крупним планом фотографії будь-яких важливих предметів, які передають контекст злочину сексуального насильства (наприклад, одягу, плям крові або інструментів, що використовувалися для здійснення сексуального насильства).
- Щодо фізичних травм:
 - i. Використовуйте послідовний підхід при фотографуванні, наприклад, робіть усі фотографії зліва праворуч і згори донизу жертви для забезпечення послідовності.
 - ii. Поважайте конфіденційність і скромність жертви, роблячи фотографії.
 - iii. Зробіть першу фотографію обличчя жертви для цілей ідентифікації. Це не є необхідним, якщо особа, яку фотографується, чітко ідентифікується на кожній фотографії.
 - iv. Зробіть принаймні дві фотографії кожного ушкодження під різними кутами. Зажди треба робити фотографію ушкодження під кутом 90 градусів.
 - v. Сфотографуйте крупним планом кожну травму або ушкодження та використайте масштабування, щоб забезпечити можливість належним чином заміряти травми.
 - vi. Зробіть фотографії середнім планом кожного окремого ушкодження, щоб ясно показати, яку частину тіла було травмовано.
 - vii. При зйомці жертви в повний зріст, щоб показати масштаби травм, подумайте, як одягти або драпірувати жертву відповідним чином.
- 6. Пам'ятайте, що тільки чіткі та точні знімки будуть прийняті в будь-яких майбутніх судових розглядах.
 - Якщо це можливо, фотографії необхідно робити при денному світлі або з фоновим підсвічуванням, щоб уникнути надмірної експозиції.
 - Фон фотографій повинен бути якомога нейтральнішим: барвистого або переповненого тла слід уникати, оскільки це може вплинути на точність знімків.
 - Цифрові фотоапарати повинні забезпечувати зображення розміром мінімум 4 Мп або більше. Фотографувати смартфонами не рекомендується - лише якщо немає іншої альтернативи.
 - Там, де це можливо, включайте кольорову шкалу на фотографії, щоб забезпечити точну передачу кольору.
 - Фотографії та відео рідко свідчать самі за себе - іншими словами, без показань потерпілого/свідка та інших свідчень, що пояснюють, що на фото/відео, та забезпечують контекст того, що вони показують, є ризик, що фотографія/відео матиме малу доказову цінність.
- 7. Зазначайте дату фотографії.
 - Використовуйте функцію дати та часу фотоапарату або, якщо вона недоступна, зробіть на початку касети плівки або карти пам'яті фото газети за цей день. Якщо ви працюєте в декількох часових поясах, встановіть функцію часу фотоапарату на середній час за Гринвічем.

- Роблячи таким чином, ви підвищуєте доказову цінність фотографії та допомагаєте забезпечити автентичність доказів.
8. Підтримуйте «Порядок передачі та зберігання».
- Див. **Додаток 6 «Речові докази: принципи порядку передачі та зберігання»**.
 - Ви повинні бути в змозі перевірити справжність фотографій як незмінених оригіналів. Якщо вони були змінені (наприклад, повернуті з книжкового в альбомний формат), задокументуйте це та будьте готові пояснити, чому це так.
 - Усі фотографії повинні бути чітко позначені, та необхідно дотримуватися «Порядку передачі та зберігання».
 - Усі фотографії та відео повинні бути каталогізовані згідно впровадженої системи нумерації, і така система нумерації повинна посилатися на інші підтверджуючі докази цього конкретного фото/відео (наприклад, свідчення потерпілого/свідка).
 - Переконайтеся, що ви записали всю інформацію, що стосується фото/відео - хто прийняв зробив, коли, де, чому та як, хто надав інформацію, яка підказала фотографу/оператору це записати, та хто ще був присутній.
 - Для фотографій, зроблених на плівці, вкажіть виробничий серійний номер касети плівки й оригінальний номер позиції кожного кадру в касеті по відношенню до кожної відзнятої фотографії.
 - Для цифрових камер використовуйте технічне рішення, яке позначає назву марки або «водяні знаки» (ідентифікаційний код або логотип) на фотографіях у момент їх створення та може використовуватися для перевірки автентичності фотографій згодом. Кожний цифровий файл фотографії зазвичай включатиме в себе метадані, який містять велику кількість інформації (наприклад, дату та час зйомки, дату та час внесення змін, тип фотоапарату, експозицію та фокусну відстань).
 - Для того, щоб фотографію можна було найкращим чином використати в якості доказу, вона має бути оригінальною. Ніщо не повинно бути видалене чи додане до оригінального зображення фотографії. Якщо у вас є лише копія фотографії, ви повинні бути в змозі показати, що вона є справжньою, незміненою копією оригіналу.
 - Там, де це можливо, при записі відео намагайтеся не зупиняти та не починати знову занадто багато разів, щоб захиститися від припущення, що з запису щось було видалене.
9. Зберігайте фотографії в безпеці.
- Негативи плівок слід тримати подалі від тепла чи світла, тому що вони можуть розкласти плівку.
 - Друковані фотографії з плівки чи цифрові треба перев'язати та вказати, скільки фотографій складають повний набір.
 - Для цифрової фотографії завантажуйте вміст флеш-карти на комп'ютер, записуйте CD у форматі WORM (Write Once, Read Many) або зберігайте зображення на захищеному паролем ключі пам'яті. Робіть дві копії.
 - Зберігайте касети плівки, надруковані фотографії, компакт-диски та флеш-карти в замкненій шафі з обмеженим доступом і ведіть облік наданого доступу (необхідно вказувати ПІБ особи, дату, час і мету доступу).

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

- Сплануйте, де буду зберігатися докази та хто матиме контроль над ними. В ідеалі використовуйте централізоване місце зберігання, яке контролюватиме особа, відповідальна за збереження доказів, навіть якщо ваша організація зберігає «право власності» на фотографії.
- Будьте обережні при проходженні через контрольно-пропускні пункти, адже вас можуть попросити показати будь-які фотографії (друковані та цифрові) або негативи, які ви маєте з собою.
- Знову ж таки, усі фотографії та відеозаписи (та інша фізична інформація) повинні бути каталогізовані згідно впровадженій системи нумерації, і така система нумерації повинна посилатися на інші підтверджуючі докази цього конкретного фото/відео (наприклад, доказів потерпілого/свідка).

10. При зйомці відео-записів:

- Намагайтеся уникати коментування, якщо це можливо; радше доповніть відео-докази показаннями потерпілих/свідків. Іншими словами, якщо ви знімаєте вживу, поточні події, робіть це мовчки, адже вони й відбуваються без коментування. Потім проведіть інтерв'ю з очевидцями, які знають, що сталося та що показане на відео-записі, та переконайтеся, що існує спосіб пов'язати заяву(и) потерпілого/свідка з відеозаписом. Відеозапис і свідчення потерпілих/свідків становлять доказ.
- Переконайтеся, що ви записали всю інформацію щодо того, хто знімає, хто ще був присутній, дати, часу та місця запису, та вкажіть усіх тих, хто має право зберігання відео з моменту його обліку й надалі (**Додаток 6, «Речові докази: принципи порядку передачі та зберігання»**). Також запишіть, чи робилися будь-які копії з відео, та хто зробив або взяв копію.
- Зверніть увагу, що анонімні свідчення корисні тільки для наводок.
- Наскільки це можливо, постарайтеся не запускати та не зупиняти зйомку занадто часто, коли знімаєте одну й ту саму подію або місце. Це допоможе уникнути звинувачень у тому, що ви вирізали якусь частину відео.
- Що більше зміст відео показує місце розташування, час доби, дату, обстановка на макрорівні та деталізацію на мікрорівні, тим більша ймовірність того, що воно послужить важливим доказом. Підтверджуючі показання потерпілого/свідка можуть допомогти підсилити відео-доказ.
- Уникайте драматизації (постановочної зйомки) - знімайте так, ніби вас там немає, ніби ви - камера, присутня на місці, а не особа, яка намагається передати певний меседж. Покажіть якомога більше всієї історії; докази є більш достовірними, якщо вони не дуже однозначні, адже події рідко коли бувають однозначними.
- При зйомці насильницьких дій, що розгортаються, пріоритетом є ваша безпека, а не докази. Якщо ви визначили, що знімати достатньо безпечно, намагайтеся максимально знімати велику площу, а потім зосередитися на детальной сцені, не зупиняючи та заново запускаючи зйомку.
- Коли ви знімаєте жертву (померлого) або інше місце злочину, зніміть панораму 360 градусів здалеку та зблизька, а також зробіть коло біля тіла, безперервно знімаючи, якщо це можливо, поступово наближайтеся до тіла, продовжуючи знімати по колу, та врешті збільшено зніміть будь-які визначальні докази та рани.
- Завжди гарною ідеєю є знімати так, щоб на екрані було видно дату та час; але майте на увазі, що їх можна підробити, тому переконайтеся, що ви точно встановили дату та час.

Замальовування місця злочину, речового доказу та фізичних ушкоджень

Малюнок може стати корисною альтернативою або резервним варіантом для фотографії, адже він також постійно відображає розмір та відстані місця злочину та речових доказів, що там знаходяться. Хоча такий малюнок може в кінцевому рахунку не бути використаний як основний доказ, він допоможе вам освіжити пам'ять.

Ви можете вирішити зробити малюнок, щоб уточнити інформацію, наявну на будь-яких фотографіях, які ви зробили (в тому числі положення фотоапарата та фотографа і т.д.).

10. Зробіть малюнок після того, як зробите фотографії, та перед тим, як щось перемістять.
12. Замалюйте всю сцену, об'єкти, а також інформацію, що там міститься (наприклад, особистість залучений людей).
13. Ви можете або створити «чорновий» малюнок (наприклад, представити сиру замальовку розкладки місця злочину та записати габарити предметів і конструкцій, а також відстані між елементами), або «остаточний/завершений ескіз» (наприклад, довершений варіант чорновика, що, як правило, створюється під час будь-якого майбутнього судового розгляду).
14. Якщо ви малюєте місце злочину, ви можете або зробити ескіз «із висоти пташиного польоту» (що є найпоширенішою формою малюнку, але не може передати висоту предметів), або додати й інші плани (наприклад, вид збоку).
15. Не забудьте включити:
 - назву, яка пояснює, що представляє собою ескіз;
 - легенду, що пояснює будь-які символи, які використовують на малюнку;
 - дату, час і місце малювання (і будь-яку іншу важливу інформацію, що ідентифікує);
 - ПІБ особи, яка зробила малюнок;
 - вказівку напрямку (наприклад, на північ);
 - масштаб ескізу (наприклад, 1: 1);
 - таблицю вимірювань (поясніть відстані та вимірювання, пов'язані з малюнком, хоча треба зробити примітку, що всі вимірювання є приблизними).
16. Якщо у вас є можливість, розгляньте варіант «картування» місця злочину, для чого можна використати:
 - картування на певній основі (з використанням бази, наприклад, паркану, щоб точно заміряти місце злочину);
 - прямокутне картування координат (з використанням двох баз);
 - триангуляція (з використанням двох нерухомих точок); і/або
 - полярне картування/ картування на основі сітки координат (з використанням фіксованої або відомої точки, щоб показати кут і відстань), аби відобразити місце подій.

Міжнародний протокол

із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

Також розгляньте можливість використання GPS і тахеометрів - картографічних систем, які можуть проводити вимірювання в полярних координатах, а потім конвертувати заміри в координатну сітку. Це найкраще робити професіоналам. При використанні GPS перевірте його на предмет точності (це буде показано - мало пристроїв забезпечують похибку менше метра). Найкращий варіант - записати GPS-координати фіксованого нерухомого об'єкту, а потім фізично вимірювати предмети від нього.

Приклади фотографій, малюнків і карт

Місце злочину під відкритим небом

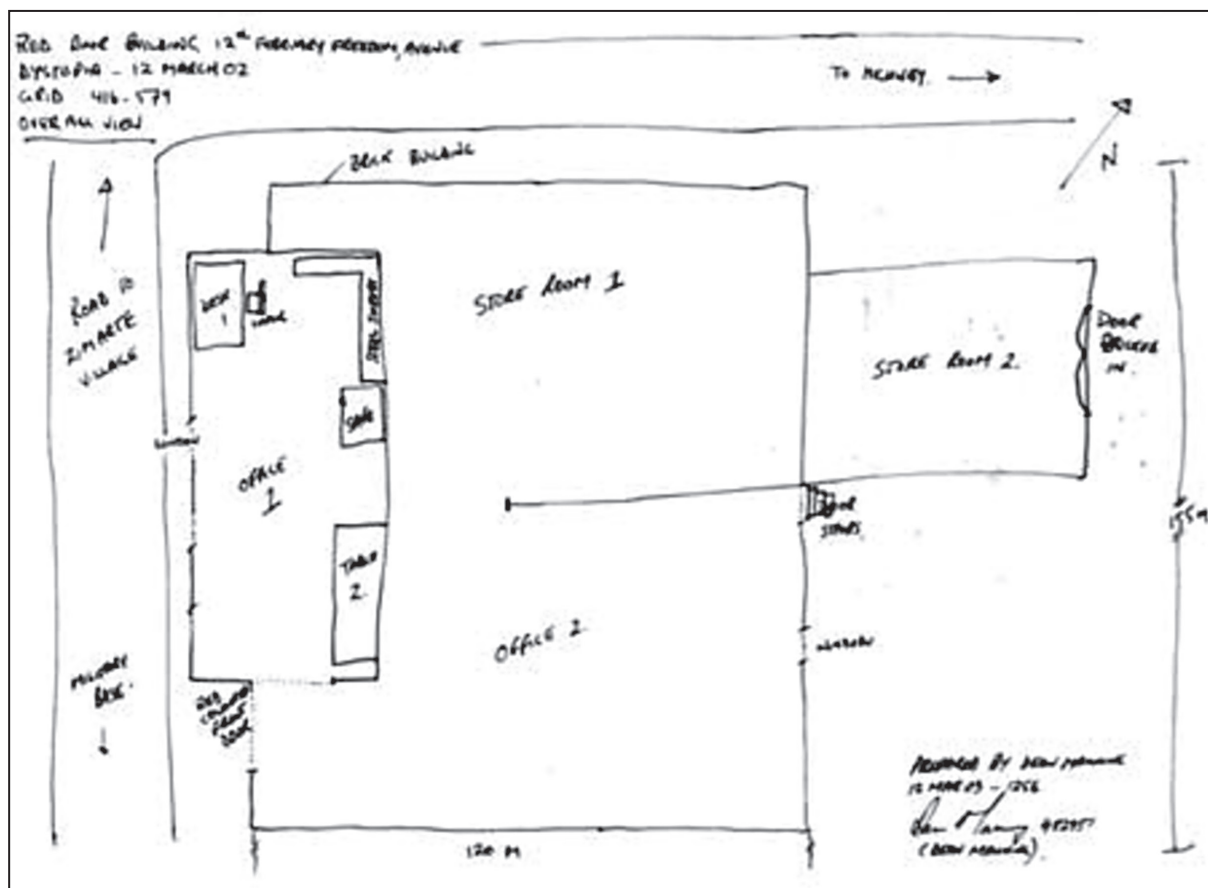
Погана фотографія та добра фотографія

Використання шкал і маркерів

Використання шкал і маркерів

Додаток 9

Правила поведження з доказами та процедура як інструменти захисту потерпілих / свідків

Існують певні механізми, які практики можуть застосувати в залі суду з метою захисту потерпілих/свідків під час їхніх показань. Усі юрисдикції відрізняються, й кожен суд матиме різні правила процедури та доказування. Цей розділ коротко представляє певні приклади можливих процедур захисту в залі суду, які практики можуть застосовувати в контексті своїх розглядів (якщо це дозволяють діючі правила процедури та доказування). Хотілося б сподіватися, що ці підказки також надихнуть до застосування творчих рішень прокурорами та суддями стосовно потерпілих/свідків, які дають показання в суді.

У міжнародній практиці кримінальних розглядів прийнято такі правила процедури та доказування:²³

1. Не вимагається додаткове підтвердження в випадку злочинів у формі сексуального насильства

Відповідно до принципів міжнародного кримінального процесу, додаткові доказ не потрібні в випадках сексуального насильства. Що це означає на практиці: власні показання потерпілого можуть бути достатнім доказом вчинення злочину сексуального насильства за відсутності будь-якого іншого підтвердження з боку свідків, на основі документів, медичних звітів, фотографій або будь-яких інших потенційно підтверджуючих доказів.²⁴

Проте, це часто може означати, що довіра до потерпілого ставиться під сумнів у ході перехресного допиту, коли намагаються дискредитувати його показання. Практики повинні бути поінформовані щодо міжнародної та національної судової практики, яка встановлює, що свідчення потерпілого за своєю природою не є менш достовірними, що підтвердження, аби засвідчити їхню надійність і пояснити, чому це так, не потрібне в світлі особливого характеру злочину.

2. Питання щодо згоди не можна ставити свідку без спеціального дозволу суду

На національному рівні потерпілі від злочинів у формі сексуального насильства часто змушені доводити суду, що вони не давали згоди на статевий акт. Відсутність згоди не є елементом сексуального насильства як злочину відповідно до міжнародного права. У міжнародній практиці кримінального розгляду сформувалася судовою практика, що захищає потерпілого від питань, що стосуються згоди. Це пов'язано з тим, що сексуальне насильство, вчинене в контексті збройного конфлікту, масових звірств або геноциду, відбувається в обставинах, що

23 Ці концепції відображені різними способами в Правилах процедури та доказування Міжнародного кримінального суду (МКС), спеціальних і змішаних трибуналів. У цьому розділі Протоколу викладено поняття в загальних рисах без конкретного посилання на конкретну юрисдикцію. Практики можуть використовувати цей розділ як ресурс для адвокації застосування цих та інших правил, що можуть сприяти розширенню залучення потерпілих/свідків до здійснення правосуддя та забезпечення відповідальності за злочини, щодо яких вони даватимуть свідчення.

24 Зверніть увагу, що Правила процедури та доказування МКС явно вказують на те, що ніякі додаткові підтвердження не потрібні в випадку будь-якого злочину, що переслідується згідно Римського статуту. На практиці підтвердження може, звісно, підсилити справу, але відсутність підтвердження не означає, що доказів буде недостатньо для висунення звинувачення або навіть засудження.

спростовують згоду. Існує визнання того, що було б безглуздо ставити питання щодо згоди потерпілому від злочинів, вчинених у контексті міжнародних злочинів, а також що потенційна шкода, якої може завдати припущення щодо згоди потерпілому, значно переважає будь-яку доказову користь від постановки такого питання. Справжню згоду в умовах масового насильства, фізичного впливу, затримань, загроз, примусу та всіх обставин, в яких скоюються міжнародні злочини, розглядають як по суті неможливу.

Правила процедури та доказування можуть зобов'язувати сторону захисту повідомляти судді до того, як потерпілий увійде до зали суду, що вони планують спитати потерпілого щодо згоди; в цьому випадку суддя розгляне передбачувані докази згоди до того, як потерпілий увійде до зали суду, та визначить, чи захисту може бути дозволено поставити свідкові такі запитання.

Своєю чергою, сторона звинувачення може виступити проти цього, й суд прийме рішення. Для того, щоб продемонструвати, що обставини, за яких мало місце діяння, були такими, що згода була неможливою, прокурор повинен переконатися, що він/вона представляє достатні докази обставин, які унеможливили згоду.

У міжнародній кримінальній практиці якщо суд дозволяє провести допит із приводу ймовірної згоди, це робиться в закритому засіданні, тобто громадськість виводять із зали, а будь-яку трансляцію призупиняють. Відповідно до належної практики, закриті засідання повинне також проводитися, щоб почути аргументи сторін стосовно видачі дозволу на питання щодо ймовірної згоди.

3. Присутність у залі суду осіб, що надають підтримку

У деяких випадках можливо отримати дозвіл від судді на присутність у залі суду в межах прямої видимості свідка особи, що надає підтримку, щоб дати йому відчуття підтримки. Це може допомогти свідку вільніше почуватися у відносно незручній ситуації.

4. Заборона на питання щодо попередньої та подальшої сексуальної поведінки

Більшість міжнародних кримінальних трибуналів забороняють питання, що стосуються попередньої або подальшої сексуальної поведінки потерпілого. Правила МКС також забороняють допит щодо подальшої сексуальної поведінки. Ці питання можуть бути особливо принизливими, а також в контексті військових злочинів, злочинів проти людяності та актів геноциду розглядаються як недоречні та безглузді. Наприклад, такі питання, як: «Чи Ви незаймана (були незаймані)?» не повинні дозволятися, оскільки вони можуть створити дистрес для потерпілих і не мають ніякого відношення до доведення або спростування передбачуваних злочинів. Практики можуть звернутися до міжнародної практики як основи для адвокації процедур, що виключають такі питання.

5. Інші захисні заходи

Жертви, зокрема (чи їхні родини та близькі), ніколи не повинні піддаватися ризику помсти або повторної травматизації внаслідок їхньої співпраці в якості свідка. Кожна судова система

повинна передбачати захисні заходи для потерпілих/свідків. Такі заходи можуть включати в себе наступне.

Фізичний/позасудовий захист свідків

- Програми переміщення свідків.
- Безпечне транспортування та/або розміщення свідків під час дачі показань.

Процедурний/судовий захист свідків

- Проведення слухань, закритих для громадськості.
- Дистанційна дача свідчень, наприклад, за допомогою відеозв'язку.
- Дача показань під псевдонімом.
- Дача показань з використанням спотвореного голосу та зображення.
- Окремі входи та зони очікування для свідків.
- Затримка трансляції (по демонстрації по телебаченню).

Підтримка свідків

- Юридичні консультації щодо прав та обов'язків свідків.
- Пояснення процесу свідчення нейтральною стороною.
- Консультування.
- Адміністративна підтримка в частині матеріально-технічного забезпечення, наприклад, переклад, переїзд і компенсація витрат.
- Забезпечення «компаньйона», який би супроводжував свідка протягом усього судового процесу в якості додаткової підтримки

Практик повинен вивчити масштаби цих заходів і виступати за їхнє розширення для потерпілих/свідків цих видів злочинів.

Додаток 10

Зразок медичної довідки про сексуальний напад

Ця судово-медична довідка є зразком довідки, яку можуть використовувати навчені лікарі та медсестри, які проводять судово-медичну оцінку та документування фізичних і поведінкових спостережень в медичних клініках, де це можливо.

МЕДИЧНА ДОВІДКА ПРО СЕКСУАЛЬНИЙ НАПАД ДЕМОКРАТИЧНА РЕСПУБЛІКА КОНГО		Ця довідка надається безкоштовно жертвам сексуального насильства на основі н°251/143/B.MIP/SK/2012 меморандум місцевого Департаменту медичних інспекцій	
Конфіденційний документ			
<small>Закон н°06/019 від 20 липня 2006 року "Про внесення змін і доповнень до Указу від 6 серпня 1959 року щодо конголезького Кримінально-процесуального кодексу", стаття 14. "Відповідно до статей 48 і 49 Кримінально-процесуального кодексу, прокурор або суддя запрошує лікаря та психолога оцінити стан жертви сексуального насильства, а також для визначення належного догляду й оцінки ступеню ушкоджень, які завдав останній, і подальшого загострення".</small>			
Сьогоднішня дата / /		Час : : Місце проведення медичного огляду	
А. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПАЦІЄНТА			
1. Прізвище		2. Друге ім'я	
3. Ім'я		4. Адреса	
5. Стать ☐ Жінка ☐ Чоловік		6. Вік ☐ Невідомо	
7. Дата народження / /		8. Місце народження ☐ Невідомо	
9. Сімейний стан ☐ Одинокий ☐ Одружений ☐ Вдівець/вдова			
<i>Зверніть увагу: Якщо пацієнт – чоловік, переходьте до питання 14.</i>			
10. Дата останньої менструації / / ☐ До менархе ☐ Після менопаузи ☐ Невідомо			
11. Кількість вагітностей		12. Кількість народжених живими дітей	
13. Поточна вагітність ☐ Так ☐ Ні ☐ Невідомо			
14. Чи пацієнт мав статевий акт за обопільною згодою протягом 7 днів до нападу ☐ Так ☐ Ні			
15. Чи пацієнт мав анальні / вагінальні рани, забої, діагностичні процедури або медичні процедури протягом 60 днів до нападу, які могли б вплинути на інтерпретацію поточного медичного обстеження ☐ Так ☐ Ні Якщо "Так", поясніть: _____			
16. Дата та час нападу / / : : ☐ Невідомо		17. Місце нападу ☐ Невідомо	
18. Застосування сили, погрози або зброї (позначте всі варіанти, що підходять) ☐ Фізична сила ☐ Використання зброї ☐ Погрози пацієнту ☐ Погрози іншим ☐ Невідомо			
19. Тип фізичної сили/зброї (позначте всі варіанти, що підходять) ☐ Палки/кййки ☐ Ножі ☐ Зав'язані очі ☐ Руки ☐ Невідомо ☐ Інше (таке, як примусова нагота, підвішування, катування електричним струмом, засвідчення або участь у катуванні, і т.д.): _____ ☐ Пістолети ☐ Обмежувальні пристрої ☐ Кляп ☐ Ноги			
20. Примусова хімічна інтоксикація пацієнта (позначте всі варіанти, що підходять) ☐ Ні ☐ Наркотики ☐ Алкоголь ☐ Невідомо ☐ Інше: _____			
В. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПІДОЗРЮВАНОВОГО			
1. Кількість підозрюваних ☐ Один (1) ☐ Два (2) ☐ Три (3) ☐ Більше трьох Якщо "Більше трьох", вказати: _____ ☐ Невідомо			
Перший підозрюваний: відповіді на питання від 2 до		Другий підозрюваний: відповіді на питання від 7 до 11.	
2. Зв'язок підозрюваного з пацієнтом (позначте всі варіанти, що підходять) ☐ Знайомий ☐ Член родини ☐ Незнайомець ☐ Інтимний партнер/колишній партнер ☐ Невідомо ☐ Інше: _____		7. Зв'язок підозрюваного з пацієнтом (позначте всі варіанти, що підходять) ☐ Знайомий ☐ Член родини ☐ Незнайомець ☐ Інтимний партнер/колишній партнер ☐ Невідомо ☐ Інше: _____	
3. Стать підозрюваного ☐ Жінка ☐ Чоловік ☐ Невідомо		8. Suspect gender ☐ Жінка ☐ Чоловік ☐ Невідомо	
4. Приблизний вік підозрюваного ☐ Невідомо		9. Приблизний вік підозрюваного ☐ Невідомо	
5. Підозрюваний ☐ Цивільна особа ☐ Поліцейський ☐ Військовий ☐ Ополчення ☐ Невідомо		10. Підозрюваний ☐ Цивільна особа ☐ Поліцейський ☐ Військовий ☐ Ополчення ☐ Невідомо	
6. Мова(и), якою(ими) говорив підозрюваний ☐ Невідомо		11. Мова(и), якою(ими) говорив підозрюваний ☐ Невідомо	
Якщо три або більше підозрюваних, дайте відповідь на питання 12.			
12. Опишіть підозрюваних у деталях (у тому числі відносин з пацієнтом, стать, приблизний вік, чи підозрюваний був поліцейським / військовим / ополченням, мови, якими говорили і т.д.): _____ _____ _____			
ПІБ лікаря _____		№С.Н.О.М. _____	
Підпис лікаря _____		Дата / /	
Сторінка 1 з 4			

Міжнародний протокол

із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

МЕДИЧНА ДОВІДКА ПРО СЕКСУАЛЬНИЙ НАПАД (продовження)					
C. РЕЗЮМЕ ПОДІЙ, ПРО ЯКІ ПОВІДОМИВ ПАЦІЄНТ					
1. Проникнення до жіночих статевих органів:	Так	Ні	Спроба	Невідомо	Коментарі:
a. пенісом	☐	☐	☐	☐	_____
b. пальцем(ями)	☐	☐	☐	☐	_____
c. чужорідним тілом	☐	☐	☐	☐	_____
2. Проникнення до анусу:	Так	Ні	Спроба	Невідомо	Коментарі:
a. пенісом	☐	☐	☐	☐	_____
b. пальцем(ями)	☐	☐	☐	☐	_____
c. чужорідним тілом	☐	☐	☐	☐	_____
3. Оральний контакт зі статевими органами:	Так	Ні	Спроба	Невідомо	Коментарі:
a. підозрюваний із пацієнтом	☐	☐	☐	☐	_____
b. третя сторона із пацієнтом	☐	☐	☐	☐	_____
c. пацієнт із підозрюваним	☐	☐	☐	☐	_____
d. пацієнт із третьою стороною	☐	☐	☐	☐	_____
4. Оральний контакт з анусом:	Так	Ні	Спроба	Невідомо	Коментарі:
a. підозрюваний із пацієнтом	☐	☐	☐	☐	_____
b. третя сторона із пацієнтом	☐	☐	☐	☐	_____
c. пацієнт із підозрюваним	☐	☐	☐	☐	_____
d. пацієнт із третьою стороною	☐	☐	☐	☐	_____
5. Дотик до геніталій/контакт із геніталіями:	Так	Ні	Спроба	Невідомо	Коментарі:
a. підозрюваний із пацієнтом	☐	☐	☐	☐	_____
b. третя сторона із пацієнтом	☐	☐	☐	☐	_____
c. пацієнт із підозрюваним	☐	☐	☐	☐	_____
d. пацієнт із третьою стороною	☐	☐	☐	☐	_____
e. пацієнт самостійно	☐	☐	☐	☐	_____
6. Еякуляція:	Так	Ні		Невідомо	Коментарі:
a. всередині отвору тіла пацієнта	☐	☐		☐	_____
b. поза отвором тіла пацієнта	☐	☐		☐	_____
c. вказати розташування еякуляції:	_____				
D. ПІГІЕНА ПАЦІЄНТА ПІСЛЯ НАПАДУ					
1. Після нападу пацієнт (позначте всі варіанти, що підходять)					
☐ Їв ☐ Пив ☐ Чистив зуби ☐ Помочився ☐ Приймав душ ☐ Приймав ванну ☐ Невідомо					
E. РОЗПОВІДЬ ПАЦІЄНТА ПРО ПОДІЇ					
Наведіть короткий виклад основних елементів нападу, як їх описав пацієнт. (Якщо є додаткові факти або спостереження, які інакше не представлені в цій формі, будь ласка, додайте надрукований опис).					

F. ЗАГАЛЬНИЙ ФІЗИЦЬНИЙ ОГЛЯД ПАЦІЄНТА					
1. Кров'яний тиск	2. Пульс	3. Дихання	4. Температура (за Цельсієм)		
/					
5. Поведінка та психологічний стан (позначте всі варіанти, що підходять)					
☐ страх ☐ закритість ☐ сум ☐ сором ☐ порушений психічний стан					
☐ гнів ☐ шок ☐ плаче ☐ мовчить ☐ тривожність					
НЕ ЗАБУДЬТЕ: ЗІБРАТИ ДОКАЗИ (вологі та сухі виділення, плями, одяг і сторонні матеріали з тіла пацієнта); ВИКОРИСТОВУЙТЕ НАБІР НА ВИПАДОК ЗГВАЛТУВАННЯ (якщо він доступний) і ФОРМИ ПОРЯДКУ ПЕРЕДАЧІ ТА ЗБЕРІГАННЯ; І РОБІТЬ ФОТОГРАФІЇ					
ПІБ лікаря _____		№С.Н.О.М. _____			
Підпис лікаря _____		Сторінка 2 з 4		Дата _____ / _____ / _____	

МЕДИЧНА ДОВІДКА ПРО СЕКСУАЛЬНИЙ НАПАД (продовження)									
F. ЗАГАЛЬНИЙ ФІЗИЦЬНИЙ ОГЛЯД ПАЦІЄНТА (продовження)									
Умовні позначення: Висновки									
A Тертя	BI Укус	BU Опік	DB Органічні чужорідні речовини	DF Деформація	DS Сухі секретії	EC Екхімоз (синець)	ER Еритема (почервоніння)	FB Чужорідне тіло (описати)	
FI Волокно (додайте волосся)	G Вогнепальна рана	I Надріз	L Розрив	M Волога секреція	O Інша травма (опишіть)	P Чутливість (включаючи біль)	S Припухлість	V Рослинність (включаючи ґрунт, бруд)	
Пронумеруйте кожну окрему травму / спостереження на діаграмах нижче. У наведеній нижче таблиці запишіть номер з відповідним скороченням на позначення типу спостереження (див. таблицю спостережень вище).									
						Місцезнаходження на тілі	Спостереження	Коментарі:	
G. ОГЛЯД СТАТЕВИХ ОРГАНІВ (ЖІНКИ)									
<i>Використуйте легенду, наведену вище, щоб ідентифікувати та локалізувати елементи огляду геніталій. Огляньте внутрішню поверхню стегон, зовнішні статеві органи, а також перинеальну й анальну ділянку (зробіть позначки, якщо спостерігаються відповідні ознаки сексуального нападу)</i>									
1. Травма внутрішньої частини стегон		☐ Так	☐ Ні	9. Травма вагіни		☐ Так	☐ Ні		
2. Травма періуретральної ділянки / отвору уретри		☐ Так	☐ Ні	10. Травма шийки матки		☐ Так	☐ Ні		
3. Травма промежини		☐ Так	☐ Ні	11. Позиція, в якій проводився огляд		☐ На спині			
4. Травма великих статевих губ		☐ Так	☐ Ні			☐ Колінно-грудне			
5. Травма малих статевих губ		☐ Так	☐ Ні			☐ Інша			
6. Травма дівочої плівки		☐ Так	☐ Ні						
7. Травма клітора/навколо клітора		☐ Так	☐ Ні						
8. Травма сідниць / ануса / складок / зморшок		☐ Так	☐ Ні						
H. ОГЛЯД СТАТЕВИХ ОРГАНІВ (ЧОЛОВІКИ)									
<i>Огляньте внутрішню поверхню стегон, зовнішні статеві органи, а також перинеальну й анальну ділянку (зробіть позначки, якщо спостерігаються відповідні ознаки сексуального нападу)</i>									
1. Травма внутрішньої частини стегон		☐ Так	☐ Ні						
2. Травма голівки або тіла пеніса		☐ Так	☐ Ні						
3. Травма мошонки		☐ Так	☐ Ні						
4. Травма яєчників		☐ Так	☐ Ні						
5. Пацієнт обрізаний		☐ Так	☐ Ні						
6. Травма сідниць / ануса / складок / зморшок		☐ Так	☐ Ні						
7. Ректальна кровотеча		☐ Так	☐ Ні						
ПІБ лікаря _____						№С.Н.О.М. _____			
Підпис лікаря _____						Дата _____ / _____ / _____			

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту

МЕДИЧНА ДОВІДКА ПРО СЕКСУАЛЬНИЙ НАПАД (продовження)

I. ЛАБОРАТОРНІ ТА ІНШІ АНАЛІЗИ

ПРОВЕДЕНО:	Так	Ні	RESULTS:	PERFORMED:	Так	Ні	RESULTS:
1. HIV serology	☐	☐	_____	6. Urinary analysis	☐	☐	_____
2. Syphilis	☐	☐	_____	7. Wet mount for sperm / infection	☐	☐	_____
3. Hepatitis B	☐	☐	_____	8. Ultrasound	☐	☐	_____
4. PAP smear	☐	☐	_____	9. Other testing	☐	☐	_____
5. Pregnancy test	☐	☐	_____				_____

J. ЛІКУВАННЯ / ПЛАН

1. Профілактика після контакту (ППК)	Так	Ні	Коментарі:
a. ППК	☐	☐	_____
2. Медикаменти	Так	Ні	Коментарі:
a. Антибіотики	☐	☐	_____
b. Знеболення	☐	☐	_____
c. Екстрена контрацепція	☐	☐	_____
d. Інше	☐	☐	_____
3. Направлення	Так	Ні	Коментарі:
a. Пацієнт буде сьогодні направлений до спеціаліста	☐	☐	_____
4. Заява до поліції	Так	Ні	Коментарі:
a. Заяву до поліції складено	☐	☐	_____
b. Якщо 4a - "Ні", чи пацієнт хоче повідомити поліцію?	☐	☐	_____
c. Якщо 4b - "Ні", чи був пацієнт проконсультований щодо цінності поліцейського розслідування?	☐	☐	_____

K. СПОСТЕРЕЖЕННЯ В МЕЖАХ ОЦІНКИ

1. Історія події: _____
2. Поведінкові спостереження: _____
3. Фізичні дані: _____
4. Лабораторні тести: _____
5. Заповнені документи, що додаються до цієї довідки:

☐ Результати лабораторних аналізів	☐ Письмовий опис (краще друкований)	☐ Фотографії	☐ Не застосовується
---	--	-------------------------------------	--

L. ВИСНОВКИ ОЦІНКИ

1.

Результати медичної оцінки такі: (оберіть лише один варіант)	☐ УЗГОДЖУЄТЬСЯ з ☐ ДУЖЕ УЗГОДЖУЄТЬСЯ з ☐ ДІАГНОСТОВАНО ☐ НЕ УЗГОДЖУЄТЬСЯ з	<u>насиленницькі дії СЕКСУАЛЬНОГО характеру.</u>
---	---	--
2.

Результати медичної оцінки такі: (оберіть лише один варіант)	☐ УЗГОДЖУЄТЬСЯ з ☐ ДУЖЕ УЗГОДЖУЄТЬСЯ з ☐ ДІАГНОСТОВАНО ☐ НЕ УЗГОДЖУЄТЬСЯ з	<u>ФІЗИЧНЕ насильство.</u>
---	---	----------------------------

M. КЛЯТВА ЛІКАРЯ

Я надав інформовану згоду пацієнта на оцінку, фотографування та передачу письмових свідчень до правової системи або правоохоронних органів.

Так Ні

Цим я урочисто клянусь, що інформація, надана в даній формі, є вірною та повною, наскільки мені відомо та наскільки я вважаю.

ПІБ лікаря _____
 Підпис лікаря _____
 Дата _____ / _____ / _____

ПІБ лікаря _____ №С.Н.О.М. _____
 Підпис лікаря _____ Сторінка 4 з 4 Дата _____ / _____ / _____